

XWiyá yáy neainaríj Jono eanjírini.

Ríwamíj rípi “Xwiyá yáy neainípx Jono eanjípiyí” rinijírini. O Jisaso wiepísagowa worini. Xewaníjo nání níriri nearíná yumí “Wiepísaríj Jisaso díj síx uyiyoj” níriri eanjíni. O Jisaso ríxa nípémáná níwiápínimeámí ańnamí nání nípeyimáná eńáná ámí xwiogwí aga obaxí nípwémáná eńáná ríwamíj rípi eanjírini. Ámá “Goríxo aríre imóníjoríni?” yaiwiaríná Jisaso ríri erí eńípimí dání níjía imónírxíníri níriri eanjírini. “Óf Goríxo táfámíníj iníjyi Jisaríni?” níyaiwiro díj níwikwíroríjímí dání díj níyimíj imóníjípí táfáyí ení imónírxíníri níriri eanjírini.

Xwiyáoyí rínijo ámá imóníjípí nánirini.

¹ Iwamíó xwía ríri síní meńáná Xwiyáoyí rínijo íná jweanjírini. O Goríxo tńni nawíni níjwearí o tńni xixení imóníjírini. ² Aga iwamíó dání Goríxo tńni jweagílorini. ³ O Goríxo neríjípimí dání amípi imóníjípí imóníjírini. Pí pí imóníjípí wí xegípi mimóní xío neríjípimí dánini imóníjírini. ⁴ O díj ámá amípi síj imónínfa nání tńjorini. Díj o tńjípí, ayí ámáyo Goríxo imóníjípí nání wía wókinfa nánirini. ⁵ Wía apí sfá yináríje wía ónaríná sfápi wí sfá uyimíxíjímáni.

⁶ Ámá wo —O wayí neameaijí Jonoyí rinijorini. Goríxoyá xwiyá yanjí wíowáríjorini. Omí Goríxo uowárenapána ⁷ o ámá nńni wía apí nání aría níwiro díj íkwíropíri nání áwanjí urímíníri nání bíjíniginí. ⁸ O ámáyo wía wókiaríjomaní. Sa wía wókiaríjo nání áwanjí nearímíníri bíjorini.

⁹ Aga nepa wáa wókiarĩño, ayf rorĩni. Xwáa tĩyo nání nĩbĩrĩná Gorĩxo imónĩĩpĩ nání dĩñf mopfĩrĩ nání wáa wókĩmĩxĩĩjorĩni. ¹⁰ O xwáa tĩyo ŋweañáná xwáarĩ tĩni amĩpĩ tĩni xfo nerĩĩpĩmĩ dání imónĩĩĩ aiwĩ oxĩ apĩxĩ mí mĩwómĩxĩĩgĩfawixĩni. ¹¹ O áamá xegf Judayf tĩĩĩ e nání úagi aiwĩ mumĩmĩnĩĩgĩfawixĩni. ¹² E nerĩ aiwĩ áamá omĩ numĩmĩnĩro dĩñf wĩkwfĩrófáyf niaíwĩ Gorĩxoyá oimónĩpoyĩnĩrĩ sĩĩwĩ wĩnĩĩĩrĩni. ¹³ Ayf niaíwĩ áamá emeaarĩgĩá yapĩ imónĩĩĩamantĩ. Apĩxĩ xĩrarĩgĩá yapĩ imónĩĩĩamantĩ. Ámáya dĩĩĩyo dání enĩ imónĩĩĩamantĩ. Sa Gorĩxoyá dĩĩĩyo dání xegf niaíwĩyf imónĩĩĩarĩni.

¹⁴ Xwĩyĩáoyĩ rĩnĩño aga áamá nimónĩrĩ xwáa tĩyo nene tĩni ŋweañáná nene seáyĩ e o imónĩĩĩpĩ aga xegf bĩ imónĩĩĩagĩ wĩnĩĩwanĩgĩni. O, Gorĩxoyá sĩĩĩnĩĩĩ émiaño xfo tĩni xĩxenĩ seáyĩ e imónĩĩĩagĩ wĩnĩĩwanĩgĩni. Ámaéne wá ayá wĩ neawianarĩĩĩagĩ wĩnĩĩwanĩgĩni. Gorĩxo imónĩĩĩpĩ nepa xĩxenĩ sĩwá neainarĩĩĩagĩ enĩ wĩnĩĩwanĩgĩni. ¹⁵ O nání wayf neameainf Jono áwanf nĩrĩrĩná wáf re rĩĩĩnĩgĩni, “O nionĩ re rĩĩĩarĩni, ‘Rfĩwĩyo bĩnfo nionĩ sĩnĩ meñáná o xámĩ ŋweañagĩ nání nionĩ seáyĩ e nimónĩnĩ.’ rĩĩĩarĩni.” rĩĩĩnĩgĩni. ¹⁶ Ayf rĩpĩ nání “Ámaéne wá ayá wĩ neawianarĩĩĩagĩ wĩnĩrane Gorĩxo imónĩĩĩpĩ nepa xĩxenĩ sĩwá neainarĩĩĩagĩ wĩnĩrane eĩwanĩgĩni.” rarĩĩĩni. O wá nĩneawianĩrĩná bĩ onĩmĩapĩ mĩneawianf xwapf ayá wĩ nĩneawianĩrĩ arĩrá ámĩ ámĩ neainĩrĩni. ¹⁷ Ayf rĩpĩ nánírĩni. Moseso Gorĩxoyá dĩñf tĩni ŋwĩ ikaxf nĩrĩrĩ rĩwamĩĩĩ eañf eĩagĩ aiwĩ ayf Jisatĩ Kĩraiso neaĩwapĩĩĩĩpĩmĩ dání Gorĩxo wá neawianarĩĩĩpĩ nání nĩĩfá imónĩĩrane nepa xfo imónĩĩĩpĩ nání nĩĩfá imónĩĩrane eĩwáĩrĩni. ¹⁸ Wainá aiwĩ Gorĩxomĩ áamá go sĩĩwĩ wĩnĩĩĩrĩni? E nerĩ aĩ ŋwáa sĩĩĩnĩĩĩ émiaño —O

íniná xanoyá sáfyo ηweaηorini. Nene “Xano imóniηfpí apirfani?” yaiwiani wía neaókímiηiηfrini.

Wayí neameaiηí Jono xewaniηo náni riηfpí nánirini.

¹⁹ Judayí wí Jerusaremi dáni re niyaiwiro, “Wayí umeaiaríηí Jono áamá Gorixoyá diηí tñni yeáyí neayimixemeanfa náni arfowayá xwía piaxtyo dáni iwiaronfoyi raríηwáorfani? Worfani?” niyaiwiro apaxfpániηí imónigfá wa tñni áamá Ripaiyi riníηtyí wa tñni —Ripaiowa aηí Gorixo náni ridiyowá yarigfiwami mewegfawami saní uráparigfáwarini. Awa tñni nuro Jonomi “Goxirini?” urfpoyiniri uowárána ²⁰ awa nuro omi niwimearo yaríηí “Goxirini?” wíána o yumí bi miwí waroparf nini “Aga nepa searariηini.” nuriri “Nioni áamá yeáyí seayimixemeanfa náni Gorixoyá diηí tñni arfowayá xwía piaxtyo dáni iwiaronfoyi rarigfonimani. Kiraisoyi rarigfonimani.” urfagi ²¹ awa yaríηí re wigfawixini, “Joxi ayí o menányí, goxirini? Joxi wía rókiamoagf Eraijaoxirani?” urfagfa o “Ayí nionimani.” urfagi awa “Joxi wía rókiamoagf Isirerene xwayí naniri ηweaηwáoxirani?” urfagfa o “Oweoi.” urfagi ²² awa “Joxi ‘Gonirini.’ simónarini? Áamá none nearowárenapfáyo áwaní uraniri raríηwini. Jiwaníjoxi píoi rinariηini?” urfagfa ²³ o re uriηiniginí, “Nioni wía rókiamoagf Aisaiao riηfpí tñni xixeni áamá diηí meaje dáni rfaiwá re raríηáonirini, ‘Óf Ámináo náni píraníηí wimoípoyi.’ raríηáonirini.” urfagi ²⁴ awa —Parisiowa uowárfáwarini. ²⁵ Awa yaríηí re wigfawixini, “Joxi áamá yeáyí neayimixemearfa náni arfowayá xwía piaxtyo dáni iwiaronfoyi raríηwáoxi mimónipa eri wía rókiamoagf Irajaoxi mimónipa eri wía rókiamoagf nene xwayí naniri ηweaηwáoxi

mimón+pa eri enánáyf, pí nán+í á máyo wayf numeaiia war+ñ+n+?” urfagfa ²⁶ Jono re ur+ñ+nig+ñ+n+í, “Nion+í á máyo wayf numeair+ñ+ná ini+g+í tñ+n+ñ+n+í umeaiar+ñ+náon+r+ñ+n+í. E ner+í aí sey+ñ+né tñ+n+í áw+n+ñ+n+í ron+f wo soy+ñ+né s+ñ+w+f mí móm+x+for+ñ+n+í. ²⁷ Á má nion+yá r+f+w+yo bin+fo nán+í rar+ñ+n+í. Á má nion+í nán+í ‘Wé rón+ñ+nor+ñ+n+í.’ niaiwiar+ñ+nag+fa aí o aga seáy+í e nimón+ñ+nag+í nán+í oyá s+ñkw+f s+ú gw+f wikweaipaxon+ñ+n+man+í.” ur+ñ+nig+ñ+n+í. ²⁸ Jono ini+g+í Jodan+í rapáyo j+ñ+r+ñ+wám+n+ñ+n+í an+f yo+f Betani tñ+n+í e wayf umeaiar+ñ+ná n+ñ+w+mearo yar+ñ+n+f ap+ñ+n wig+ñ+wix+ñ+n+í.

Jisaso sip+ñ+n+ip+f r+ñ+d+iyowá nán+ñ+n+ñ+n+ñ+n+f imón+ñ+n+ñ+n+f enag+í nán+r+ñ+n+í.

²⁹ Wayf neameañ+f Jono, sá weño Jisaso x+fo tñ+n+í e nán+í bar+ñ+nag+í n+ñ+w+ñ+n+r+ñ+n+í re r+ñ+nig+ñ+n+í, “Sip+ñ+n+ip+f miá r+ñ+d+iyowán+ñ+n+ñ+n+f á má n+ñ+n+ñ+n+ñ+n+ñ+n+í uy+ñ+n+ñ+n+f yar+ñ+n+wáp+ñ+n+í yokwar+ñ+n+ñ+n+f neaiin+ñ+ná nán+í Gor+ñ+xo neaiap+ñ+n+ño iwor+ñ+n+í. ³⁰ O re r+ñ+náor+ñ+n+í, ‘Á má nion+yá r+f+w+yo bin+fo nion+í s+ñ+n+í men+ñ+ná o ñ+nweaag+f enag+í nán+í nion+í seáy+í e nimón+ñ+nor+ñ+n+í.’ r+ñ+náor+ñ+n+í. ³¹ Xám+í nion+í en+í á má n+ñ+b+r+ñ+n+í yeáy+f neayim+x+emean+f+ñ+nig+ñ+n+ñ+n+í xway+f nan+r+ñ+n+í ñ+nweañ+wáom+í mí m+ñ+wóm+x+ñ+n+pa ner+í aiw+í o nán+í g+f Is+ñ+r+ñ+n+yo wayf numeaiar+ñ+n+f+ñ+n+im+í dán+í w+ñ+ná urókiamóm+ñ+n+ñ+n+í b+ñ+n+ñ+n+í.” r+ñ+nig+ñ+n+í. ³² Wayf neameañ+f Jono Gor+ñ+xom+í xewaxo w+ñ+n+ean+f+ñ+n+í nán+í m+ñ+n+ko nimón+r+ñ+n+í áwan+f re near+ñ+nig+ñ+n+í, “Nion+í kw+ñ+n+f Gor+ñ+xoyáp+ñ+n+í an+f+nami+ñ+n+í dán+í xawiów+f yap+ñ+n+í n+ñ+w+ap+r+ñ+n+í om+í xejweáag+í w+ñ+n+ñ+n+ñ+n+í.” n+ñ+n+ear+r+ñ+n+í ³³ re near+ñ+nig+ñ+n+í, “Xám+í nion+í en+í á má n+ñ+b+r+ñ+n+í yeáy+f neayim+x+emean+f+ñ+nig+ñ+n+ñ+n+í xway+f nan+r+ñ+n+í ñ+nweañ+wáom+í mí m+ñ+wóm+x+ñ+n+pa ner+í aiw+í ini+g+í tñ+n+í wayf numeaiia oun+r+ñ+n+í n+ñ+r+ñ+n+énap+ñ+n+ño re n+r+ñ+nig+ñ+n+í, ‘Á má jox+ñ+n+í kw+ñ+n+f n+ñ+w+ap+r+ñ+n+í w+ñ+n+éag+í w+ñ+n+r+ñ+n+fo nán+í d+ñ+n+ñ+n+f re yaiw+ñ+n+r+ñ+n+í, “Á máyo wayf numeair+ñ+ná kw+ñ+n+f tñ+n+í numeair+ñ+n+í s+ñ+x+ñ+n+í

umímonfo, ayf orfani?” yaiwírrixini.’ nírriñiniginí.
³⁴ Gorixo nírriñfpí tñní xixeni niñwanñjoni omí sñwí
 niñwínri nání nímeanñfpí nání mfkoni ‘O niaíwí
 Gorixoyáorini.’ searariñini.” neariñiniginí.

Wiep̄sariñf̄ waú waú awami niñwirimeáa uñf̄
 nánirini.

³⁵ Wayf̄ neameañf̄ Jono, sá weño wf̄apí tñní xegf̄
 wiep̄sariñf̄ waú tñní nawíni éf̄ nírrofná ³⁶ wenñf̄
 éfyf̄ winñiniginí. Jisaso añf̄ warñjagi niñwínri re
 riñiniginí, “Sip̄sipf̄ miá ridtyowá nání Gorixo nea-
 iapñño iworini.” r̄fagi ³⁷ wiep̄sariñowá Jono e r̄fagi
 arf̄a niñwiri Jisasomi númi warfná ³⁸ o nikinimóniri
 winñiniginí. Awaú númi barñjagfi niñwínri re
 urñiniginí, “Pí yanri númi niñbarñji?” urfagi
 awaú re urigf̄isixini, “Rabai —Negf̄ agapné nírrifná
 ‘Nearéwap̄yarñjoxirini.’ rarñwápirini. Rabai, joxi
 añf̄ giwámi wearñf̄irini?” urfagfi ³⁹ o re urñiniginí,
 “Awagwí niñbiri sñwí winñpiyi.” urfagi awaú tñní
 nuro añf̄ xfo wearñjiwá sñwí niñwínri rixa sf̄apí
 tñní 4:00 p.m. imónñjagi nání sf̄a ayi o tñní e sá
 weḡawixini. ⁴⁰ Wayf̄ neameañf̄ Jono Jisaso nání r̄fagi
 arf̄a niñwiri númi úfiwá wfo Adiruorini. O Saimoni
 Pitaomi xexirimeáorini. ⁴¹ O xámi nuri xexirimeáo
 Saimono nání p̄f̄a nerí re urémeanñiniginí, “Yawawi
 áma negf̄ Xib̄ruyf̄ p̄né tñní Mesaiaoyi rarñwáo —O
 áma yeáyf̄ uyimixemeanfa nání arf̄owayá xwf̄a piax̄yo
 dání iwiaronfoyi rarigf̄orini. Kiraisoyi eni rññjorini.
 Omí rixa sñwí winñmeáwií.” nurimí ⁴² niñwirimeámi
 Jisaso tññf̄ e nání nuri wimeáána Jisaso omí sñwí agwí
 niñwínri re urñiniginí, “Joxi Jonomi xewaxoxi Sai-
 monoxirini. Ríná dání yof̄ Sipasoxi —Yof̄ apí Ḡirikiyf̄

píne níríríná Pitaoyí rarígápiríní. (Yoí mfkápi sñjáí ríníní.) Yoí Sipasoxí rírípíráoi.” uríñínigíní.

Piripo t́níní Nataniero t́níní náníríní.

⁴³⁻⁴⁴ Jisaso, sá weño ẃápi t́níní Gariri píropenístyo nání umínírí neríná áamá womí —O Piripoyí ríníñoríní. Anj́ yoí Betísaida dánjoríní. Anj́ apí ayí Adíruo t́níní Pitaó t́níní ení anj́ apimí dánjowaúríní. Jisaso Piripoyí ríníñomí níwímeari “Joxí níxídei.” uríagí ⁴⁵ Piripo nuri xegí áamá womí —O xegí yoí Natanieroyí ríníñoríní. Omí níwímeari re uríñínigíní, “Áamá Moseso eníná nírírí ŕwamíñj́ earí ẃá rókiamoaǵáwa níríro ŕwamíñj́ earo eǵo ríxa síñẃ wínímeáwíní. O Nasaretí dánj́ Josepomí xewaxo Jisatoríní.” uríagí ⁴⁶ Nataniero áamá Goríxo Isíreríyo yeáyí uyimíxemeanfa nání uowárenapínfo nání re uríñínigíní, “Joxí re ríyaiwiaríñíní, ‘Nasaretí dání nene ayá śẃf nearopax́f imóníñj́f bí imónípax́f ríní.’ ríyaiwiaríñíní?” uríagí Piripo re uríñínigíní, “Joxí níbíri síñẃf wínetí.” nurímí nuri Jisaso t́ñj́f e baríná ⁴⁷ o Nataniero baríñagí níwínírí o nání re ríñínigíní, “Isíreríyí wo áamáyo yapí bí míwíwapíyaríño iworíní.” ríagí ⁴⁸ Nataniero ududf níwínírí re uríñínigíní, “Aríge neri joxí nioní nání níj́fá imóníñíní?” uríagí Jisaso re uríñínigíní, “Piripo síní ŕaiwá mírírípa éfmí joxí íḱfá piḱfnamí íkwapíñíyo ñweanáná síñẃf ranfanigíní.” uríagí ⁴⁹ Nataniero re uríñínigíní, “Nearéwapíyaríñojoxíní, joxí niaíẃf Goríxoyáoxíríní. Isírerene negí míx́f in-áyoxíríní.” uríagí ⁵⁰ Jisaso re uríñínigíní, “Nioní ‘Joxí íḱfá piḱfnamí íkwapíñíyo ñweanáná síñẃf ranfanigíní.’ ríríagí nání joxí ‘Goríxomí xewaxorfání?’ níniaiwírí dínj́f ríníkwíroaríñíní? Nioní apimí seáyí e imóníñj́f bí yaríñagí síñẃf naníríáríní.” nurírí ⁵¹ omí re

urijinigini, “Aga nepa seararijini. Anjanami dani of inana Gorixoya anjanajf ama imonijani tinf e nani yiri weapiri yarijnagfa sinwf winipirfarini.” urijinigini.

2

Aga iniigf iniigf wainf oimoniri imixinjf nanirini.

¹ Sfa wiyau pweana Gariri piropenistyoyo anj bi xegf yof Kena rinihupimi ama wo apixf mearijnagf nani aiwa api nimixiro yarina Jisasomi xinai anj ayo nweanana ² omi tni xegf wiepitarinowami tni urepearfa enagi nani awa enti nibiro nweanana re eniginini.

³ Ama aiwa api nani awi eanfayf iniigf wainf nni nowarana Jisasomi xinai re urijinigini, “Iwe, wainf nni rixa nowaraoi. Bi sini miwenini.” urfagi

⁴ Jisaso re urijinigini, “Ineyi, jixi nioni pi oeniri ninarinini? Nionya enj eaninjf sinani imoninyf rinaman.” urfagi ⁵ xinai ama aiwa nixero yanj wiarigfawami re urijinigini, “O pi pi searifyf xixeni xidfoyi.” urfagi

⁶ Jisaso sija tni xwarta sixf imixininjf we wumi danj wo —Api wani wani iwajfa nerina 100 ritai iwajfa epaxpirini. Judayf wigf yarigfapi tni xixeni nerina Gorixoya sinwfyoyo dani amipi we ronigfa imonaniro igwfa wimoarigfapa yaniri yarigfapirini.

Jisaso sixf we wumi danj wo api wenagi niwiniri ⁷ ama aiwa yanj wiarigfawami re urijinigini, “Iniigf niwiro iwajfa nerina magwf epoyi.” urfagi

awa aga iniigf iwajfa nerona magwf imimf yarana ⁸ o awami re urijinigini, “Xwarta sixf tfyoyo dani niwiro nimeami nuro seayf wiarigfoyfne seayf e seaimonijomi minni wipoyi.” urfagi

awa nimeami nuro minni wiana ⁹ seayf wiarigfawami bostf umiearino aga iniigf rixa wainf imonifpi gfgf neri —O awa iwife nani majfa neri

aiwi aiwá yanť wiarigfáwa nijfáriní. O gígfí nerí apíxí meariňomi “Eini.” nuriri ¹⁰ re uriňiniginí, “Ámá níni iniťgf wainť yanť níwia nuróná re yariťgfáriní. Xámi awiaxťpi yanť níwia nútsáná ámá wainť api ríxa ninimáná eňáná nanť onimiápi imóniňpí yanť níwia wariťgfáriní. E yariťgfá eňagi aiwi joxi e méini. Joxi xámi wainť nanť imóniňpí yanť níneiapiři aiwi wainť aga awiaxťpi yómiňf nímeri agwini neiapariňini.” uriňiniginí. ¹¹ Jisaso Gariri piropenisťyo aňť Kenayo niňwearťná emimť api iwamfó níwíwapiyiriňpimi dáni eňť eániňf xfo imóniňpí síwá winarťná xegť wiepřariňowa siňwť níwiniro diňť wikwřogfawixini.

¹² E nemo aňť xegť yoť Kapaneami riňiňpimi náni niweri xegť xinái tñi xexirťmeáowa tñi xegť wiepřariňowa tñi eni nawini niwero e sťá árťnť wí wegťawixini.

Jisaso aňť řidiyowá yariťgiwámi ni páwiri eňťpi naniřini.

¹³ Jisaso sťá Aňťnajo Neamúroagoi riňiňfyi aňwi e imóniňáná Jerusaremi náni niyoari ¹⁴ aňť řidiyowá yariťgiwámi ákiňáyo ni páwiri weniňť étyť winiňiniginí. Niťgwť náni wa burimákau bť ero sipisipť bť ero xawiówť bť ero yariňagťa niwiniři niťgwť senisť wiarigfáwa eni éť niňwearo yariňagťa niwiniři re eňiniginí. ¹⁵ Sámí nimeari siťkwťa niyirearťná sipisipť tñi burimákau tñi miťxť xřdowariři xiáwowami eni miťxť xřdowariři niťgwť senisť yariťgfáwayá niťgwťpi nimeari emi noyaximori wigť ikwianwť eni mwiárori nemána ¹⁶ xawiówť bť yariťgfáwami miťxť re uriňiniginí, “Nimeámi úpoyi. Aňť gť ápoyá riwá makerťá aňiwániňť pí náni imiřariňoi?” urřagi ¹⁷ xegť wiepřariňowa Biťkwťyo řřwamiňť re niřiniři

eáníjǫpǫ nánǫ díjǫ winíjǫnigǫnǫ, “Ápoxǫnǫyá anǫwámǫ píránǫjǫ éfǫrǫxǫnǫrǫ sǫmǫ níxeadǫpénǫrǫjǫpǫmǫ dánǫ mǫyǫfǫyo urǫkwǫnarǫjǫnǫ.’ nimónarǫnǫ.” nǫrǫnǫrǫ eáníjǫpǫ nánǫ díjǫ winíjǫnigǫnǫ. ¹⁸ Judayǫ ámináowa Jisaso éǫpǫ sǫjǫwǫ nǫwǫnǫro mǫxǫ re urǫgǫfawixǫnǫ, “Nene ‘E epaxorǫfani?’ siaiwianǫ nánǫ emǫmǫ bǫ rǫxa rǫneafawǫpǫyarǫjǫnǫ?” urǫagǫ ¹⁹ Jisaso re urǫjǫnigǫnǫ, “Soyǫné anǫ rǫwá pǫneápoyǫ. E nerǫnáyǫ, nionǫ ámǫ sǫfá wǫyauǫ wǫyimǫ mǫrǫmǫfǫrǫnǫ.” urǫagǫ ²⁰ Judayǫ ámináowa re urǫgǫfawixǫnǫ, “None anǫ rǫwá mǫrarǫnǫ xwǫogwǫ 46 neamúroñǫwǫrǫnǫ. Joxǫ ananǫ sǫfá wǫyauǫ wǫyimǫ mǫrǫpaxoxǫranǫ?” urǫagǫ aǫwǫ ²¹ o e nurǫrǫnǫ ewayǫ ikaxǫ xewanǫjǫ nánǫ nǫrǫrǫ e urǫjǫnigǫnǫ. ²² Ayǫnánǫ rǫwéná Jisaso Gorǫxoyá díjǫyǫ dánǫ pǫyǫ weje dánǫ nǫwiápǫnǫimeámáná enǫnǫ wǫepǫsarǫjǫnowa ewayǫ ikaxǫ xǫfǫ anǫwá nánǫ urǫnǫjǫpǫ nánǫ díjǫ nǫwǫnǫrǫ “Bǫkwǫyǫ xǫfǫ nánǫ nǫrǫnǫrǫ eáníjǫpǫ tǫnǫ xwǫyǫfá xǫfǫ rǫnǫjǫpǫ tǫnǫ neparǫnǫ.” nǫyǫwǫro díjǫ wǫkwǫrogǫfawixǫnǫ.

Jisaso ámá nǫnǫ xwǫoxǫyǫ dánǫ yǫwǫwǫrǫgǫfǫpǫ nánǫ nǫjǫfá imónǫjǫ nánǫrǫnǫ.

²³ Sǫfá Anǫñnajo Neamúroagoǫ rǫnǫjǫyǫ nánǫ aǫwá imǫxarǫgǫfǫnǫ Jisaso sǫnǫ Jerusaremǫ nǫjǫwearǫnǫ emǫmǫ yarǫjǫgǫ ámá obaxǫ e ñweagǫfáyǫ sǫjǫwǫ nǫwǫnǫro omǫ díjǫ nǫwǫkwǫrǫro apaxǫ mé “Orǫfani?” yǫwǫwǫrǫjǫgǫfá aǫwǫ ²⁴ xewanǫjǫ nepaxǫjǫ nimónǫrǫ sǫñǫnǫ “Onǫrǫnǫ.” nǫrǫrǫ áwanǫ mǫrowǫarǫñǫnigǫnǫ. O ámá nǫnǫ yarǫgǫfǫpǫ nánǫ nǫjǫfá imónǫjǫ enǫgǫ nánǫ áwanǫ mǫrowǫarǫñǫnigǫnǫ. ²⁵ Ámá wǫgǫf yǫwǫwǫrǫgǫfǫpǫ xwǫoxǫyǫ adadǫ nǫwǫrǫ nǫjǫfá imónǫjǫ enǫgǫ nánǫ wǫfá ámá nǫbǫro apǫ nánǫ áwanǫ urǫpaxomanǫ.

3

Jisaso tñni Nikodimaso tñni xwíyá riniḡfí nánirini.

¹ Ámá wo —O xegf yoŋ Nikodimasoyi riniḡorini. Gwí móniḡfá yoŋ Parisiyi riniḡiyi worini. Axo Judayí meba worini. ² O sía wiyimi árwiyimi nuri Jisasomi niwimeari re uriniḡini, “Rabai, ‘Joxi nearéwapiyariniḡ Gorixo rirowárenapiḡoxi imóniḡini.’ neaimónarini. Gorixo diḡf mukikayoḡaná ámá wo emimf joxi yariniḡpi epaxf mimóniḡagi nán rariḡini.” urfagi ³ Jisaso re uriniḡini, “Aga nepa rirariḡini. Ámá ḡiyí ḡiyí seáyiḡi dáni meweapa nerfnáyf, Gorixoyá xwioxíyo wí ḡweaprfá menini.” urfagi ⁴ Nikodimaso re uriniḡini, “Ámá go go rixa xwé niwiarómáná arige nerí ámi eweaniḡoi? ‘Ámi xináyá agwíyo páwíáná omi ámi siḡf xináí xiripaxf rini.’ niriḡ rirariḡini?” urfagi ⁵ Jisaso re uriniḡini, “Aga nepa rirariḡini. Ámá iniḡíyo dáni eweari Gorixoyá kwíyíyo dáni eweari mepa nerfnáyf, wí Gorixoyá xwioxíyo niḡawiriḡ ḡweapaxf menini. ⁶ Xaniyaúmi dáni xirariḡfápi, ayf warápirini. Kwíyíyo dáni imónariḡpi, ayf diḡf siḡf imónariḡpirini. ⁷ Nioni re rirfápi náni, ‘Joxi “Gorixoyá xwioxíyo ḡweáimigini.” nisimónirfná wí seáyiḡi dáni ewearfpi niḡuropaxfmani.’ rirfápi náni ududf miḡinipani. ⁸ Imiḡf yariniḡpi nán diḡf mo. Imiḡf xegf wimónariḡimani yarfná joxi iwí rariḡagi arfá niwiri awi ḡimi dáni bífpirani, ḡimi náni úfpirani, joxi niḡfá imónariḡfmani. Niḡfá mimónipa nerí awi ‘Imiḡf menini.’ ripaxfmani. Kwíyí eni axfpi imónini. Ámá siḡf ewearfná siḡwf winiḡpaxf mimóniḡagi awi ‘Siḡf meweáf rini.’ ripaxf menini.” urfagi ⁹ Nikodimaso re uriniḡini, “Joxi niriḡfpi arige

neri imónipaxírini?” urfagi ¹⁰ Jisaso re uriñiniginí, “Joxi áminá negí Isirerene nearéwapiyaríñí woxi enagi aí nioni ríraríñápi nání majtá rimóníñini? ¹¹ Aga nepa ríraríñini. None nijtá imóníñwáyí nání rírane síñwí wíñíñwáyí nání áwaní rírane yaríñagwí aiwí pfné none raríñwáyí soyfné arikwíkwí yaríñoi. ¹² Amípi xwtá rírímí imóníñyíí nání áwaní searána soyfné ‘Neparíni.’ nýaiwiro dñí míkwtropa yaríñagta nání amípi añfnamí imóníñpí áwaní nisearífnáyí, arige nero ‘Neparíni.’ nýaiwiro dñí ikwtropíráoi? ¹³ Ámá imóníño —O añfnamí dání weapíñorini. O ámá nýoni aiwí oni añfnamí nání yíñorini. ¹⁴ Enína negí aríowa ámá dñí meaje nemeróná ámá weaxtá sidíñí óyí síñí upfíra nání Moseso ainíxí tñí weaxfáníñí nimíxírí íktáyo niñwirárímáná seáyí e mteyoátpí síñwí nýwíníñíñpimí dání síñí ugíawixini. Ainíxí weaxfáníñí imíxíníñpí niñwiráiro mteyoagfápa ámá imóníñomi axípi numteyoapfírárini. ¹⁵ Ámá omí dñí wíkwírófá gíyí gíyí dñí nýimíñí tígíáyí imóníñpíra nání omí numteyoapfírárini. ¹⁶ Ayí rípi náníñini. Goríxo ámá nýoni dñí síxí xwapí ayá wí nuyirí nání xegí niaíwí síñíñíñí émiaorjo nene nání wírenapíñiniginí. Ámá xewaxomí dñí wíkwírófá gíyí gíyí manfíñpa nero dñí nýimíñí imóníñpí tígíáyí imóníñpíra nání wírenapíñiniginí. ¹⁷ Ayí rípi éwíníñinirí Goríxo xegí xewaxomí xwtá rírímí nání uowárenapíñiniginí. O ámáyo xwíyftá umeárfwíníñinirí muowárenapíñiniginí. Yeáyí uyimíxemeanfwiníñinirí uowárenapíñiniginí. ¹⁸ Xewaxomí dñí wíkwírófá gíyí gíyí Goríxo xwíyftá umeáripaxí mimóníñoi. E nerí aiwí xewaxomí dñí míwíkwírófá gíyí gíyí Goríxoyá síñíñíñí

émiaonjomi dñj mīwīkwīroarīgá enagi nánī rīxa xwīyá umeárīpaxí imónījoi. ¹⁹ Sa mīkí tīyo dání Gorixo ‘Xwīyá tījoxīnī.’ urīrī ‘Xwīyá mayoxīnī.’ urīrī enárīnī. O xwīárīmī ŋweagáyí e éfīrīxīnīrī wimónarījīpī wánījī wókīagi aiwī ámá wigí yarīgápī sīpīnī imónījī enagi nánī wá ókījīpī nánī mīwimónīpa nerī sá yīnījīpī nánī wimónarījīrīnī. ²⁰ Ayí rīpī nánī ámá sīpīnī yarīgáyí nīnī wá ókījīpī nánī aga mīwimónī sá yīnījīpī nánī wimónarījīrīnī. Wigí yarīgápī wá ókīmīxīnanīgīnīrī wá ókīje nánī barīgámanī. ²¹ E nerī aiwī ámá yadīmījī yarīgá gīyí gīyí Gorixo wimónarījīpī oemīnīrī ará nīwīrī yarījīpī sījānī oimónīrī wá ókīje nánī ananī barīgárīnī.” urījīnīgīnī.

Wayí umeaijī Jono Jisaso nánī rījīpī nánīrīnī.

²² E nemáná Jisaso tīnī wiepīsarījowa tīnī Judia pīropenīsfyo nánī nuro wí e awa tīnī nawīnī nījwearóná ámáyo wayí numeaia warfná ²³ wayí neameaijī Jono aḡí yoí Inonīyī rīnījīpīmī — Aḡí apī Serīmī dání aḡwī erīnī. Jono aḡí apīmī nījwearfná e iniīgí obaxí wearīje enagi nánī o enī ámá bīmīarīgáyō wayí numeaia warfná ²⁴ —Ínā Jono sīnī gwí aḡīyo mījwīrārīnījīnārīnī. ²⁵ Ínā Jono xío xegí wiepīsarījowa re egfawīxīnī. Nīwīápīnīmearo wigí Judayí wo tīnī xwīyá nīrīnīróná Gorīxoyá sījwīyo dání naḡí imónanīro nánī iniīgīyo igá eánarīgápī nánī xwīyá xīmīxīmī nīnīro ²⁶ e nemowa wayí neameaijī Jono tījī e nánī nuro re urīgíawīxīnī, “Nearéwapīyarījoxīnī, ámá joxī tīnī iniīgí Jodanī rapáyo jfārīwámīnī ŋweagíío —O joxī áwanjī nearījorīnī. O re yarīnī. Ámáyo wayí numeaia

warini. E yarfná oxí apixí niaíwí níní o tñí e nání warinoti.” urtagta²⁷ wayí neameainí Jono re uriniginini, “Ámá wigí dñíyo dání seáyí e imónarigfamaní. Anínamí ñweaño ‘Ámá o e nerí seáyí e oimónini.’ mñiyaiwipa nerfnáyí, wí e nerí seáyí e imónipaxfmaní.²⁸ Xámí nioní áwaní re seararínagi arfá nigfáriní, ‘Nioní Kiraisoní, ámá yeáyí seayimixemeanfa nání arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronfoyi rarigfónimantí. Omí xámí umeáwiniginirí nrowárenapinonirini.’ seararínagi ríxa arfá nigfáriní.” nurirí²⁹ ewayí xwíyíá bí rípi uriniginini, “Apixí ñwirárfoyí ayí apixí oyáirini. Apí wáí wiñoyáimantí. E nerí aiwí o damí dání éf nrorí apixí meáo yayí yarínagi arfá níwirfná xfo ení yayí seáyimí dání yarínfrini. Ayináni dñí nífá nininirí bí onímiápi mininarinini.³⁰ Nioní ríxa yíwí nimóga warfná xewaninjo niwiarorí aga nepa néra nuninoti.” nurirí³¹ ámi re uriniginini, “Ámá eramí dánjo ámá niyoní seáyí e wimóninorini. Ámá xwíá rírimí dánjoní aga ámá imónirí amípi xwíá tíyo dání nání rirí yarínáonirini. E neríní aiwí anínamí dánjo aga niyoní seáyí e wimónini.³² Xewaninjo anínamí dání síñwí winirí arfá wirí eníyí nání amáyo áwaní nura warínagi aiwí wí o áwaní rarínfpi mumíminarínoti.³³ E seararínagi aiwí ámá áwaní o rarínfpi arfá níwirí ‘Neparini.’ yaiwífá gíyí gíyí réniní rarínoti, ‘Neparini. Goríxo xfo rarínfpi tñí xixeni yarínorini.’ rarínoti.³⁴ Ayí rípi nánirini. Ámá Goríxo urowárenapinomi xewaninjoyá kwíyí ayíkwí mñiwíní enagi nání xfoyá xwíyíá nira warínorini.³⁵ Xano xewaxomí dñí síxí nuyirí amípi níní fániní wíepxíniasinfrini.³⁶ Ámá xewaxomí dñí wíkwíroarigfá gíyí gíyí dñí nñyíminí imóninípi tígáyífrini. E nerí aiwí xewaxomí

aríkwíkwí wiarígíáyo díńt níyíminjť imónińjťpí wímeanťá menini. Wikť Gorixo ámá ayo wónarińjťpí anińť wikwímonťáriní.” uríńjínigini.

4

Jisaso tńni Samariayť apixť wí tńni xwiyťá rinigťí nánirini.

¹⁻³ Parisiowa arťá re wigťawixini, “Jisaso wiepťsarińjťyť imixiri wayť umeairi yarťná oyáyť wayť umeaiarińť Jonoyá wiepťsarińjťyo rixa wiárť múroarńjo.” arťá e wíagťa aiwí Jisaso xewanńjo ámáyo wayť umeaiarińjagť marťáť, sa xegť wiepťsarińjowa wayť umeaiarińjagťa náni Parisiowa arťá e wigťawixini. Áminá Jisaso Parisiowa arťá e wíťa eńagť náni nińťá nimóniri ámi Gariri piropenisťyo náni uminiri náni Judia piropenisťyo pńni niwiárimni nurí ⁴ “Aga Samariayť ańť tńjimaní ouminí.” niyaiwimo imani nurťná ⁵ Samariayť ańť bi xegť yoť Saikai riníńjťpi —Ańť api xwťá eńina Jekopo xewaxo Josepomni winťpi tńńť e ańwi erini. ⁶ Mínińwť Jekopo inigť iwintá nánť rípińjťwá erini. Ańť api tfe nírémómáná sogwť áwini e ńweanáná ańť éť náni eńť samíńť uwéagť inigť nánť mínińwť rípińjťwá tńńť e sá nińweari ⁷⁻⁸ wiepťsarińjowa aiwá bť yaniro náni ańť apimi náni rixa numáná eńáná Samariayť apixť wí inigť iwimiri barińjagť niwiniri re uríńjínigini, “Inigť iwípi bi onimini.” urťagť ⁹ í re uríńjínigini, “Arige simónťagť joxi ‘Inigť bi niapeti.’ nírarińjini? Joxi Judayť woxirini. Niini Samariayť apixť wini eńagť nánť rírarińjini.” —Judayť Samariayť tńni wí kumixinarigťá meńagť náni í e urťagť ¹⁰ Jisaso re uríńjínigini, “Jixi Gorixo ámáyo anťá warińjťpi náni nińťá imóniri nioni ‘Inigť bi niapeti.’ ríráonni náni nińťá

imóniri neri sɨŋwiriɨyɨ, jíxi yariɨɨ níáná nioni iniɨɨɨ dɨɨɨ sɨɨɨ sieweapaxɨ imóniɨɨ bɨ siapiɨmɨniri éáriɨɨ.” urɨɨɨ ¹¹ í re urɨɨɨniɨɨɨ, “Ámɨnáoxɨɨ, iniɨɨɨ ayɨ ná mɨmɨ rɨwontɨ. Iniɨɨɨ iwiriɨ nánɨ enɨ mɨmaxiriɨɨɨ nánɨ iniɨɨɨ iwiriɨ mimóniɨɨɨ. Ayɨnánɨ joxɨ iniɨɨɨ dɨɨɨ sɨɨɨ eweapaxɨ imóniɨɨɨ ge iwiriɨɨɨ? ¹² Joxɨ ‘Negɨ arɨo Jekopomɨ —O mɨniɨwɨ rɨwá niriɨpɨɨ iniɨɨɨ xewanɨɨ niriɨ xewaxowa nɨro xegɨ sipɨsipɨ burɨmákaú amɨpɨ nɨro enɨɨɨ. Omɨ ananɨ wiárɨ múronɨáoniriɨɨ.’ rɨyaiwinariɨɨɨ?” urɨɨɨ ¹³ Jisaso re urɨɨɨniɨɨɨ, “Ámá iniɨɨɨ rɨwámɨ nɨá gɨyɨ gɨyɨ nɨnɨ ámɨ iniɨɨɨ nánɨ winayinɨárɨɨ. ¹⁴ E neri aiwɨ ámá iniɨɨɨ nioni wíapɨ nɨá gɨyɨ gɨyɨ ámɨ iniɨɨɨ nánɨ winayinɨá menɨɨ. Ayɨ rɨpɨ nániriɨɨ. Iniɨɨɨ nioni mɨnɨ wíapɨ ámá xwioxɨyo iniɨɨɨ sɨmɨɨ meariɨɨe dánɨ úrúɨmɨ yariɨɨpánɨɨ nimóniri dɨɨɨ nɨyɨmɨɨ imóniɨɨɨ iníná ɨweapɨrɨɨ nánɨ wimixinɨárɨɨ.” urɨɨɨ ¹⁵ apɨxɨ re urɨɨɨniɨɨɨ, “Ámɨnáoxɨɨ, níniɨ ámɨ gwɨnɨ yeáyɨ mɨnɨpa oeniriɨ iniɨɨɨ joxɨ rariɨɨɨ niapɨ. Iniɨɨɨ iwimɨniriɨ mɨbɨpa emɨ nánɨ enɨ niapɨ.” urɨɨɨ ¹⁶ o re urɨɨɨniɨɨɨ, “Jíxi nuriɨ dɨɨɨ oxomɨ nɨwirɨmeámɨ re nánɨ bɨpiyɨ.” urɨɨɨ ¹⁷ apɨxɨ re urɨɨɨniɨɨɨ, “Oxɨ mayinɨriɨɨ.” urɨɨɨ Jisaso re urɨɨɨniɨɨɨ, “Jíxi ‘Oxɨ mayinɨriɨɨ.’ nɨrariɨɨɨ xixenɨ nɨrariɨɨɨ. ¹⁸ Ayɨ rɨpɨ nániriɨɨ. Jíxi oxɨ wé bɨ nɨpɨnɨ rɨmeagɨɨriɨɨ. Jíxi ámá agwi meánɨɨo dɨɨɨ oxo menjagɨ nánɨ xixenɨ nepa nɨrariɨɨɨ.” urɨɨɨ ¹⁹ apɨxɨ re urɨɨɨniɨɨɨ, “Ámɨnáoxɨɨ, ‘Joxɨ e nɨrariɨɨɨ nánɨ wɨá rókiamoarɨɨá woxɨrɨfanɨ?’ nimónariɨɨɨ.” nurɨɨ ²⁰ re urɨɨɨniɨɨɨ, “Enɨná negɨ arɨowa Gorɨxomɨ yariɨɨ wiro yayɨ wiro yanɨro nánɨ dɨwɨ rɨpimɨ nánɨ bagɨárɨɨ. E neri aiwɨ Judayɨné re rariɨɨárɨɨ, ‘Wí e marɨáá, sa Jerusalemɨ dánɨɨ yayɨ nɨwirɨná ayɨ apánɨ yariɨɨo.’ rariɨɨárɨɨɨ.”

urʼfagi ²¹ Jisaso re urɪɲɪnigɪnɪ, “Ineyɪ, píránɪɲɪ arʼá ní. Sʼá wɪyɪ dʼwʼf rɪpimɪ dánɪranɪ, Jerusalemɪ dánɪranɪ, ápo Gorɪxomɪ yayɪ mɪwɪpʼrʼá nánɪ parɪmonʼárɪnɪ. ²² Seyʼné yayɪ wiarɪgʼto arɪgʼenɪɲɪ imónɪɲɪpɪ nánɪ majʼá imónɪɲot. E nerɪ aiwɪ yayɪ wiarɪɲwáo arɪgʼenɪɲɪ imónɪɲɪpɪ nánɪ Judayene nɪjʼárɪnɪ. Ayɪ rɪpɪ nánɪrɪnɪ. Gorɪxo ámayo yeáyɪ uyimɪxemeámɪnɪrɪ yarɪɲpɪ gwʼf Judayene imónɪɲwárɪmɪ dánɪ yarɪɲɪ enagi nánɪ o, yayɪ wiarɪɲwáo nene nɪjʼárɪnɪ. ²³ E nɪrɪrɪrɪ aiwɪ sʼá ámá e nero yayɪ nífrɪxɪnɪrɪ wimónarɪɲpɪ tʼnɪ xɪxenɪ wiarɪgʼáyɪ ápo Gorɪxomɪ xegɪ kwíyʼyo dánɪ yayɪ wiro xɪxenɪ xʼo imónɪɲpɪ nánɪ dɪɲɪ nɪmoro yayɪ wiro wɪpʼrʼyɪ rɪxa aɲwɪ e nerɪ rɪxa parɪmonɲot. Ayɪ rɪpɪ nánɪrɪnɪ. Ámá xʼo nánɪ e nero yarɪgʼáyɪ nionɪ gʼf yayɪ niarɪgʼáyɪ imónʼfrɪxɪnɪrɪ wimónarɪɲɪ enagi nánɪ rarɪɲɪnɪ. ²⁴ Gorɪxo kwíyʼnɪ enorɪnɪ. Ayɪnánɪ omɪ yayɪ wiarɪgʼáyɪ xegɪ bɪ epaxʼmanɪ. Sa kwíyʼyo dánɪ yayɪ wiro xɪxenɪ xʼo imónɪɲpɪ nánɪ nepa dɪɲɪ nɪmoro yayɪ wiro epaxʼrɪnɪ.” urʼfagi ²⁵ apɪxɪ re urɪɲɪnigɪnɪ, “Mesaiáo —Ámá Gorɪxo yeáyɪ neayimɪxemeanʼa nánɪ arʼowayá xwʼá piaxʼyo dánɪ iwiaronʼoyɪ rarɪɲwáorɪnɪ. O ámá nimónɪrɪ bɪnʼápɪ nánɪ níɪnɪ nɪjʼárɪnɪ. O nɪbɪrɪná amɪpɪ nʼnɪ áwanɪ nearɪnʼárɪnɪ.” urʼfagi ²⁶ Jisaso re urɪɲɪnigɪnɪ, “Oyɪ, jíxɪ tʼnɪ xwɪyʼá rɪnarɪgwʼf ronɪrɪnɪ.” urɪɲɪnigɪnɪ. ²⁷ E urarɪná xegɪ wɪepɪsarɪɲowa, aɲɪ jʼapimɪ nánɪ úʼáwa ámɪ nɪbɪro wenɪɲɪ éʼáyɪ wɪnɪgʼawɪxɪnɪ. Apɪxɪ wɪ tʼnɪ xwɪyʼá rɪnarɪɲagʼɪ nɪwɪnɪro ududʼf nero aiwɪ wo nɪwɪápʼnɪmearɪ xwɪyʼá bɪ re murɪɲɪnigɪnɪ, “Joxɪ pí urápʼmɪnɪrɪ urarɪɲɪnɪ? Pí nánɪ í tʼnɪ xwɪyʼá rɪnarɪɲɪ?” murɪpa éáná ²⁸ apɪxɪ xwárʼá sɪxɪ e nɪtɪmɪ aɲɪ jʼapimɪ nánɪ nurɪ ámayo re urɪɲɪnigɪnɪ, ²⁹ “Ámá níɪnɪ enɪná dánɪ néra bɪɲápɪ

n̄ip̄in̄i n̄án̄i áwan̄j̄ n̄irar̄ījom̄i nurane s̄ījw̄f̄ ow̄inanēȳi. O Kiraiso, áma yeá̄ȳf̄ neayim̄ixemeañ̄a n̄án̄i ar̄fowayá xw̄f̄a piax̄f̄yo dán̄i iwiaron̄f̄oȳi rar̄ījwáo men̄tran̄i?" urémeááná ³⁰ aȳf̄ añ̄j̄pimi p̄n̄i n̄iwiár̄imi Jisasomi s̄ījw̄f̄ w̄in̄f̄e n̄án̄i uḡfawix̄in̄i.

³¹ Wiep̄isar̄ījowa ap̄ix̄i ámayo wir̄imeám̄in̄i r̄ī úáná "Nearéwap̄iyar̄ījox̄in̄i, aiwá b̄i nei." urar̄ījaḡf̄a āf̄ ³² o re ur̄īj̄in̄iḡin̄i, "Aiwá n̄imi n̄án̄i soȳf̄né maj̄f̄ap̄i t̄f̄j̄áon̄ir̄in̄i." ur̄f̄aḡi ³³ wiep̄isar̄ījowa nepa aiwá n̄án̄i nearar̄in̄i re r̄in̄iḡfawix̄in̄i, "None j̄fam̄i úáná áma wo n̄ib̄ir̄i aiwá n̄in̄i n̄án̄i m̄in̄i r̄f̄a wījoi?" r̄inar̄f̄n̄á ³⁴ Jisaso re ur̄īj̄in̄iḡin̄i, "Nion̄i n̄irowár̄enap̄ījo e éw̄in̄iḡin̄i r̄ī wimónar̄īj̄p̄i eri x̄f̄o 'Jox̄i e éir̄ix̄in̄i.' n̄ir̄īj̄p̄i x̄ixeni yár̄ir̄i ner̄f̄n̄áȳf̄, aȳf̄ ḡf̄ aiwán̄īj̄f̄ imón̄in̄i. ³⁵ Seȳf̄né ewaȳf̄ xw̄iȳf̄a r̄ip̄i m̄ir̄ipa yar̄iḡf̄ar̄in̄i, 'Emá waú waú s̄in̄ir̄in̄i. R̄ixa múróáná aiwá mian̄f̄wár̄in̄i.' m̄ir̄ipa yar̄iḡf̄aran̄i? Seȳf̄né e n̄ir̄iro aiw̄i nion̄i re searar̄īj̄in̄i, 'N̄iwiá̄p̄f̄n̄imearo om̄īj̄f̄yo m̄in̄i m̄in̄i wen̄īj̄f̄ emi-amópoȳi. Aiwá r̄ixa yó̄f̄ ner̄ī mipax̄f̄ imón̄in̄i. ³⁶ Agw̄i aiwá miar̄īj̄f̄ go go om̄īj̄f̄ ner̄f̄n̄á xeḡf̄ é̄f̄p̄i n̄án̄i n̄igw̄f̄ n̄imearī aȳf̄ dīj̄f̄ n̄iȳim̄īj̄f̄ imón̄ip̄ir̄f̄a n̄án̄i r̄ixa yar̄in̄i. Aiwá īw̄f̄a urar̄īj̄o t̄f̄n̄i miar̄īj̄o t̄f̄n̄i naw̄in̄i n̄iwaún̄i yaȳf̄ ep̄isi n̄án̄i e yar̄in̄i. ³⁷ Xw̄iȳf̄a seȳf̄né re rar̄iḡf̄ap̄i, 'Wo īw̄f̄a ur̄ir̄i wo mir̄i yar̄iḡf̄ar̄in̄i.' rar̄iḡf̄ap̄i, aȳf̄ nion̄i r̄ir̄f̄ap̄i t̄f̄n̄i x̄ixeni r̄in̄in̄i. ³⁸ Nion̄i ḡf̄ seaiep̄isar̄īj̄áoȳf̄né, aiwá soȳf̄né īw̄f̄a mur̄iḡf̄ap̄i mip̄ir̄i n̄án̄i searowár̄īj̄ar̄in̄i. Soȳf̄né aiwá wa īw̄f̄a ur̄iḡf̄ap̄i n̄imiróná awa an̄īj̄f̄ min̄f̄ eḡf̄ap̄i miar̄īj̄oi.'" ur̄īj̄in̄iḡin̄i.

³⁹ Samariaȳf̄, añ̄j̄ j̄f̄apimi dán̄j̄ȳf̄ ap̄ix̄i áwan̄j̄ re ur̄f̄aḡi "Ámáo nīin̄i en̄j̄n̄á dán̄i néra b̄īj̄ap̄i n̄ip̄in̄i n̄án̄i áwan̄j̄ n̄ir̄īj̄oi." ur̄f̄f̄ en̄j̄aḡi n̄án̄i obax̄f̄ o n̄án̄i

dijí n̄wíkwíro nání ⁴⁰ n̄b̄iro n̄wímearoná nene t̄f̄n̄i oḡweaneyin̄ro yar̄iḡf̄ wíaḡf̄a o s̄f̄a wíyáú e weḡin̄iḡin̄i. ⁴¹ Ámá obax̄f̄ wín̄i wín̄i en̄i xwíȳf̄á o rar̄iḡf̄ipi ar̄f̄á n̄wiro nání dijí n̄wíkwíro ⁴² ap̄ix̄im̄i re nura uḡf̄awix̄in̄i, “Jíx̄i near̄f̄f̄ipi ar̄f̄á n̄wirane nánin̄i om̄i d̄iḡf̄ m̄iwíkwíroar̄iḡw̄in̄i. Newan̄iḡene en̄i o xwíȳf̄á rar̄iḡaḡf̄ ar̄f̄á n̄wirane r̄ixa n̄ij̄f̄á nimón̄ir̄i re yaiwiar̄iḡw̄in̄i, ‘Ámá n̄iyon̄i yeáȳf̄ uyim̄ixemeám̄án̄ir̄i b̄iḡor̄f̄an̄i?’ yaiwiar̄iḡw̄in̄i.” ur̄iḡf̄awix̄in̄i.

Gap̄iman̄f̄ woyá niaíwom̄i nan̄f̄ im̄ix̄iḡf̄ nán̄ir̄in̄i.

⁴³ S̄f̄a wíyáú weḡo aḡf̄ apim̄i p̄f̄n̄i n̄wiár̄im̄i Gariri p̄iropen̄is̄f̄yo nání uḡin̄iḡin̄i. ⁴⁴ Jisaso xewan̄iḡo re r̄iḡo en̄aḡi nání, “W̄f̄á rókiamoar̄iḡf̄ gom̄i ámá xeḡf̄ aḡf̄ e d̄án̄ȳf̄ wé íkwian̄ḡf̄yo uḡw̄ir̄ár̄iḡf̄ár̄an̄i? Oweoi.” r̄iḡo en̄aḡi nání ám̄i Gariri p̄iropen̄is̄f̄yo nání uḡin̄iḡin̄i. ⁴⁵ Ayin̄án̄i Gariri p̄iropen̄is̄f̄yo rémóáná Gariri ḡweáȳf̄ en̄i aiwá s̄f̄a An̄f̄najo Múroaḡf̄yi nání Jerusarem̄iyo nání n̄iyiro n̄iḡwearóná am̄ip̄i x̄f̄o yar̄iḡf̄ipi w̄in̄iḡf̄á en̄aḡi nání wiḡf̄ aḡf̄yo rémóáná um̄im̄in̄iḡf̄awix̄in̄i.

⁴⁶ Jisaso Gariri p̄iropen̄is̄f̄yo aḡf̄ Kenat̄ r̄in̄iḡe —E xám̄i aga iniiḡf̄ aí wain̄f̄ im̄ix̄iḡf̄ er̄in̄i. E n̄irémor̄i ḡwean̄áná gap̄iman̄f̄ wo xeḡf̄ íwo sim̄ix̄f̄ ner̄i aḡf̄ yoí Kapaneamiyo ḡwean̄áná ⁴⁷ xano ar̄f̄á re win̄in̄iḡin̄i, “Jisaso Judia p̄iropen̄is̄f̄yo p̄f̄n̄i n̄wiár̄im̄i n̄b̄ir̄i Gariri p̄iropen̄is̄f̄ t̄iyóm̄in̄i rémónap̄iḡoi.” rar̄iḡaḡf̄a ar̄f̄á e n̄wiri Jisaso t̄f̄iḡf̄ e nání n̄iyap̄ir̄i xeḡf̄ niaíwo r̄ixa n̄ipém̄in̄ir̄i aḡw̄i ayo en̄aḡi nání o n̄weap̄ir̄i ḡf̄ íwom̄i nan̄f̄ oim̄ix̄in̄ir̄i yar̄iḡf̄ wíaḡf̄ ⁴⁸ Jisaso re ur̄iḡin̄iḡin̄i, “Seȳné nion̄i em̄im̄f̄ mepa er̄i am̄ip̄i ayá r̄iwamón̄ipax̄f̄ mepa er̄i yar̄iḡaḡi n̄inan̄ir̄fn̄áȳf̄, wí dijí n̄ikw̄írop̄ir̄iméoi.” ur̄f̄aḡf̄ ⁴⁹ gap̄imano re ur̄iḡin̄iḡin̄i, “Ám̄ináox̄in̄i, ḡf̄

íwo penigini joxi anini weapeti.” urfagi ⁵⁰ Jisaso re uriniginini, “Dixi ani ui. Dixi íwo sinji uninjoi.” urfagi o xwiyíá Jisaso uríípi “Neparini.” niyaiwiri dñji níkwírori xegí ani e nani nuri nuri ⁵¹ óf e sá wejo wíápi tñni sñni ófyo warína xegí xináiwáninjí nimóniro ominjí wiiarigíáwa óf e órorí niniro re urigíawixini, “Dixi íwo ríxa sinji úniginini.” urfagíá ⁵² o yarinji re winiginini, “Gíná nanji imóníiniginini?” urfagi awa re urigíawixini, “Agíná 1:00 p.m. imónáná wará ríá píri píni wíaríiniginini.” urfagíá ⁵³ xano re yaiwiniginini, “Agíná Jisaso ‘Dixi íwo sinji uninjoi.’ nírííná simixí píni wíaríárfani?” niyaiwiri xfomi dñji níwíkwírori xegí íwixé eni dñji wíkwírogíawixini. ⁵⁴ Jisaso Judia píropenisíyo píni níwíarími ámi Gariri píropenisíyo nemeírná emími ámi bí api eniginini.

5

Síkwí ikí ení womi nanji imixinjí nánirini.

¹ Jisaso e nemo ninjweanísaná Judayí wigí yariigíápa Goríxo nani dñji moanro aiwá Jerusaremíyo imíxaríná o e nani niyoari níremómáná ² —Jerusaremíyo ákíñá íwí wíyi Sipísipíyi ríiníñíyi tñji e ipí wá Xibíruiyí píne tñni xegí yoí Betesidaí ríiníñíwá e ríwoñíwáriní. Midimídáni ríwíyi nani ani wíamíto wé wú míríníñerini. ³ Ani wíamíto wé bí api míríníñe ámá simixí yariigíáyí tñni sinjwí supárigíáyí tñni síkwí ikí egíáyí tñni síkwí wé kírinji egíáyí tñni ayí obaxí e ninjwearo [iníigí yaromí éípi sinjwí owínaneyiniri njwearígíferini. ⁴ Wainí wainá aníñají Goríxoyá wo níweri ipíwámi yaromí méáná ámá simixí tígíáyí go go xámi páwíáná xegí wará nanji imónarinji enagi nani njwearígíferini.] ⁵ Jisaso e níremori ámá e njwearígíáyí

wo —O xegf simixfpi yarfná xwiogwǎ 38 múroņorini. ⁶ O e weņagi sņhwǎ nřwiniři “Simixf eņíná dáni néra biņorřani?” niyaiwiri niřfá e nimóniri nánř re urřņinigiņi, “Joxi ‘Naņf oimónimini.’ řisimónariņi?” urřagi ⁷ simixoxe re urřņinigiņi, “Ámá roxiņi, ipíwá yaromí éáná ámá ipíyo nřnřmeari nřwariřři nánř mayoniřini. Niřwanřoni nřwiápřniřmeámi nuri páwimiņi yarfná ámá wa xámi páwiarřřáriņi.” urřagi ⁸ Jisaso re urřņinigiņi, “Niřwiápřniřmeari dıxř řkwiaņwǎ niřxoperi nřmeámi ui.” uráná re eņinigiņi. ⁹ Naņf nimóniri xegf řkwiaņwǎ nřmeámi aņř uņinigiņi.

Sfá ayi Sabarřa ayimiřini. ¹⁰ Ayináni Judayř ámináowa naņf imónřomi re urřřřawixini, “Sabarřayimi eņagi nánř dıxř řkwiaņwǎ xe nřmeámi ouniři sņhwǎ ranřpaxř mimóniņwini. ņwřáriņi.” urřagřa aí ¹¹ o re urřņinigiņi, “Ámá nioni naņf nimixřo, o ‘Dıxř řkwiaņwǎ nřmeámi ui.’ niřřagi nřmeámi warřniņi.” urřagi ¹² awa yariņř re wigřřawixini, “‘Dıxř řkwiaņwǎ nřmeámi ui.’ go řiriņoi?” yariņř e wıagřa aí ¹³ ámá o xřomi naņf wimixřo nánř niřfá mimóniřa neri nánř áwaņř urřpaxř mimóniņinigiņi. Ayř řiři nánřini. Jisaso ámá e eřřoyř eğřayo áwiniřmi dakwıagi nánřini.

¹⁴ E nemáná eņáná Jisaso ámá o aņř řidiyowá yariřřiwámi roņagi nřwiniři re urřņinigiņi, “Arřa niř. Simixf joxi yariņřři řıxa naņf imónřinigiņi. ‘Xámi řıřřimi ámi bi wıarř múroniņřři siniginiři nánř řwř ámi mepa éiriřini.’ řiriřini.” uráná ¹⁵ o nuri Judayř ámináowami Jisaso nánř re urřņinigiņi, “Naņf nimixřo, ayř oriņi.” urřagi nánř ¹⁶ Jisaso Sabarřayo omř naņf wimixřř eņagi nánř awa “Řiriřiniř wikarřwanigini.” niyaiwiro iwamřó e wianřo eğřawixini. ¹⁷ E wianřo éagřa aiwi Jisaso re urřņinigiņi, “Amiři gř ápo bi řřni

niont rariŋápi arfá nirowárenapiŋomi dŋt wíkwíroro éfá giyí giyí rixa dŋt niyimiŋt imóniŋtpi tŋgíayíriŋi. Wí xwiyí meárinipírfa nán mimóniŋo. Sini óf pearigfáyimiŋi miwarŋo. Dŋt niyimiŋt imóniŋt íniná ŋweapírfaíyimiŋi warŋo.” nuriri ²⁵ re urŋinigiŋi, “Aga nepa searariŋiŋi. Sfá áma piyíniŋt imónigfáyí maŋt Gorixomi xewaxoyá arfá niwiro xfdipírŋi rixa aŋwi e neri rixa pariŋoŋo. Áma arfá niwiro xixeni éfáyí dŋt niyimiŋt imóniŋtpi íniná ŋweapírfa nán meapíráo. ²⁶ Ayí rŋpi nániriŋi. Xano dŋt niyimiŋt imóniŋtpi mfkí tŋo nimóniri áma xfo wimónariŋfyo wiarŋfpa xewaxo eni dŋt niyimiŋt imóniŋtpi mfkí tŋo oimóniri wiŋfiriŋi. ²⁷ Rŋpi eni xewaxo áma imóniŋo enagi nán anani áma niyoni mí ómómiximí wíŋfa nán eni imónwiniŋiriŋi fánŋt wiepíxíniasiŋfiriŋi. ²⁸ Niont searfápi nán dŋt ududí mŋseainipani. Ayí rŋpi nán searariŋiŋi. Sfá áma xwáripáyo wegíá nŋniyí xewaxoyá maŋt ráná arfá niwiro wiápnimeapírŋi aŋwi e nimóga barŋagi nán searariŋiŋi. ²⁹ Arfá niwiro xwáripáyo dán niwiápnimearóná maŋt yarigfáyí dŋt niyimiŋt imóniŋtpi íniná píranŋt ŋweapírfa nán mearo sipí yarigfáyí xwiyí meáriniro epírŋiriŋi. ³⁰ Niwanŋoni gí dŋfyo dán amípi wí epaxí mimóniŋiŋi. Ápomi arfá wiarŋápi tŋni xixeni ámayo xwiyí umearariŋáriŋi. Niont gí nimónariŋtpi mixfdiŋa neri nirowárenapiŋo wimónariŋtpi nixfdiriŋi nán ámayo xwiyí numeaririŋá xixeni ayo umearariŋáriŋi.” urŋinigiŋi.

Jisaso nán áwanŋ rígfá nániriŋi.

³¹ Ámi re urŋinigiŋi, “Soyíne dŋt re niawiarŋagífa aiwi, ‘Xewanŋo nán áwanŋ nearána “Nepaririŋi.”

wiaiwipaxf menini.’ naiwiariŋagfa aiwi ³² ami wo nioni nani awanjf searariŋfrini. Nioni nani nisearirfna ‘Ayf neparini.’ yaiwipaxfrini.” nuriri ³³ re uriŋinigiŋi, “Xami segf wami wayf neameaiŋf Jono tŋimŋi uowaranana o nioni nani awanjf nisearirfna nepaxiŋf imoniŋfpi tŋi xixeni seariŋinigiŋi. ³⁴ Soyfne re riseaimonarini, ‘Xewaniŋo nani awanjf rinariniŋfpi aga ama wi rarigtapimi dani sopiŋf ononiri rariŋi.’ riseaimonarini? Oweoi, seyfne Gorixo yeayf seayimixemeanfa nani wayf neameaiŋf Jono nioni nani seariŋfpi miŋf nirori searariŋini. ³⁵ O uyfwf apiawf weariniŋpaniŋf neri amayo wfa okimixarfnana soyfne xegf xwiyafa uyfwf wfaniniŋf imoniŋnana yayf axinani egfawixini. ³⁶ O nioni nani awanjf nisearitagf aiwi nioni nani awanjfniŋf searipaxf imoniŋf bi omi seayi e wimoniŋi. Emimf amipigf apo e epaxf imonitwinigiŋiniri niapiŋfpi nani rariŋini. Nioni emimf niseairfna api nioni nani awanjf reniŋf searariŋfrini, ‘Xegf xano uowarenapiŋorini.’ eniŋf searariŋfrini. ³⁷ Gf apo, nioni nrowarenapiŋo eni nioni nani rixa awanjf seariŋfrini. Omi soyfne arfa bi wiro xfo imoniŋfpi siŋwf bi winiro megfarini. ³⁸ Xwiyafa xfo seariŋfyf segf xwioxfo miwenini. Ayinani ama o nrowarenapiŋoni diŋf minikwifroŋoi. ³⁹ Soyfne diŋf niyiminiŋf imoniŋfpi meawaniginiro Gorixoya Bikwifo fa roro pariro yarigtarini. Rfwaminiŋf ayo niriŋiri eaniŋfpi nioni nani awanjf riniŋagf ai ⁴⁰ soyfne diŋf niyiminiŋf imoniŋfpi tfgfayf imoniprfa nani nioni tfamini mibipaxf seaimonarini.” nuriri ⁴¹ re uriŋinigiŋi, “Nioni ama weyf nimefrixiniri biŋaoni meŋagf aiwi ⁴² nioni soyfne nani nijfarini. Soyfne Gorixomi diŋf sixf uyarigtfoyfnemani. ⁴³ Nioni gf diŋfyo dani

biŋáonimani. Gí ápo ninirípearí nīrowárenapīŋoní aiwí soyíné minimimīnarīŋoi. Ámá wo xfo xegí dīŋíyo dání bánáyí, ananí numimīnīpaxoyínérīnī. ⁴⁴ Soyíné ámá weyí oneamépoyīnīri ero Gorixó — Oní ŋwá imónīŋorīnī. O weyí oneamenīri xfo wimónarīŋīpī mīxífdīpa ero yarīgífoyíné, soyíné siní e neróná arige nero dīŋí nīkwíropíráoí? Oweoi!” nurīri ⁴⁵ re urīŋīnīgīnī, “Nioní nání re minīaiwīpa époyí, ‘Xanoyá sīŋwíyo dání nene xwīyíá neaxekwímonfárīnī.’ minīaiwīpa époyí. Ámá seyíné seaxekwímonfo, ayí Mosesorīnī. Soyíné omí dīŋí nīwikwímóá nuro re yaiwīarīgífarīnī, ‘O arírá neainfárīnī.’ yaiwīarīgífarīnī. ⁴⁶ Amīpí Moseso nīrīri eanīpī dīŋí nīkwíroro sīŋwīrīyí, nioní nání nīrīri eanī eŋagí nání nioní ení dīŋí nīkwíroanīro egífarīnī. ⁴⁷ E nerí aí xfo nīrīri eanīpī nání dīŋí mīkwíropa yarīgífoyíné, soyíné arige nero xwīyíá nionīyápi ení dīŋí íkwíropíráoí? Oweoi wí e epaxí menīnī.” urīŋīnīgīnī.

6

Jisaso oxí 5,000 awí eánīgíáyo aiwá miní wīŋí nánīrīnī.

¹ Jisaso e nurárīmo neméísáná ipí Gariri rīnīŋíwámí —Ipí awá xegí yofí ámí bī Taibiriasīyí rīnīŋíwárīnī. Awámí jīfarīwámí dání nání nurí ŋweanáná ² ámá obaxí emīmí xfo sīmīxí yarīgíáyo wīarīŋīpī sīŋwí nīwīga nuro nání epíroyí nero omí númí uxídarfáná ³⁻⁴ sfá Judayí aiwá Anīnajo Neamúroagoí rīnīŋíyí nání imīxīpírī rīxa aŋwí e imónīŋáná Jisaso dīwíyo nání nīyirí xegí wīepīsarīŋowa tīnī e éf nīŋwearo ⁵⁻⁶ Jisaso sīŋwí anīyí wīnīŋīnīgīnī. Ámá aga ayá wí epíroyí nero xfo tífamīnī bīmīarīŋagí nīwīnīri xfo enīpī nání

nijfá nimónirí aiwí re yaiwiñinigini, “Gf wiep̄sar̄iñjã Piripo nepa eñf neánirí diñf rfa ñikw̄ironi? Iwamfó owiwap̄iyim̄ini.” ñyaiwirí re ur̄iñinigini, “Ámá t̄iyf aiwá ñip̄r̄i nání ge bf nerí wianf̄winí?” ur̄fagi⁷ Piripo re ur̄iñinigini, “None aiwá óf in̄iñf 200 t̄fni bf nerane yañf ñiwiranénáyf, ámá re ep̄royf egfáyf aga obaxf imóniñagfa nání woní woní b̄ on̄imiápi aí meapaxf imónin̄imeniñoi.” ur̄fagi⁸ wiep̄sar̄iñjyí wo —O Saimoní Pitaomi xogwáo Ad̄ruoyf r̄in̄iñor̄ini. O re ur̄iñinigini,⁹ “Íwf woyá bisfkerfã p̄irawá barí t̄fni im̄ix̄in̄iñf wé wú t̄fni peyf orá biaú t̄fni neñagf aiwí ámá obaxf ep̄royf egfã t̄fyo yañf wipaxf rimónini? Oweoi!” ur̄fagi¹⁰ Jisaso ará xwapf eñe nání wiep̄sar̄iñowami re ur̄iñinigini, “Ámá ñfni éf on̄weápoyn̄irí ur̄fpoyi.” ur̄fagi wiep̄sar̄iñowa Jisaso ur̄fpa éaná oxf ñfni éf ñweañaná fá rófáyf 5,000 imóniñinigini.¹¹ Jisaso ámá ñfni éf ñweágã ñwinirí bisfkerfã p̄irawá barí t̄fni im̄ix̄in̄iñfpi ñmearí Gor̄xomi yayf ñwimáná ámá e éf ñweagfáyo yañf ñimerí ñwía uñinigini. Peyf orápiáú ení ñmearí axfpi nerfna wigf onaneȳin̄iro wimónariñfpi t̄fni x̄ixeni ñwía uñinigini.¹² Rixa apáni ñin̄iro agwf ími uylagf ñwinirí wiep̄sar̄iñowami re ur̄iñinigini, “Wí xw̄rfã mik̄ixepa oépoyn̄irí ñin̄iro t̄fãpia awí eamépoyi.” ur̄fagi¹³ awa bisfkerfã p̄irawá barí t̄fni im̄ix̄in̄iñf wé wú api ámáyf ñin̄iro t̄fãpia awí neamero soxf fá xwé wé wúkaú s̄ikw̄f waúmi aumaúm̄f nero magwf miárigfawixini.¹⁴ Ámáyf emimf Jisaso wíwap̄iyífpi s̄iñwf ñwin̄iro nání re r̄in̄igfawixini, “Neparini. Wfã rókiamoarin̄iñf xw̄fã t̄fyo b̄in̄fo or̄ini.” r̄inar̄iñagfa¹⁵ Jisaso xfomi mixf ináyf im̄ix̄ip̄r̄i nání miwimónariñagf aí ayf “fã nuxerane mixf ináyo oim̄ixaneyi.” yaiwiar̄iñagfa diñf adadf

n̄iwir̄i n̄ijf̄á nimón̄ir̄i n̄áni ayo e n̄iwár̄imi xeḡt̄pi d̄w̄f̄
m̄iñf̄yo n̄áni yin̄igin̄i.

Jisaso ipí Gaririyo xw̄ir̄iñw̄f̄ nosaxa uñf̄ n̄ánir̄ini.

¹⁶ Sf̄áp̄i t̄f̄ni xeḡt̄ wiep̄sar̄iñjowa ipí iman̄f̄ e n̄áni
n̄iwero ¹⁷ ewéyo n̄ip̄ixemoán̄iro Kapaneami n̄áni
or̄iwám̄i dán̄i xemoan̄iro n̄áni n̄imeám̄i nuro r̄ixa
sf̄á yin̄iñáná Jisaso awam̄i s̄ni m̄iwímeáfm̄i en̄áná re
en̄igin̄i. ¹⁸ R̄f̄w̄ip̄i xwé eri ipí imeam̄tkw̄f̄ eri yar̄fná
¹⁹ wiep̄sar̄iñjowa ewéyo n̄ireaxa nuro s̄ni ipíyo áw̄ini e
kiromita wé wúran̄i, wé w̄úm̄i dán̄f̄ woran̄t̄, núf̄asáná
wen̄iñf̄ éf̄áyf̄ win̄iḡf̄awix̄ini. Jisaso ewé t̄f̄ám̄in̄i ipíyo
xw̄ir̄iñw̄f̄ nosaxa bar̄iñaḡi win̄iḡf̄awix̄ini. Siñw̄f̄ e
n̄iwiniro éf̄ yar̄iñaḡf̄a aí ²⁰ o re ur̄iñigin̄i, “Anan̄ire.
Nion̄ir̄ini. Wáyf̄ mepan̄t̄.” ur̄f̄aḡt̄ ²¹ awa om̄i r̄ixa
“Re xemónapei.” uran̄iro yar̄fná re en̄igin̄i. R̄ixa
ipíyo j̄far̄iwám̄in̄i añf̄ wiḡt̄ d̄iñf̄ n̄iyaiwiro war̄iḡf̄e
iwiék̄in̄imeaḡf̄awix̄ini.

Ámáyf̄ Jisaso n̄áni p̄f̄á eḡf̄á n̄ánir̄ini.

²² Ámá or̄iwám̄i dán̄i bis̄f̄ker̄f̄á n̄f̄e sá weḡf̄áyf̄ w̄f̄áp̄i
t̄f̄ni n̄iwíáp̄n̄imearo re yaiwiḡf̄awix̄ini, “Agíná ewé ámi
wí re m̄iwé ná bán̄i wen̄aḡi win̄f̄waniḡini. Nene siñw̄f̄
win̄iñáná Jisaso xeḡt̄ wiep̄sar̄iñjowa t̄f̄ni ewép̄ami
m̄ip̄ixemoán̄ar̄iñaḡf̄a n̄iwini rane wiep̄sar̄iñjowan̄i
n̄ip̄ixemoán̄iro war̄iñaḡf̄a winowár̄f̄waniḡini.”
yaiwiar̄fná ²³ ewé wí añf̄ yof̄ Taibirias̄i dán̄i bis̄f̄ker̄f̄á
Ám̄ináo xeḡt̄ xanom̄i yayf̄ n̄iwir̄i wíagi n̄f̄e n̄áni báná
²⁴ ámá e ep̄f̄royf̄ eḡf̄áyf̄ Jisaso s̄ni wiḡt̄ t̄f̄e m̄iñweañaḡi
win̄iro wiep̄sar̄iñjowa en̄t̄ m̄iñweañaḡf̄a win̄iro ner̄i
n̄áni ewé bf̄áyo n̄ip̄ixemoán̄iro Jisaso n̄áni Kapaneamiyo
p̄f̄á yan̄iro uḡf̄awix̄ini.

eni aga aiwá nepaxiñt̄pi aññnami dání seaiapar̄iño, ayť gť ápor̄ini. ³³ Aiwá nepaxiñť ápo Gorixo seaiapar̄iñt̄pi, ayť aiwá aññnami dání niweap̄iriť ámá xwťá t̄tyo ñweagťá d̄iñť niyim̄iñť t̄gťáyť imónip̄tr̄fa nání sixť umímoar̄iñor̄ini.” urťagi ³⁴ ayť re ur̄igťawix̄ini, “Ámináox̄ini, aiwá jox̄i nearar̄iñt̄pi íníná neiap̄t̄r̄ix̄ini.” urťagťá ³⁵ Jisaso re ur̄iñ̄niḡini, “Aiwá nepaxiñť d̄iñť niyim̄iñť imónip̄tr̄t̄pi, ayť nion̄ir̄ini. Ámá nion̄i t̄fám̄ini bťá giyť giyť ámi agwť wipaxť men̄ini. Nion̄i d̄iñť ñkw̄tr̄ofá giyť giyť ámi iniťgť nání bť gw̄nť yeáyť wipaxť mimón̄ini. ³⁶ E niťsear̄iriť aiwiť nion̄i re searťaniḡini, ‘Seyťné em̄imť nion̄i eñápi s̄iñwť ñnan̄iro aiwiť “Orťani?” ññiaiwiro d̄iñť min̄ikw̄roar̄iño.’ searťaniḡini. ³⁷ E ner̄i aí ámá ápo ‘D̄ixťr̄ini.’ ññir̄iriť niap̄iñtyť ññniť x̄ixenť d̄iñť ññikw̄roro nion̄i t̄fám̄ini b̄ip̄tr̄f̄ar̄ini. Nion̄i t̄fám̄ini bťáyť mixť wí umáñimťámani. ³⁸ Nion̄i aññnami dání niweap̄ir̄fná nion̄i gť nimónar̄iñt̄pi emťán̄iriť weap̄iñáon̄imani. Nion̄i ñrowár̄enap̄iño wimónar̄iñt̄pi emťán̄iriť niweap̄iriť nání ámá x̄foyá d̄iñť t̄ñniť nion̄i t̄fám̄ini bťáyť mixť wí umáñimťámani. ³⁹ Nion̄i ñrowár̄enap̄iño e éw̄in̄iḡiniť wimónar̄iñt̄pi, ayť r̄ip̄r̄ini. Nion̄i ámá x̄fo niap̄iñtyť wíyo miyorťr̄ipa eriť sťá yoparťyi imónáná ámi wiáp̄ñim̄eap̄tr̄fa nání d̄iñť sixť umímor̄i emťa nání wimónar̄iñt̄r̄ini. ⁴⁰ ‘Gť ápo e éw̄in̄iḡiniť wimónar̄iñt̄pi, ayť r̄ip̄r̄ini.’ searar̄iñt̄pi. O ámá xewaxoni s̄iñwť ñnan̄iro d̄iñť ñkw̄tr̄ofá giyť giyť d̄iñť niyim̄iñt̄pi t̄gťáyť imónip̄tr̄fa nání wimón̄iriť nion̄i sťá yoparťyim̄i ayť ámi wiáp̄ñim̄eap̄tr̄fa nání d̄iñť sixť umímómťa nání wimón̄iriť yar̄iñt̄r̄ini.” ur̄iñ̄niḡiniť.

⁴¹ Judayť xewan̄iño re r̄inťt̄pi nání, “Aiwá aññnami

dáni weapinjipi, ayí nionirini.” riníipi nání anijumí nirinro o nání ⁴² re rinigfawixini, “Jisaso ro Josepomí xewaxo menirani? Xaniyaú nání nene majfaraní? O arige neri ‘Anjnamí dání wepfinjagonirini.’ rfa rarini?” rinarinagfa ⁴³ Jisaso re urinjiginí, “Pí nání anijumí nirinro rinaripo? ⁴⁴ Ámá wo aí xewanijoyá dijtyo dání nioní táfamini bipaxí menini. Ápo, nirowárenapinjo xe o táfamini ouniri dijí ukikayonánani nioní táfamini bipaxirini. Ayí sfá yoparfyimi wiápnimeaprfá nání nioní dijí sixí umímómfáriní. ⁴⁵ Rfwamijí wíá rókiamoagfáwa eagfáyo re rinini, ‘Gorixo ámá niyoni wíwapiyinífarini.’ rinini. Ayináni ámá ápo wíwapiyaríná arfá wigfá gíyí gíyí níni nioní táfamini barigfáriní. ⁴⁶ Gorixo wíwapiyinjí aiwi ayí wí Gorixomi sijnwí winigfá nání mirarinjini. Ná woni Gorixo tijní e dání binjagoni ápomi sijnwí wininjáriní. ⁴⁷ Aga nepa seararinjini. Nioní dijí níkwírófá gíyí gíyí dijí niyimijí íníná njweaprfá nání tífáfáriní. ⁴⁸ Aiwá ninirinjipimi dání dijí niyimijí imónipaxípi, ayí nionirini. ⁴⁹ Eníná segí seárfawéyí ámá dijí meanje nemeróná aiwá maná rininjipi ninro aiwi ninjweagfasána pegfawixini. ⁵⁰ Aiwá anjnamí dání weapinjí rípi xegí bixini. Ámá ninirínáyí, nípepírfámaní. ⁵¹ Aiwá dijí niyimijí imónipfíri nání anjnamí dání weapinjípi, ayí nionirini. Ámá gíyí gíyí aiwá rípi ninirínáyí, aninjí íníná njweaprfáriní. Aiwá ámá xwíá rírími njweagfá níni dijí niyimijí tífáfáyí nimóniro íníná njweaprfá nání mání wimfápi, ayí gí warápirini.” urinjiginí.

⁵² Judayí wigípi xwíyíá ximiximí ninro re rinarinagfa, “Ámá ro arige neri xíoyá wará nanfáwá nání neaiapínfárfani?” rinarinagfa ⁵³ Jisaso re

urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Aga nepa seararɪŋɪnɪ. Seyɪné áamá imónɪŋáonɪyá warápi minɪpa ero ragɪpi minɪpa ero nerónáyɪ, dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪ imónɪŋɪpi tɪgɪáyɪné menɪnɪ. ⁵⁴ Gɪ wará nɪro gɪ ragɪ nɪro éfá gɪyɪ gɪyɪ dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪ imónɪŋɪpi tɪgɪáyɪ ɛŋagɪ náni sɪá yoparɪyimi owiápnɪmeápoyɪnɪrɪ dɪŋɪ sɪxɪ umímómɪárɪnɪ. ⁵⁵ Gɪ wará rɪpi aiwá nepaxɪŋɪ imónɪrɪ gɪ ragɪpi iniɪgɪ nepaxɪŋɪ imónɪrɪ ɛŋagɪ náni seararɪŋɪnɪ. ⁵⁶ Áamá gɪ wará nɪrɪ ragɪ nɪrɪ éf go go nionɪ tɪnɪ nɪkumɪxɪnɪrai nawínɪ imónɪŋwiɪ. Nionɪ ɛnɪ xɪo tɪnɪ nɪkumɪxɪnɪrai nawínɪ imónɪŋwiɪ. ⁵⁷ Ápo, dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪpi mɪkɪ tɪŋo nɪrowárɛnapɪŋɪrɪnɪ. Ápo e ɛŋɪ ɛŋagɪ náni nionɪ ɛnɪ dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪpi mɪkɪ tɪŋáonɪ imónɪŋɪnɪ. Ayɪnánɪ go go nɪbɪrɪ nionɪ nɪnɪnɪrɪnáyɪ, nionɪ ɛnɪ dɪŋɪ mɪkɪ tɪŋáonɪ ɛŋagɪ náni xɪo ɛnɪ dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪ íníná ŋweanɪfá náni tɪŋɪ wo imónɪnɪárɪnɪ. ⁵⁸ Aiwá ɛŋɪnamɪ dánɪ weapɪŋɪ rɪpi náni seararɪŋɪnɪ. Rɪpi aiwá ɛŋɪná negɪ arɪfowa nɪnɪro nɪŋweagɪfásaná pegɪápi yapɪ mimónɪnɪ. Go go aiwá rɪpi nɪnɪrɪnáyɪ, dɪŋɪ íníná ŋweanɪfá náni tɪŋɪ wo imónɪnɪárɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ. ⁵⁹ Jisaso rotú ɛŋɪ Kapaneamiyo mɪrɪnɪŋiwámɪ dánɪ nuréwapɪyirɪná e nura ŋɪnɪgɪnɪ.

Xwɪyɪfá dɪŋɪ ɪkwɪróáná dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪ imónɪpaxɪpi urɪŋɪ nániɪnɪ.

⁶⁰ Ayɪnánɪ xegɪ wiepɪsarɪŋɪyɪ obaxɪ amɪpɪ o nuréwapɪyirɪná nura úɪpi arɪfá nɪwiróná re rɪgɪfawɪxɪnɪ, “Xwɪyɪfá o rarɪŋɪpi ududɪ inɪŋɪpi rarɪnɪ. Áamá go xɪxɛnɪ arɪfá winɪrɪfɛnɪŋoɪ?” rarɪŋagɪfá aiwɪ ⁶¹ Jisaso xegɪ wiepɪsarɪŋɪyɪ obaxɪ o rɪɪpi náni anɪŋúmɪ irɪnarɪŋagɪ nɪjɪfá nimónɪrɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Xwɪyɪfá ududɪ seainɪpaxɪ searɪápimi dánɪ róreámioarɪŋoɪ?

Niont pñnt nñntwiárñmt upñrt rñseaimónarñnt? ⁶² Seyñné ámá imónñgáont xewanñgont weapñgaé nánñt ámt peyarñgagñ nñnanñrñnáyñt, pí wipñrt seaimónñntárñant? Sñnt pñnt nñntwiárñmt upñrt nánñt seaimónñntárñant?” nurñrt ⁶³ re urñññgñnt, “Dññt nñyñmññt íníná ñweapñrñfa nánñt wiarññpñt, ayñt kwíyñt Gorñxoyápñrñnt. Ámáyñt wigñt eññt eánñgñá tñnt wí e imónñpaxñt menñnt. Xwñyñfá niont searñápñt ámá dññt nñkwñrorññpimñt dññt íníná ñweapñrñfa nánñt kwíyñt ewearññpñrñnt. ⁶⁴ E nerñt aí wiyñné xwñyñfá nionñyá sñnt dññt mñntkwñroarññot.” urñññgñnt. Jisaso iwamñtó dánñt ámá xñomñt dññt mñwñkwñrófáyñt nánñt nñjñfá imónñrt xño nánñt mñyñt urññfo nánñt enñt nñjñfá imónñrt eño eñgagñt nánñt e nurñrt ⁶⁵ re urñññgñnt, “Wiyñné dññt mñntkwñroarññgñfá nánñt re searñanñgñnt, ‘Ápo ámá go go nionñt tññt e xe ounñrt sññwñt mñwññpa nerñnáyñt, o nionñt tñámñnt wí bñpaxñt menñnt.’ searñanñgñnt.” urñññgñnt.

⁶⁶ Xwñyñfá apñt nura úñt eñgagñt nánñt xegñt wiepñsarññyñt obaxñt omñt pñnt nñwiárñmt nuro ámt o tñnt nawínt bñt aññt memegñfawixñnt. ⁶⁷ Ayñnánñt Jisaso xegñt wiepñsarññt wé wúkaú sñkwñt waú awamñt re urñññgñnt, “Soyñné enñt ‘Rñxa pñnt nñwiárñmt owaneyñt.’ rñseaimónarñnt?” urñfagñt ⁶⁸ Saimonñt Pitao re urñññgñnt, “Ámñnáoxñnt, none go tñámñnt wanñwñnt? Xwñyñfá dññt nñyñmññt tññwáone imónñnt nánñt imónññpñt joxñnt tñjoxñrñnt. ⁶⁹ None rñxa dññt nñrñkwñrorane nñjñfá re imónññwñnt, ‘Joxñt sñyikwñt mñññt Gorñxo rññpñeañoxñrñant? Yeáyñt neayimñxemeanñfa nánñt arñowayá xwñfá piaxñtyo dánñt iwiaronñoyñt rarññwáó, ayñt joxñrñnt.’ nñyáiwirane nñjñfá imónññwñnt.” urñfagñt ⁷⁰ Jisaso re urñññgñnt, “Nionñt ámá wé wúkaú sñkwñt waú soyñné mñsearñpñeapa reñanñgñnt? E nerñt aí woxñt oboxñññt imónññnt.”

urijiniginini. ⁷¹Isikarioti dajf Saimonomi xewaxo Judaso —O wiepisarijif we wúkau síkwf waú awa worini. O xfo nani miyf urinfo enagf nani e urijiniginini.

7

Jisasomi xogwáowa xfomi dijf m+wikwifrogfa nanirini.

¹ Jiaso e niyarimo néisaná Judayf amináowa xfomi pikianiro nani mekaxf mearijagfa nijfa nimoniri nani “Judia piropenisfoyo oememini.” m+wimónif Gariri piropenisfoyo ajf emearina ² aiwá Judayf ajf pákf pákf injifo nijwearina imixayarigfapi —Aiwa api, ayf enina fwiarfawé Moseso tfini nemeróna senta ajfo nijweaxa wagfapi nani dijf winini nani xwiogwf ayf ayo Judayf wigf ajfyf pfini nwiarimi nuro sfa we wfumi dajf waú wo ajf pákf pákf injifo nijwearo aiwá imixarigfapirini. Aiwa api rixa ajwf e imonijana ³ xogwáowa re urigfawixini, “Dixf wiepisarijif winiyf enti emimf amipi joxi yarijipi sijwf winipiri nani ajf re pfini nwiarimi Judia piropenisfoyo nani ui.

⁴ Ayf ripi nani rirarijwini. Áma wo áma nfini xfo nani nijfa oimónfpoyiniri n+wimónirfnáyf, xegf yarijipi inimi yarijifmani. Emimf joxi yarijipi nepa nerfnáyf, jiwanijoxi nuri áma niyfyá sijwfyo dani stwa winirfini.” urigfawixini. ⁵ Awa xegf xogwáowa af dijf m+wikwifropa nero nani e urigfawixini. ⁶ Jiaso re urijiniginini, “Soyfne uptrfina anani gini gina uptrfa nani imonijagi aiwi nioni umfaina sini mimonini.

⁷ Ayf ripi nani seararijini. Áma xwfa tfoyo dajf nfiniyf soyfne tfini sfmf tfini inipaxf mimonijoi. E neri aiwi nioni wigf yarijigfapi nani ‘Sipirini.’ nuriri waroparf wiararijagi nani sfmf tfini niarijoi. ⁸ Segfpi aiwá

nene xwiogwí o omí imíxayaríḡwápi nání yoápoi. Nioní ḡf umfáiná sını mimóníḡagi nání wí umíméini.”
⁹ nurárimí Gariri píropenisíyo ḡweañiniginí.

Jisaso aiwá aḡf pákí pákí iníḡíyo niḡwearóná imíxaríḡfápi nání yoañf nánirini.

¹⁰ Jisaso, xexírímeáowa ríxa aiwá api nání yoáfámi eḡáná xfo ení ámayá sḡḡwíyo dání míyoá yumfí ínimí niyirí Jerusaremí nírémorí ḡweañáná ¹¹ Judayf aiwá imíxaríḡfe xfo nání páfá néra nuro “O gerini?” níríga nuro ¹² áamá e epíroyf eḡfáyf ikeagígwí ayá wí níríga nuro wí “Áamá naḡorini.” ríro wí “Oweoi, naḡomani. Áamá niyoní dḡḡf nukinimixirí xewfmi nipemeámi waríḡorini.” ríro nero aiwí ¹³ Judayf ámináowa nání wáyf nero nání áamá wí o nání áamá sfmímaḡf e dání miriníḡfawixini.

¹⁴ Jisaso sfá aiwá imíxaríḡfáyf ríxa áwini e imóniḡáná aḡf rídíyowá yaríḡfiwámi nání nurí nípáwirí ámayo uréwapíyarfná ¹⁵ Judayf ámináowa dḡḡf ududf niwiníro re ríḡfawixini, “Aríre nerí nijfá o raríḡfpi nimónirí rfa rarini? Síkurfá meḡoyoi.” raríḡḡfá ¹⁶ Jisaso re uríḡiniginí, “Xwíyáf nioní searéwapíyaríḡapi nioní ḡfpmáni. Nioní nírówarénapiḡoyápirini. ¹⁷ ‘O wimónaríḡfpi oemini.’ wimónaríḡf ḡiyf ḡiyf nioní searéwapíyaríḡapi nání nijfá nimónirí re yaiwipaxfrini, ‘Goríxoyá dḡḡíyo dání rfa nearéwapíyarini? Xfo xegf dḡḡíyo dání rfa nearéwapíyarini?’ niyaiwirí nijfá imónipaxfrini. ¹⁸ Áamá go go xfo xegf dḡḡíyo dání nírírínáyf, áamá weyf onímépoiñirí yaríḡfrini. E nerí aí áamá nfní áamá xfomi uowarénapiḡomi weyf oumépoiñirí yaríḡo, o aga nepaxíḡorini. Yadímiḡf yaríḡorini. ¹⁹ Eníná

Moseso ηwáf ikaxf níríníri eáníηfpí mīseaiapīpa renīnigíní? E nerí aí soyfnéyá wo aí ηwáf ikaxf eáníηfpí píráníηf xfdaríηfmaní. Pí nání soyfné nioní nīpíkianīro yaríηoi?” urfagi ²⁰ áamá e epíroyf egfáyf re uríηfawixíní, “Imfó xixéroaríηf roxíní, áamá gíyf rīpíkianīro yaríηagfa raríηíní?” urfagfa ²¹ Jisaso re uríηínigíní, “Nioní emímf ná biní éagi seyfné síní ududf ikárínaríηoi. ²² Moseso ηwáf ikaxf ‘Segf nīáwfyo nīxírímáná sfá wé wífúmi dánf wáu wo múróáná sfá ayimí iyf sfmf sfó wákwiírxíní.’ ríηfríní. E nīsearíri aiwí ayf Moseso marfái, negf arfowa síwf apí érowiápíníηgfáríní. Ayínání seyfné segf nīáwfyf ηwáf ikaxf ríníηfpí nīxídríηfpímí dání nanf oimónípoyíníri Sabarfáyo aiwí iyf sfmf sfó wákwiaríηgfáríní. ²³ Seyfné ‘Nanf nerane ηwáf ikaxf Moseso níríní eanfpí pírf mīwīalkīpa oyaneyí.’ nīyaiwīro Sabarfáyo ení iyf sfmf sfó wákwiaríηgfáríní. Seyfné e yaríηgfa enagi nání pí nání nioní áamá womí Sabarfáyo nanf wīmíxáfí nání wíkf nónaríηoi? ²⁴ Síηwáf tíníní nīwínaxídíro mīrīpa époyí. Xfo yaríηagfpí ení mí nómíxíríná rífrírxíní.” uríηínigíní.

Jisaso nání “Kiraisorfáni? Worfáni?” ríníηgfa náníriní.

²⁵ Áamá Jerusaremí ηweagfáyf wí re nīra ugáfawixíní, “Áamá ro áamá nīpíkianīro egfo menírani? ²⁶ Síηwáf wínípoyí. Áamá nfíní arfá egfe síηání nīrorí raríηagi aí mebá neamenηweagfáwa omí xwíyfa bí muraríηoi. Awa ‘Áamá ro Kiraiso, áamá yeáyf neayímíxemeanfa nání arfowayá xwfá píaxfyo dání iwīaronfoyf raríηwáo, ayf orfáni?’ mīyaiwīpa rīyaríηoi? ²⁷ E nerí aí ‘Áamá o Kiraiso, áamá arfowayá xwfá píaxfyo dání iwīaronfoyf raríηwáorfáni?’ wīaiwīpaxf meníní. Ayf rīpí náníriní.

Nene xínái xfómí xíríŋe nání nījǎá imóníŋwíntí. E nerí aiwí Kiraiso, áamá Goríxo yeáyí neayimíxemeanfa nání uowárenapínfo imónínfáníyí áamá wo ‘E dánjoríní.’ rípxǎtí meníní. Ayínání ‘O Kiraisorfání?’ wiai-wipaxǎtí mimóníŋwíntí.” raríŋagǎa ²⁸ Jisaso anǎtí rídíyowá yaríǎtíwámí dání nuréwapíyiríná enǎtí tǎnǎtí nírírí re uríŋínigíní, “Seyíné nepa nioní nání nījǎá ero ‘O e dánjoríní.’ rípxǎtí imóníro yaríǎtíyínérani? Nioní ǎtí dǎŋǎtí tǎnǎtí bǎŋámani. Nepaxíŋǎtí imóníŋo —O soyíné majforíní. O nioní nírowárenapíŋíríní. ²⁹ O tǎŋǎtí e dání bǎŋáonǎtí enǎgǎtí nání o nioní níŋfáriní. O nioní nírowárenapíŋíríní.” urǎgǎtí nání ³⁰ omí fá xíraníro nero aiwí fá xírípxáíná síní mimóníŋagǎtí nání fá bí mǎxírǎgǎwíxíní. ³¹ E nerí aí áamá e epíroyí egǎtíyí obaxǎtí wí dǎŋǎtí níwíkwíroro re níra ugǎwíxíní, “Kirisaiso, áamá yeáyí neayimíxemeanfa nání arǎfowayá xwǎá píaxíyo dání iwiaronfóyí raríŋwáonímóníríná emímǎtí áamá ro yaríŋǎpímí nímúrorí enǎfáraní? Oweoi.” ríǎgǎwíxíní.

Jisasomí fá oxíríŋpoyínírí uowárigǎa náníríní.

³² Parisiowa áamá e epíroyí egǎtíyí Jisaso nání ikeagígwǎtí e raríŋagǎa arǎtí níwíro nání awa tǎnǎtí apaxǎpáníŋǎtí imóníǎgǎa xwéowa tǎnǎtí dǎŋǎtí axǎpí níxíríro Jisasomí fá oxíríŋpoyínírí rídíyowá yaríǎtíwámí awí mearoaríǎgǎa wámí uowáragǎa awa nuro o uréwapíyaríŋe rémóagǎa ³³ Jisaso re uríŋínigíní, “Seyíné tǎnǎtí re bí onímíápí níŋweámoní ǎtí nírowárenapíŋo tǎfē nání umǎáriní. ³⁴ Ríxa úáná seyíné nioní nání pǎá níniro aiwí wí síŋwǎtí nanípǎrǎfámani. Seyíné nioní ŋweámǎtíe upaxǎtí wí mimóníŋoi.” urǎgǎtí ³⁵ Judayí ámináowa re ríníǎgǎwíxíní, “O ǎtí nání umínírí raríní? Aga ǎtí nání úáná nene o nání pǎá megínanǎfáriní? Negǎtí ámányí Gíríkíyí anǎtíyo

ηweagfámi nání nuri é máyo uréwapiyimfániri rfa neararini? ³⁶ Xwiyfá o re rífpi, ‘Seyfne nioni nání pfa nniro aiwi wí sñwí naniprfámani. Seyfne nioni ηweámfaé upaxf wí mimónñjoí.’ rífpi pí niyaiwiri rfa rñjoí?” rñigfawixini.

*Ini*gf oyfá tñf nání urñf nánirini.

³⁷ Sfá aiwá api imixarigfáyf yoparfyi —Ayi seáyf e imónñyirini. Sfá ayi imónñaná Jisaso éf nrori enf tñni re rññigini, “Ámá inigf nání gwñf yeáyf wíf gíyf gíyf nioni tfámini nñburo inigf ontpoyf. ³⁸ Nioni dñf nñkwírófá gíyf gíyf Bikwíyo nñrini eánñf rñpi tñni xixeni imónpíráoi, ‘Wigf xwioxíyo ná inimi dánf inigf dñf niyimñf imixarñfpi oyfá tñf pwenfáriní.’ nñrini eánñfpi tñni xixeni imónpíráoi.” urññigini. ³⁹ Jisaso e nñríná kwíyf Gorixoyá xfomi dñf wíkwírófáyf meaprfápi nání e urññigini. Iná Jisaso sñni añfnamf nñpeyirf mikñnupa éiná enagi nání Gorixo sñni xegf kwíyfpi á máyo síxf mumímopa yagínáriní.

Jisaso nání dñf xixegñf tñni nepayoro rigfá nánirini.

⁴⁰ Ámá e epfroyf egfáyf o e rarñjagi arfá nñwiro wí re nñra ugáfawixini, “Aga neparini. Ámá ro wfá rókiamoagf nene xwayf naniri ηweañwáorini.” nñra warfná ⁴¹ wí re nñra ugáfawixini, “ ‘Ámá ro Gorixo yeáyf neayimixemeanfa nání arfowayá xwfá piaxíyo dánf iwiaronfoyf rarñwáo, Kiraisorini.’ neaimónariní.” nñra warfná wí re nñra ugáfawixini, “Gariri pñropenístíyo dánf wo Kiraiso, á má arfowayá xwfá piaxíyo dánf iwiaronfoyf rarñwáo imónpaxfrani? Oweoi, e dánf wo á má arfowayá xwfá piaxíyo dánf iwiaronfoyf rarñwáo

imónipaxí menini. ⁴² Bìkwíyo re mirinipa reni, ‘Kiraíso, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronfoyi rariñwáo negí aríó Depitoyá íwiárfawé wo imóniníáriní. Aní Betírexemi —Eníiná Depito xegí ñweaagerini. Omi e dání xiríníáriní.’ mirinipa reni?” nira nuro nání ⁴³ áamá e epíroyí egíáyí o nání díní xixegíni tñi nepayoro níríroná ⁴⁴ wí “Ríxa íá oxíraneyí.” níwimónirí aiwí omí íá bí míxirígíawixini.

Judayí mebaówa Jisasomi díní míwíkwírogíá nánirini.

⁴⁵ Rídiyowá yarígíiwámí awí mearoarígíáwa ámí nuro apaxípáníñí imónígíá xwéowamí tñi Parisiwamí tñi wímeáaná awa re urígíawixini, “Pí nání omí íá míxirí anípáoyné baríñoi?” uríagíá ⁴⁶ awí mearoarígíáwa re urígíawixini, “Eníiná aiwí áamá o nearéwapíyaríñípa wo mínearéwapíyagíriní.” uríagíá ⁴⁷ Parisiowa ikayíwí nuríro re urígíawixini, “Soyíné ení ríxa díní níseakínímíxirí xewími níseaipemeámi mupa reñoi?” nuríro ⁴⁸ re urígíawixini, “Seamerñweañwáone woraní, Parisione woraní, omí díní bí wíkwíróríraní? Oweoi! ⁴⁹ E nerí aí áamá epíroyí egíá jíayí ñwí ikaxí nírínirí eáníñípi nání píráníñí níjía mimónípa nero nání Goríxoyá síñwíyo dání anínípiríá nání ramíxáriníñíyíriní.” uríagíá ⁵⁰ Nikodimaso —O ení Parisi worini. Xámí áríwíyimi nurí Jisasomí níwímearí yaríñí wíñorini. O níwíápínímearí re uríñínigini, ⁵¹ “Negí ñwí ikaxí nírínirí eáníñíyo bí rípi rírínini, ‘Áamá womí xíó rínaríñípi aríá míwípa erí o yaríñípi píráníñí níjía mimónípa erí nemáná ananí xwíyíá umeáripaxíriní.’ rírínini?” uríagi ⁵² awa ikayíwí re urígíawixini, “Joxí ení Gariri dání iwoxírífaní? Bìkwíyo píráníñí íá rorí pía merí nerínáyí, joxí re níyaiwirí

nɨjɨ́á imónɨ́rɨ́nɨ́, ‘Wɨ́á rókiamoarɨ́ɨ́ wo Gaririyo dánɨ́ imónarɨ́ɨ́manɨ́.’ nɨ́yaiwirɨ́ nɨ́jɨ́á imónɨ́rɨ́nɨ́.” urɨ́gɨ́awixɨ́nɨ́.

Apɨ́xɨ́ ɨ́wɨ́ inɨ́ɨ́ wɨ́mɨ́ xwɨ́rɨ́xɨ́ umeagɨ́á nánɨ́rɨ́nɨ́.

⁵³ Ámá nɨ́nɨ́ wigɨ́ arɨ́ xɨ́xegɨ́nɨ́yo umɨ́agɨ́a aiwɨ́

8

¹ Jisaso dɨ́wɨ́ xegɨ́ yoɨ́ Oripiyo nánɨ́ nurɨ́ ² sá weɨ́o wɨ́á mónɨ́ɨ́mɨ́ ámɨ́ nɨ́wiápɨ́nɨ́meámɨ́ nɨ́bɨ́rɨ́ arɨ́ rɨ́dɨ́yowá yarɨ́gɨ́iwámɨ́ nɨ́páwɨ́rɨ́ ámá nɨ́nɨ́ xɨ́o tɨ́ámɨ́nɨ́ barɨ́ɨ́agɨ́a nánɨ́ o éɨ́ nɨ́ɨ́weámáná uréwapɨ́yarɨ́ná re enɨ́nɨ́gɨ́nɨ́. ³ ɨ́wɨ́ ikaxɨ́ eánɨ́ɨ́pɨ́ mewegɨ́áwa tɨ́nɨ́ Parisiowa tɨ́nɨ́ awa apɨ́xɨ́ ámá wɨ́ ɨ́wɨ́ inarɨ́ɨ́agɨ́ wɨ́nɨ́meáɨ́á wɨ́mɨ́ nɨ́méra nɨ́bɨ́ro áwɨ́nɨ́ e éɨ́ nurárarɨ́máná ⁴ omɨ́ re urɨ́gɨ́awixɨ́nɨ́, “Nearéwapɨ́yarɨ́ɨ́oxɨ́nɨ́, apɨ́xɨ́ rɨ́ ɨ́wɨ́ inarɨ́ɨ́agɨ́ wɨ́nɨ́meáɨ́rɨ́nɨ́. ⁵ Apɨ́xɨ́ rɨ́nɨ́ɨ́ imónɨ́ɨ́ɨ́yɨ́ nánɨ́ ɨ́wɨ́ ikaxɨ́ Moseso nɨ́rɨ́rɨ́ earɨ́ɨ́pɨ́mɨ́ dánɨ́ re rɨ́nɨ́nɨ́, ‘Sɨ́ɨ́á tɨ́nɨ́ iwanɨ́ nearo pɨ́kɨ́rɨ́xɨ́nɨ́.’ rɨ́nɨ́ɨ́agɨ́ aí joxɨ́ pɨ́oɨ́ rɨ́rɨ́nɨ́?” urɨ́gɨ́awixɨ́nɨ́. ⁶ Rɨ́wéná o Moseso rɨ́ɨ́ɨ́pɨ́ nɨ́wiaɨ́kɨ́rɨ́ xegɨ́ bɨ́ rɨ́ɨ́pɨ́mɨ́ dánɨ́ xwɨ́yɨ́á uxekwɨ́moaneyɨ́nɨ́ro iwamɨ́ó nɨ́wɨ́wapɨ́yɨ́ro e urɨ́agɨ́a aiwɨ́ o ípɨ́pá éɨ́ nɨ́ɨ́weámáná xwɨ́áyo webɨ́á tɨ́nɨ́ rɨ́wamɨ́ɨ́ɨ́ nearɨ́ ⁷ awa arɨ́kɨ́ ámɨ́ ámɨ́ yarɨ́ɨ́ɨ́ wɨ́ayarɨ́ɨ́agɨ́a o ámɨ́ éɨ́ nɨ́rorɨ́ re urɨ́ɨ́nɨ́gɨ́nɨ́, “Soyɨ́né woxɨ́ goxɨ́ ɨ́wɨ́ bɨ́ mɨ́yarɨ́ɨ́oxɨ́ xámɨ́ ímɨ́ sɨ́ɨ́á eat.” nurɨ́mɨ́ ⁸ ámɨ́ ípɨ́pá éɨ́ nɨ́ɨ́wearɨ́ xwɨ́áyo rɨ́wamɨ́ɨ́ɨ́ eaarɨ́ná re enɨ́nɨ́gɨ́nɨ́. ⁹ Awa Jisaso e urɨ́agɨ́ arɨ́á nɨ́wɨ́ro wonɨ́ wonɨ́ Jisaso tɨ́ɨ́ɨ́ e pɨ́nɨ́ nɨ́wiárɨ́mɨ́ nuróná ámɨ́náoowa xámɨ́ numearo nɨ́nɨ́ rɨ́xa núáná apɨ́xɨ́nɨ́ xegɨ́ xewɨ́nɨ́ Jisasoyá sɨ́mɨ́ e éɨ́ ronagɨ́ nɨ́wɨ́nɨ́rɨ́ ¹⁰ ámɨ́ éɨ́ nɨ́rorɨ́ ímɨ́ re urɨ́ɨ́nɨ́gɨ́nɨ́, “Ineyɨ́, ámáyɨ́ gɨ́mɨ́nɨ́rɨ́nɨ́? Ayɨ́ wo xwɨ́yɨ́á mɨ́rɨ́mearɨ́rɨ́nɨ́?” urɨ́agɨ́ ¹¹ í re urɨ́ɨ́nɨ́gɨ́nɨ́, “Ámɨ́náoxxɨ́nɨ́, wo xwɨ́yɨ́á

nánì nìjǎ mimónìpa ero gǎ ápo nánì nìjǎ mimónìpa ero yarìṅoì. Soyǎné nionì nánì nìjǎ nimónìro sṅwírìyǎ, gǎ ápo nánì enì nìjǎ imónanìro éǎrìní.” urìṅìníḡìní.²⁰ Anǎ rìdìyowá yarìḡǎwámì Gorìxo nánì nìḡwǎ tarìḡǎ tǎḡǎ e dání nuréwapìyirǎná xwìyǎ ápi urarìṅagì aiwì omì ǎá xìrìpǎrǎíná sìnì mimónìṅagì nánì ǎá bì mìxìrìḡǎwìxìní.

“*Nionì* umǎáé nánì soyǎné wì upaxǎ menìní.” urìṅì nánìrìní.

²¹ O ámì re urìṅìníḡìní, “Nionì pǎní nìseawìárìmì úáná soyǎné nionì nánì pǎá nìniro aǎ segǎ ǎwǎ yarìḡǎpì sìnì yokwarìmǎ minìḡáná pepǎrǎrìní. Nionì umǎáé soyǎné bìpaxǎ wì mimónìṅoì.” urǎḡì ²² Judayǎ ámìnáowa re nìra ugǎwìxìní, “O ‘Nionì umǎáé soyǎné bìpaxǎ mimónìṅoì.’ rǎḡì nánì xewanìḡo pìkìnímìnírì nánì mìnearìpa rìyarìní?” nìra warǎná ²³ o re urìṅìníḡìní, “Nionì eramì dájonìrìní. Soyǎné bìramì dájoyǎnérìní. Soyǎné xwǎá tǎyo dájoyǎnérìní. Nionì xwǎá tǎyo dájonìmani. ²⁴ Ayǎnánì re searǎíní, ‘Segǎ ǎwǎ yarìḡǎpì sìnì yokwarìmǎ minìḡáná pepǎrǎrìní.’ searǎíní. Ayǎ rìpì seararìṅìní. Soyǎné dìḡǎ nìníkwǎroro ‘Ayǎ orìní.’ mìnìaiwìpa nerónáyǎ, segǎ ǎwǎ yarìḡǎpì sìnì yokwarìmǎ minìḡáná pepǎrǎrìní.” urarìṅagì ²⁵ awa re urìḡǎwìxìní, “Goxìrìní?” urǎḡǎ Jisaso re urìṅìníḡìní, “Nionì iwamǎó dání searagáonì onìrìní. ²⁶ Soyǎné yarìḡǎpì nánì xwìyǎ searìmearìmì nánì xwìyǎ xwapǎ xìrìḡáonìrìní. Soyǎné arǎá mìnìarìḡagǎ aiwì nionì nìrowárènapìḡo nepaxìḡorìní. Amìpì omì arǎá wìḡapì ámá nǎní arǎá egǎe dání rarìḡárìní.” urǎḡì aiwì ²⁷ ayǎ majǎá nimónìro “Ápo Gorìxo nánì rǎa neararìní?” mìyìaiwìarìḡagǎ nánì ²⁸ Jisaso re urìṅìníḡìní, “Soyǎné ámá imónìḡáonì ìkǎáyo nìyekwìroárìpǎrì seáyì e

niniñm̄feyoarfná nijfá ‘Ayf orini.’ imóniptrfárini. Nioni gf̄ dñf̄ tñni amipí bi yarñjámanti. Ápo ntréwapiyñf̄p̄ni rarñjárini. ²⁹ Ínina nioni nrowárénapñjo yayf̄ winipaxf̄p̄ni yarñjagi nání nioni p̄ni nñiwíarimi minú s̄ni dñf̄ nikikayoni.” urñjinigini. ³⁰ Xwiyfá ap̄i urarfna áma obaxf̄ dñf̄ wikw̄frogfawixini.

Áma áxeñwarf̄ inigfáyf̄ nání urñf̄ nánirini.

³¹ Jisaso Judayf̄ omi dñf̄ wikw̄rófayo re urñjinigini, “Seyf̄né gf̄ xwiyfá rarñjap̄i dñf̄ fá nixirirónayf̄, nioniyá gf̄ seaiepsarñjá nepaxñf̄yfné imónñot. ³² Xwiyfá nepaxñf̄ imónñf̄p̄i nání nijfá nimóniro e nemána xwiyfá ap̄i dñf̄ fá nixirirñf̄p̄imi dání áxeñwarf̄ minigfáyfné imóniptrfárini.” urfagi ³³ wa re urigfawixini, “Negf̄ arfo Ebrf̄amoyá fwiarfawenerini. Eñiná dání áma wayá xináíwanéññf̄ nimónirane omññf̄ miwiiagwaéne, joxi arige ner̄i ‘Áxeñwarf̄ minigfáyfné imóniptrfárini.’ neararñini?” urfagta ³⁴ Jisaso re urñjinigini, “Aga nepa seararñini. Áma f̄w̄f̄ yarñf̄ go go f̄w̄f̄ xfo yarñf̄piyá xináíññf̄ nimóniri áxeñwarf̄ wini. ³⁵ Áma xináíwanññf̄ nimóniro omññf̄ wiirigfáyf̄ anññf̄ anjwámi xiáwo tñni ñweaarigfámanti. E ner̄i aí xewaxo ínina anññf̄ e ñweaarñf̄rini.” nuriri áma e rówapigfáyf̄ re oyaiwipoyññf̄, “ ‘Seyf̄né xináíwayfnéññf̄ nimóniro omññf̄ wiirigfáyfné yap̄i imónñot.’ rfa neararñini?” oyaiwipoyññf̄ ewayf̄ xwiyfá ap̄i nuriri ³⁶ re urñjinigini, “Ayñnani xewaxoni xináíwayfnéññf̄ nimóniro omññf̄ wiirigfáyfné áxeñwarf̄ seainñf̄p̄i anpá seaimixiyáná aga áxeñwarf̄ minigfáyfnññf̄ imóniptrfárini.” nuriri ³⁷ re urñjinigini, “Nioni nijfárini. Seyf̄né arfo Ebrf̄amoyá fwiarfawéyfnérini. E nimóniro aí seyf̄né gf̄ xwiyfápi

segí xwioxíyo aumaúmí miníí enagi nání nioní nípíkianíro nání yariñoí. ³⁸ Nioní ápo tñní niñwearítná sñwí wñniñápi nání rariñárini. Seyíné ení amipí segí ápo rariñagi aríá wigíápi yariñárini.” uríñiñigini.

“Segí ápo oborini.” uríñiñiñi.

³⁹ Awa re uríñíawixini, “Negí aríto Ebiríamorini.” uríñíawí Jisaso re uríñiñigini, “Nepa Ebiríamoyá íwiáríaweyíné enánáyí, xíto yagípa epaxítrini. ⁴⁰ E nerí aí nioní xwiyíá nepáni Gorixomí aríá wiñápi searariñáoni nínípíkianíro yariñoí. Soyíné nianíro yariñíápa aríto Ebiríamo wí e meníñigini. ⁴¹ Ayínáni re searíñini, ‘Segí ápo yariñípi yariñoí.’ searíñini.” uríñiñiñi ayí re uríñíawixini, “Negí inókiwa íwí níníro neaxíñíámaní. Negí ápo imóniño ná woní Gorixorini.” uríñíawí ⁴² Jisaso re uríñiñigini, “Nioní gí dñí tñní biñámaní. Gorixo nírowarénapíagi o tñí e píni níwiárími biñá enagi nání Gorixo nepa segí ápo enánáyí, soyíné nioní dñí síxí níyipaxítrini. ⁴³ Soyíné nioní xwiyíá rarítná aríá nero aí pí nání níñíá mimónípa yariñoí? Ayí rípi nánirini. ‘Xwiyíá aríá owianeyí.’ míseaimónariñagi nání níñíá mimónípa yariñoí. ⁴⁴ Soyíné niaíwí segí ápo oboyáoyíné enagí nání xíto wimónariñípa niaíwíyíné ení ‘Axípi oyaneyí.’ seaimónariñítrini. O ení dání ámáyo píxíwíró yagorini. Nepa bí míripaxí imóniño enagi nání pí pí xwiyíá níñítná yapíni rariñorini. O yapí rariño imónirí ámá yapí rariñíá níyíyá xanóniñí imónirí enagi nání gíni gíná yapí níñítná sa míkí xíto imóniñípi tñní xixeni rariñítrini. ⁴⁵ E nerí aí nioní nepaxíñí imóniñípi searariñagi nání ‘Neparini.’ níyaiwiro dñí mñnikwíroariñoí. ⁴⁶ Soyíné goxí íwí nání xwiyíá nímeárípaxítrini? Oweoi, wí xwiyíá nímeárípaxímaní. E nerí aí nioní nepáni seararítná

pí nání ‘Neparíní.’ nìyáiwíro díńǵ mìníkǵwíroarínǵo? ⁴⁷ Ámá Goríxoyáyǵ xwíyǵá xǵoyáǵ arǵá wiaríǵǵáríní. Soyǵné Goríxoyáyǵné mimónínǵagǵa nání xwíyǵá oyáǵ arǵá míníarínǵoí.” urínǵíníǵíní.

“Arǵo Ebírǵamo síní meǵáná nioní ńweaagáríní.” urínǵíní náníríní.

⁴⁸ Judayǵ ámináowa omí ikayǵwǵ re uríǵǵawíxíní, “None joxí re níríríránéná, ‘Ámá sípí roxíyǵ Samariayǵ woxíríní. Imǵó xíxéroarínǵ roxíní.’ níríríránéná xíxení mírírípa réwíní?” urǵagǵa ⁴⁹ Jisaso re urínǵíníǵíní, “Nioní imǵó díńǵ mìníxíxéroaríníní. Gǵ ápomí wé íkwianǵwǵyo unǵwírárarínǵagǵí aí soyǵné wé íkwianǵwǵyo mìnínǵwírárarínǵoí. ⁵⁰ Nioní gǵ díńǵ tǵnǵ seáyǵ e imónímǵánírí mǵyarínǵagǵí aiwǵ wo nioní nání ‘Seáyǵ e oimóníní.’ naiwíoyǵ soyǵné tǵnǵ nioní tǵnǵ neapayonǵo ńweaní. ⁵¹ Aga nepa seararíníní. Ámá gǵyǵ gǵyǵ xwíyǵá nioníyáǵ nǵxǵdíńǵnáyǵ, wí nǵpepírǵámaní.” urǵagǵí ⁵² Judayǵ ámináowa re uríǵǵawíxíní, “Joxí e rarínǵagǵí nání ríxa nǵǵá re imónínǵwíní, ‘Joxí imǵó xíxéroarínǵ woxíní.’ nǵǵá e imónínǵwíní. Arǵo Ebírǵamo tǵnǵ wǵá rókíamoagǵáwa tǵnǵ pegǵáríní. E éagǵa aí joxí re raríníní, ‘Ámá gǵyǵ gǵyǵ xwíyǵá nioníyáǵ nǵxǵdíńǵnáyǵ, wí nǵpepírǵámaní.’ raríníní. ⁵³ ‘Joxí negǵ arǵo Ebírǵamo peǵomí seáyǵ e mǵwimónínǵoxíríní.’ neaimónaríní. Wǵá rókíamoagǵáwa ení pegǵáríní. Joxí goníríní yaiwínaríníní?” urǵagǵa ⁵⁴ Jisaso re urínǵíníǵíní, “Níwanínǵoní seáyǵ e nímǵeyoánírínáyǵ, surǵmá imónárípaxíríní. Seáyǵ e nímǵeyoarínǵo, ayǵ gǵ áporíní. O nání soyǵné ‘Negǵ ńwǵáoríní.’ raríǵǵáríní. ⁵⁵ E níríro aí xǵo nání nepa nǵǵá mimónínǵoí. E nerínǵí aiwǵ nioní nǵǵáríní. ‘O nioní majǵáríní.’ nírírínáyǵ,

nioni soyfnéniñf yapf rariñáoni imónipaxíriñi. E nerí aí o nioni nepa nñfá nimóniri nání xwiyfá oyápi xfdariñáriñi. ⁵⁶ Segf arfo Ebirfamo sfá nioniyáyi nání ‘Sñwíf winimfárfani?’ niyaiwiri nání yayf winiñinigiñi. Oyi, o sñwíf ninaniri yayf seáyimi dáni winiñinigiñi.” urfagi ⁵⁷ Judayf ámináowa re urígfawixiñi, “Joxi sini xweyañoxi meñfyf ‘Arfo Ebirfamomi sñwíf winagáoniriñi.’ ríraríñi?” urfagfa ⁵⁸ Jisaso re uriñinigiñi, “Aga nepa searariñiñi. Arfo Ebirfamo sini meñána nioni xámi ñweaagáriñi.” urfagi ⁵⁹ awa “ ‘Gorixo tñi xixeni imóniñorfani?’ oniaiwípoyiñiri rfa nearariñi?” niyaiwiro omi sñjá eanro nání sñjá meágfa aiwi xewanño re enñinigiñi. Yumfi nimóniri añf ridiyowá yarígfíwámi dáni peyeañinigiñi.

9

Sñwíf supáriñf womi nañf imixiñf nániriñi.

¹ E nemo niñpurfna wenñf éfyf winiñinigiñi. Ámá wo xínái xirñe dáni sñwíf supáriñf néra uño ñweañagi winána ² xegf wiepísariñowa eni sñwíf niwiniro yariñf re wigfawixiñi, “Nearéwapiyariñoxiñi, íwf go enñpimi dáni xinái sñwíf supáriñf ro xirñíriñi? Xfo éagi nánirani, xaniyaú éagfi nánirani?” yariñf e wíagfa ³ Jisaso re uriñinigiñi, “Ámá ro íwf éagi marfái, xaniyaú eni íwf éagfi marfái, sa omi dáni emimf Gorixoyá síwaniñf inñfa nání e eno xirñíriñi. ⁴ Agwi sini ikwáwiñina imóniñána emimf nirowárenapiño ‘E éwiniñi.’ yaiwariñipi éwanigiñi. Árfwiñina ámá wo emimf mepaxf imóniñina rixa añwi e enagi nání rariñiñi.” uriñinigiñi. Diñf re oyaiwípoyiñiri,

“Xfomi pikíáná áríwiyíníjé imónínfáriní.” oyai-wípoyíníri e nuríri ⁵ ámi re uríjínigíní, “Nioní xwǎ tǎyo níjwearǎná áamá níniyǎ nání wǎ wókím+xíjíní.” nurárími ⁶ xwǎyo reawǎ núrímáná xwǎ tǎni reawǎ tǎni yiyǎ nídiri áamáoyá síjwǎyo xópé níwimáná ⁷ re uríjínigíní, “Joxí nurí ipí Siroamiyí ríníjǎwámí nání —Yof mǎkǎ ayǎ mewáríníjé náníríní. E ríníjǎwámí nání nurí sǎmímanǎyo wayǎ rónet.” uowárǎgí o nurí sǎmímanǎyo wayǎ nírónmáná re eníjínigíní. Ríxa síjwǎ aníjio bíjínigíní. ⁸ Ríxa síjwǎ aníjio baríjagí áamá anǎ xfo tǎjé e njweagǎyǎ síjwǎ e níwíníro síjwǎ supárinjio enagí nání éf níjweámáná aiwá nání ríxíjé urago baríjagí síjwǎ níwíníro re níra ugǎawixíní, “Áamá royǎ e níjweámáná aiwá nání ríxíjé neararíjio meníraní?” níra warǎná ⁹ wí re níra ugǎawixíní, “Ayǎ oríní.” níra warǎná wí “Oweoi, ayǎ o yapí imóníjǎyǎ woríní.” níra warǎná xewaníjio arǎkí re uríjínigíní, “Nioní oníríní.” uraríjagí ¹⁰ ayǎ re uríjǎawixíní, “Joxí aríge nerí díxí síjwǎ oxoáíní?” urǎgǎ ¹¹ o re uríjínigíní, “Áamá Jisasoyí raríjfo xwǎ bímí reawǎ núrírí yiyǎ nídiri gǎ síjwǎyo xópé nínimáná re nírinjoi, ‘Joxí ipí Siroamiwámí nání nurí wayǎ rónet.’ nírǎgí nioní nurí wayǎ nírónrǎná re éíní. Síjwǎ noxoarí anǎíní.” urǎgí ¹² ayǎ re uríjǎawixíní, “Áamá o ge njweaní?” urǎgǎ o “Nioní majǎríní.” urǎgí ¹³⁻¹⁴ áamá ayǎ sǎ Jisaso xwǎpímí reawǎ núrírí yiyǎ nídiri omí síjwǎ nanǎ wímíxíjǎyí Sabarǎyí enagí nání áamá xámí síjwǎ supáragomí Parisiowa tǎjé e nání níméra nuro wáraná ¹⁵ Parisiowa ení omí yaríjé re wigǎawixíní, “Joxí aríge nerí síjwǎ oxoáíní?” urǎgǎ o re uríjínigíní, “O xwíríjwǎ bí tǎni gǎ síjwǎyo xópé níáná nioní nurí wayǎ nírónrǎná síjwǎ oxoáíní.” urǎgí ¹⁶ Parisiyǎ wǎ re níra

ugfawixini, “Ámá o Sabarfá nani ηwf ikaxf riniηfpimi xopirarf niyayiri nani Gorixo tñf e dani bijomani.” nira warfná wfa re nira ugfawixini, “Ámá fwf yarinhfyf wo enánayf, arige neri emimf o yarinhfpiniηf imónihfpiepaxfrini?” nira nuróna dñf xixegfni tñf nepayoro nani ¹⁷ ámi sñwf supáragomi re urigfawixini, “O dixf sñwf roxaóf enagf nani pí amáoxini rariñini?” urfagfa o re urihinigini, “O Gorixoyá wfa rókiamoarñf wo menirani?” urihinigini.

¹⁸ O xegf sñwf oxoáfyf nani píranñf áwanf urarñagf aiwi xami sñwf supáragomi aiwi Judayf ámináowa arfá miwipa nero re yaiwigfawixini, “Nepa sñwf supárago ámi sñwf manñorini.” niyaiwiro “Ámá sñwf oxoáoyá xaniyaú obfpiyi.” niriyo ayau rixa baná ¹⁹ yarñf niwiróna re urigfawixini, “Niaíwf ayagwíáorani? Ayagwí re rirariñi, ‘Xinái niñirina sñwf supáriño xirñfrini.’ rirariñi? E xirñf enánayf, arige neri agwi sñwf noxoari anarini?” urfagfa ²⁰ xaniyaú re urigfisixini, “Ayf yegf íwo enagf nani yayawi niñfáriní. Xinái niñirina sñwf supáriñf enfyf nani eni yayawi niñfáriní. ²¹ E neri aí agwi o sñwf oxoáfyf nani yayawi majfáriní. Sñwf supáriñfyf woxoáo nani eni yayawi majfáriní. Xewanñjomi yarñf wípoyi. Sini onomani. Xewanñjo nani áwanf os-earini.” urigfisixini. ²² Xaniyaú Judayf ámináowa nani wáyf winfagf nani e urigfisixini. Ayf rñf nani rini. Judayf ámináowa re rñarigfá enagf nani, “Ámá giyf giyf Jisaso nani waroparf nero ‘ “O Kiraiso, amá yeáyf neayimixemeanfa nani arfowayá xwfa piaxtyo dani iwiaronfoyf rariñwáorini.” neaimonarini.’ ránayf, rotú añtyo dani yof emi kwfñmoanfwarini.” ²³ rñarigfá enagf nani xaniyaú re urigfisixini, “Ono-

mani. Xewanijomi yarinjí wípoyi.” urtagí ²⁴ Parisiowa ámi “Sijwí supárago obini.” niri ro o rixa báná re urigfawixini, “Joxí Gorixomini seáyí e numfeyoari waropárfí inei. Ámá ‘Nanjí nimixijoi.’ rarijio íwí yarinjíyí wo enagi nání none nijfáriní. Ayináni waropárfí inei.” urtagí ²⁵ o re urinjiginini, “O íwí yarinjorani? Nanjorani? Nioni majfáriní. E neri aí rípi nání nioni nijfáriní. Xámi sijwí supáragáoni aiwi agwi o níipimi dání sijwí noxoari anijini.” urtagí ²⁶ awa re urigfawixini, “O pí síriní? Arige neri dxí sijwí roxoátriní?” urtagí ²⁷ o re urinjiginini, “Nioni rixa áwanj searagi aí arfá miniarijoi. Arige nijaiwiro ‘Ámi arfá osianeyí.’ nirarijoi? Soyíne eni rixa xegí wiepisarinjíyíini imónaniro miripa riyarijoi?” urtagí ²⁸ awa ikayíwí numeariro re urigfawixini, “Xewanijoxini xegí wiepisarinjíyí woxiriní. None neaiepisagí Mosesoyáonerini. ²⁹ None Mosesomi xwiýfá Gorixo urinjípi nání nijfá imónijwini. E neri aí ámá oyí e dánjorfaniri none majfáriní.” urtagí ³⁰ ámá o re urinjiginini, “Soyíne rarigfápi ududí ninipaxí rarijoi. Soyíne o bije dání majfá enagí aiwi o gí sijwí noxaótriní. ³¹ Ámá íwí yarigfáyí Gorixomi rixinjí uráná arfá miwipa yarinjí enagi nání nene nijfáriní. E neri aí ámá go go Gorixomi wéyo numerí xfo wimónarinjípi nixtdirínáyí, Gorixo ámáomi arfá niwiri xfo rixinjí urarinjípi nání arirá wipaxtriní. ³² Aga enína dání aí nene arfá wí re miwinwáriní, ‘Ámá wo niwiápnimeari xínái xirijne dání sijwí supárinjí womi sijwí oxoátiniginí.’ rarijagí arfá miwinwáriní.” nuriri ³³ re urinjiginini, “Ámá o Gorixo tñj e dání mibipa neri sijwiriyí, xfo yarinjípi bí epaxí imóniminiri éfmani.” urtagí ³⁴ awa mixí re

urígʼfawixini, “Íwí niniṛiṅṅipimi dani rixiriṅjoxini, joxi none rinearéwapiyarini?” nurimána xegʼf yof emi kwírímogʼfawixini.

Sṅwí supáriṅṅiniṅṅí imónigʼáyí nánirini.

³⁵ Jisaso “Ámá sṅwí supáragoyá yof kwírímooi.” rarṅagʼta arʼfá e niwiri o nani pʼfá nemeṛi niwímeámána re urṅinigini, “Joxi ámá imóniṅomi diṅṅí riwíkwíronini?” urʼfagi ³⁶ o re urṅinigini, “Ámináoxini, ámá imóniṅo gorini. Nioni diṅṅí wíkwírómi nani áwanṅí nirei.” urʼfagi ³⁷ Jisaso re urṅinigini, “Omi joxi rixa sṅwí winiṅṅirini.” nuriri sṅáni re urṅinigini, “Joxi tṅni rinarigwí roni, ayí onirini.” urʼfagi ³⁸ o re urṅinigini, “Ámináoxini, nioni rixa diṅṅí ríkwíronini.” nurimi xfo tṅṅí e xómṅṅí niyíkwiri yayí winṅinigini.

³⁹ Jisaso re riṅṅinigini, “Ámá niyoní epayómʼfa nani xwʼfá tṅyo nani biṅárini. Ámá sṅwí supárigʼáyíniṅṅí imóniṅṅíyí sṅwí anipʼri imóniṅo sṅwí anigʼáyíniṅṅí imóniṅṅíyí sṅwí supáripʼri imóniṅo epʼfá nani biṅáonirini.” rʼfagi ⁴⁰ Parisi xfo tṅni aṅwí e rówapigʼfáwa re urígʼfawixini, “None nani eni ‘Sṅwí supárigʼfoyínérini.’ rineararini?” urʼfagʼta ⁴¹ Jisaso re urṅinigini, “Soyné sṅwí supárigʼfoyíne sṅwiriṅṅí, rʼwí ni moarigʼfápi nani xwiṅfá meárinipaxímani. E nerí aí soyné ‘Sṅwí anṅwáonerini.’ niriṅo nani rʼwí ni moarigʼfápi nani xwiṅfá meárinipʼrʼfárinini.”

10

Ewayí ikaxʼf sipisipʼf awí mearoarṅo nánirini.

¹ “Aga nepa seararini. Go go sipisipʼf xwʼfná fwiyo mipáwipa nerí wí e dani ogámʼf nerí

n̄ip̄ixemoánir̄fnáȳf̄, f̄w̄f̄ mear̄iñf̄ wo imón̄in̄i. f̄w̄f̄ xaurápar̄iñf̄ wo en̄i imón̄in̄i. ² E ner̄i aí xw̄fná f̄w̄iyo páwiar̄iño, aȳf̄ sip̄sip̄f̄ xiáwor̄in̄i. Awí mearoar̄iñor̄in̄i. ³ O xw̄fná rón̄iñe nán̄i báná f̄w̄i e íníná awí roño ówan̄f̄ w̄f̄kwiláná xiáwo xeḡf̄ sip̄sip̄f̄ nán̄i yōf̄ ráná xiáwoyá man̄f̄ ar̄fá n̄iwir̄i ux̄fdáná n̄iméra n̄ipeyear̄i ⁴ r̄ixa x̄foyá n̄f̄n̄i b̄f̄ar̄wám̄in̄i en̄áná o xám̄i umear̄fná sip̄sip̄f̄ȳf̄ xiáwoyá man̄f̄ um̄iñf̄nar̄iñf̄ en̄aḡi nán̄i núm̄i war̄iḡf̄ár̄in̄i. ⁵ Xer̄w̄f̄ wom̄i wí núm̄i ux̄fd̄ip̄r̄iméoi. Man̄f̄ ámá xer̄w̄f̄ woyá um̄iñf̄nar̄iñaḡi n̄iw̄n̄iro nán̄i núm̄i mux̄fd̄ipa nero éf̄ up̄f̄ráoi.” ur̄iñin̄iḡin̄i. ⁶ Jisaso ewaȳf̄ xw̄ȳfá ap̄i ur̄f̄aḡi aiw̄i x̄fo ap̄i nán̄i n̄ij̄fá oimón̄f̄poȳin̄r̄i ur̄éwap̄iyim̄in̄r̄i yar̄iñf̄p̄i nán̄i n̄ij̄fá mimón̄f̄ḡawix̄in̄i.

“Sip̄sip̄f̄ pírán̄iñf̄ awí mearoar̄iñáon̄i nion̄ir̄in̄i.” ur̄iñf̄ nán̄ir̄in̄i.

⁷ O aȳf̄ n̄ij̄fá mimón̄ipa yar̄iñaḡfa nán̄i ám̄i ewaȳf̄ xw̄ȳfá re ur̄iñin̄iḡin̄i, “Aga nepa searar̄iñin̄i. Nion̄i sip̄sip̄f̄ xw̄fná f̄w̄in̄iñf̄ imón̄iñáon̄ir̄in̄i. ⁸ Nion̄i s̄in̄i m̄ib̄ipa en̄áná biḡfá ḡiȳf̄ ḡiȳf̄ f̄w̄f̄ meaar̄iḡf̄áȳfn̄iñf̄ imón̄iñoi. f̄w̄f̄ xaurápar̄iḡf̄áȳfn̄iñf̄ en̄i imón̄iñoi. E ner̄i aí sip̄sip̄f̄ȳf̄ wiḡf̄ man̄f̄ ar̄fá m̄iw̄iḡf̄ár̄in̄i. ⁹ Nion̄i n̄iwan̄iñon̄i f̄w̄in̄iñf̄ imón̄iñáon̄ir̄in̄i. Ḡiȳf̄ ḡiȳf̄ nion̄iyáyóm̄in̄i f̄wiapáná yeáȳf̄ uyim̄ixemeám̄f̄ár̄in̄i. Ará w̄iwákwin̄f̄ ep̄f̄r̄fa nán̄i f̄wiap̄iro peyearo nero ep̄f̄r̄f̄ár̄in̄i. ¹⁰ f̄w̄f̄ meaar̄iño sip̄sip̄f̄yo p̄ip̄i wim̄in̄r̄i bar̄iñf̄man̄i. f̄w̄f̄ xaurápir̄i p̄ip̄ikim̄f̄ er̄i xwir̄fá ik̄ixer̄i wim̄in̄r̄i bar̄iñaḡi aiw̄i xewan̄iñon̄i r̄ip̄i wim̄in̄r̄i b̄iñár̄in̄i. Ewárán̄iñf̄ éf̄r̄ix̄in̄r̄i d̄iñf̄ n̄iyim̄iñf̄ imón̄iñf̄p̄i s̄ix̄f̄ umímóm̄in̄r̄i b̄iñáon̄ir̄in̄i. ¹¹ Sip̄sip̄f̄ nán̄i pírán̄iñf̄ awí mearoar̄iñáon̄i, aȳf̄ nion̄ir̄in̄i.

Sip̄sip̄f nán̄i awí pírán̄iḡf mearoar̄iḡáon̄i sip̄sip̄f ar̄irá wim̄in̄ir̄i ner̄ín̄á ‘Nion̄i n̄ip̄kíán̄á aȳf anan̄ir̄in̄i.’ yaiwiar̄iḡár̄in̄i. ¹² N̄igw̄f meám̄in̄ir̄i awí mearoar̄iḡf wo —O sip̄sip̄f xiáwo nimón̄ir̄i pírán̄iḡf awí mearoar̄iḡo mar̄tá̄t, o s̄wí saȳf sip̄sip̄f roan̄im̄in̄ir̄i bar̄iḡaḡi n̄iw̄in̄ir̄ín̄á sip̄sip̄f p̄ín̄i n̄iw̄iár̄im̄i éf úán̄á s̄wí saȳf r̄iróm̄f er̄i x̄f̄d̄x̄f̄dowár̄f er̄i yar̄iḡf̄r̄in̄i. ¹³ O sa n̄igw̄f nán̄i meám̄in̄ir̄i yar̄iḡo eḡaḡi nán̄i sip̄sip̄f nán̄i nepa d̄iḡf moar̄iḡf̄man̄i.” nur̄ir̄i ¹⁴⁻¹⁵ re ur̄iḡin̄iḡin̄i, “Sip̄sip̄f pírán̄iḡf awí mearoar̄iḡáon̄i, aȳf nion̄ir̄in̄i. Ápo t̄f̄n̄i nion̄i t̄f̄n̄i x̄ixe mí óm̄ix̄inar̄iḡw̄f̄ípa nion̄i t̄f̄n̄i sip̄sip̄f nion̄iȳáȳf t̄f̄n̄i en̄i x̄ixe mí óm̄ix̄inar̄iḡwár̄in̄i. ‘Nion̄i ḡf sip̄sip̄f imón̄iḡf̄yo ar̄irá wim̄in̄ir̄i nán̄i nupeir̄ín̄á aȳf anan̄ir̄in̄i.’ yaiwiar̄iḡáon̄ir̄in̄i.” nur̄ir̄i ¹⁶ re ur̄iḡin̄iḡin̄i, “Nion̄i sip̄sip̄f ám̄i wí —Sip̄sip̄f xw̄ín̄á t̄f̄yo d̄án̄f imón̄iḡf̄yf mar̄tá̄t, ám̄i wí en̄i t̄f̄ḡáon̄ir̄in̄i. Aȳf wí an̄iḡf e xe ḡweá̄r̄ix̄in̄ir̄i s̄iḡw̄f w̄in̄ipax̄f mimón̄iḡin̄i. Ayo en̄i w̄in̄iȳf t̄f̄ḡf e awí neaár̄f̄im̄iḡin̄i. Aȳf ḡf man̄f ar̄fá n̄in̄iro xw̄ín̄á t̄f̄yo d̄án̄f̄yf t̄f̄n̄i naw̄ín̄i imón̄iro awí mearoar̄iḡf ná won̄i axon̄i t̄f̄ḡf imón̄iro ep̄f̄r̄f̄ar̄in̄i. ¹⁷ Ám̄i s̄iḡf nimón̄ir̄i wiáp̄f̄n̄imeám̄fa nán̄i sip̄sip̄f̄yo ar̄irá wim̄in̄ir̄i ner̄ín̄á ‘Nion̄i n̄iper̄ín̄á aȳf anan̄ir̄in̄i.’ yaiwiar̄iḡaḡi nán̄i ápo d̄iḡf six̄f n̄iȳin̄i. ¹⁸ Nion̄i ám̄á xe on̄ip̄kíp̄oȳin̄ir̄i s̄iḡw̄f m̄iw̄in̄ipa ner̄ín̄áȳf, wí n̄in̄ip̄kíp̄ax̄f̄man̄i. Xe on̄ip̄kíp̄oȳin̄ir̄i s̄iḡw̄f w̄inar̄iḡáȳf ḡiȳf mar̄tá̄t, nīwan̄iḡon̄ir̄in̄i. Per̄i ám̄i wiáp̄f̄n̄imear̄i em̄fa nán̄i eḡf six̄f eán̄iḡf̄p̄i t̄f̄ḡáon̄ir̄in̄i. Ḡf ápo o e éw̄in̄iḡin̄ir̄i sekax̄f n̄ir̄iḡf éaḡi nán̄i ap̄i e epaxon̄ir̄in̄i.” ur̄iḡin̄iḡin̄i.

¹⁹ Judaȳf ám̄in̄áowa Jisaso e rar̄iḡaḡi ar̄fá n̄iw̄iro nán̄i d̄iḡf x̄ixeḡf̄n̄i t̄f̄n̄i nepayoro b̄i b̄i n̄ir̄in̄irón̄á ²⁰ w̄fa obaxowa re n̄ira uḡfawix̄in̄i “Im̄fó d̄iḡf ux̄ixéroar̄iḡaḡi

nání xóxwí nerí raríní. Pí nání arfá wiaríñoi?” nira warfíná ²¹ wíá re nira ugíawixíní, “Xwíyíá o raríñpí imfó xixéoaríñfí wo yapí mírínaríní. ‘Ámá imfó dñfí xixéoaríñfíyí ámá sñwí supárígfáyo sñwí woxoapaxí imóníñoi.’ ríseaimónaríní? Oweot.” nira ugíawixíní.

Jisasomí ríwí umogfá náníríní.

²² Sfá Judayí eníná émáyí wa añfí rídiyowá yarígfíwámí xórórí nero xwíríá ikíxegfá enagí nání ámí píráníñfí imíxáragfápi sfá apí nání dñfí winíní nání awí neáníro yayí yayarígfápi imóníñáná ²³ —Ayí iniá earí imíñfí rírí yaríñínáríní. Íná Jisaso añfí rídiyowá yarígfíwámí nípáwírí añfí wíámfó wigí eníñañfí míxí ináyí Soromono nání ríníñfípímí emearfíná ²⁴ Judayí ámínáowa níwímearo míní míní xapíxapí numero re urígfáwixíní, “Gíná jíwaníñoxí nání xe níjfá oimónípayínírí nearíríáríní? Aníñfí yumfí nearíárání? Joxí Kiraisoxí, ámá yeáyí neayímíxemearfá nání arfowayá xwíá piáxfíyo dání iwíaronfíoyí raríñwáoxí enánáyí, sñjání áwanfí nearíneí.” urfágfá ²⁵ Jisaso awámí re uríñínigíní, “Nioní ríxa áwanfí searfági aiwí soyfíné ‘Nepa neararíní.’ níyaiwíro dñfí míníkwíroaríñoi. Emímí gfí ápo e éwíníginírí níríñfí nioní yaríñápi sñjání áwanfí ayí oríníñíñfí seararíñagí aí ²⁶ soyfíné gfí sipísipfíyífnéníñfí mimónípa nerí nání nioní dñfí míníkwíroaríñoi. ²⁷ Sipísipí nioníyáyí gfí manfí arfá níníro níxfídarígfáriní. Nioní ayo mí níwómíxírí ²⁸ dñfí aníñfí íníná ñweapíríá nání míní wiaríñagí nání wí anfínípríá meníní. Sipísipí nioníyáyí níñíwéú tfíní fá xíríñagí nání ámá gíyí nírápípríáríní? ²⁹ Gfí ápo sipísipfíyí niapíñíríní. O ámá níyoní seáyí e wimóníñagí nání nioníyá gfí imóníñfíyí ápo níñíwéfí

tíni enti ía xiriñagi nání áma giyí urápiptírírini?
³⁰ Nioni tíni ápo tíni axowawirini.” urfagi ³¹ Judayí ámináowa xámi yaníro egíapa síña tíni Jisasomi opíkianeyiníro meaaríñagí ³² Jisaso re uríñinigini, “Nioni emimí ápo e éwiniginiri niriñipi obaxí seaíwapiyíarini. Gímini gipi seaíwapiyíapi nání síña tíni nípikianíro yariñoi?” urfagi ³³ Judayí ámináowa re urígíawixini, “Amipí naní joxí yariñipi wí nání síña tíni rípiikianiri miyaríñwini. Joxí aga ámaoxi ñagi aiwi Ñwíáoniríniníñí niriñiriñipimi dání Goríxomi ríperirí umeararíñagi nání rípiikianiri yariñwini.” urfagí ³⁴ Jisaso xíomí wikí wónarígíapi piyíá owépoiñiri re uríñinigini, “Segí ñwí ikaxí eániñipimi Goríxo re ríñipi niriñiri meáni pa rentí, ‘Ñwíáoni re ríñanigini, ‘Seyíné enti ñwíáeyíné imóniñoi.’ ríñanigini.’ niriñiri meáni pa rentí? ³⁵ Soyíné nijiárini. Xwiyíá Bíkwiyo eániñipi wí surímá rini paxí mimónini. Ayínáni Goríxo segí aríowami ‘Seyíné enti ñwíáeyíné imóniñoi.’ uríñi ñagi nání ³⁶ soyíné pí nání ápo niriñipeari xwíá tíyo nirowárenapiñoni re searána, ‘Nioni Goríxomi xewaxonirini.’ searána pí nání mixel niriñiro ‘Joxí Goríxomi ríperirí umearíñini.’ niriñoi? ³⁷ Nioni emimí gí ápo e éwiniginiri niriñipi mepa nerínayí, diñí nini kwíroro ‘Nepa orini.’ miniaiwipa éfríxini. ³⁸ E niseariri aiwi nioni emimí ápo e éwiniginiri niriñipi nepa nerínayí, soyíné xwiyíá nioni seararíñapi aríá niniro diñí minikwíropa nero aí emimí nioni yariñagi síñwí niniñiro nání diñí nini kwíroro ‘Ayí orini.’ niaiwífríxini. ‘Ápo tíni nawini imónigíwaúriní. Axowaúriní.’ nini aiwiro nijiá imónipiri nání emimí nioni yariñapi diñí ikwírópoi.” urfagi ³⁹ xámi

yanıro egı́apa omı́ fá oxıraneyınıro yarıná ananı́ éf múronı́nıgı́nı́.

⁴⁰ Jisaso ámí nurı́ iniı́gı́ Jodanı́ rapáyo nı́xerı́ Jono xámí á máyo wayı́ umeaiı́e nánı́ nurı́ e ı́weanı́ána ⁴¹ á má obaxı́ xı́o tı́ı́ e nánı́ nı́bıro re rınayı́gı́awı́xı́nı́, “Wayı́ neameaiı́ı́ Jono emı́mı́ wı́ mepa nerı́ aiwí amı́pı́ á má ro nánı́ rı́ı́ı́yı́ rı́xa xı́xenı́ imónı́nı́.” nı́rınayıróná ⁴² ámí obaxı́ wı́ dı́ı́ wı́kwı́rogı́awı́xı́nı́.

11

Rasaraso peı́ı́ nánı́rını́.

¹⁻² Á má wo, Betanı́ dı́ı́ Rasarasoyı́ rını́ı́o sı́mı́xı́ yarıná —Anı́ ayı́ xı́o xegı́ xexı́rı́meáı́paú Mariaı́ tı́nı́ xınapı́ Mataı́ tı́nı́ ı́paúyá anı́ enı́ erını́. Mariaı́ ayı́ apı́xı́ rı́wı́yo Ámınáoyá sı́kwı́yo werı́xı́ nı́wiwayı́mómáná dı́á tı́nı́ kwı́rı́ı́rını́. Ímı́ xexı́rı́meáo Rasaraso sı́mı́xı́ wı́arı́ı́agı́ nánı́ ³ xınapı́xanı́ı́paú Jisaso tı́ı́ e nánı́ xwı́yı́á re urowárı́gı́sı́xı́nı́, “Ámınáoxı́nı́, arı́á eı́. Á má joxı́ dı́ı́ sı́xı́ uyarı́ı́oyı́ sı́mı́xı́ yarını́.” urowárı́agı́ aı́ ⁴ Jisaso arı́á e nı́wirıná re rı́ı́nı́gı́nı́, “Sı́mı́xı́ o yarı́ı́pı́ nı́penı́ nánı́manı́. Á máyı́ enı́ sı́xı́ eanı́ı́ Gorı́xoyá sı́ı́wı́ wınanı́rı́ ero Gorı́xomı́ xewaxonı́ yayı́ seáyı́ e dánı́ nı́meanrı́rı́ ero epı́rı́a nánı́ sı́mı́xı́ apı́ wı́meanrı́rı́nı́.” urı́ı́nı́gı́nı́. ⁵ Jisaso Mataı́mı́ tı́nı́ xınanı́ı́mı́ tı́nı́ ı́paúmı́ xexı́rı́meáo Rasarasomı́ tı́nı́ ayo dı́ı́ sı́xı́ nuyırı́ aiwí ⁶ “Rasaraso sı́mı́xı́ yarını́.” urı́agı́ arı́á nı́wirıná ámí sı́á wı́yaú xı́o ı́weanı́e ı́weanı́nı́gı́nı́. ⁷ E nı́ı́weanı́sáná xegı́ wı́epı́sarı́ı́owamı́ re urı́ı́nı́gı́nı́, “Ámı́ Judı́a pı́ropenı́sı́yo nánı́ owaneyı́.” urı́agı́ ⁸ wı́epı́sarı́ı́owa re urı́gı́awı́xı́nı́, “Nearéwapı́yarı́ı́oxı́nı́, ayı́ xámí sı́ı́á tı́nı́ rı́pı́kianrı́rı́ egı́e nánı́ ámí numınrı́rı́ rı́neararı́ı́nı́?”

urtagta xfo ikwawiyiniñt imoninagti nani ⁹ ewayf xwiyfa re urininigini, “Sogwt fwiapfe dani wee nani awa we wukaú sikwt waú tñfrini. Áma ikwawiyinañt nerfná ná eánarigtámani. Xwta tfo wta ókinagti nani stñwt píraninñt niwinaxída nuro nani ná eánarigtámani. ¹⁰ E neri aí áma ártywimiñt añt nerfná ná eánarigtárini. Stñwt niwiga upfri wta mókinagti nani ná eánarigtárini.” nuriri ayf re oyaiwipoyiniri “Gorixo wimónarinñtpi nixídirfná ayf ikwawiyinañt añt nernerfnaninñt rfa imoninñt?” oyaiwipoyiniri ¹¹ e nurimáná awamti re urininigini, “Negt nikumixiniri emearinwáo Rasaraso simixf neri sá wení. E neri aí nioni saiwiárf wiminiri warinini.” urtagti ¹² wiepсарinowa re urigtawixini, “Ámináoxini, sa sáni niwerfná anani nanf imoninñto.” nuriro ¹³ awa “Rasaraso sa sá wenagti nani rfa neararini?” niyaiwiro e urtagta aí Rasaraso rixa péf nani inimi nuriri nani ¹⁴ ámi ntipkwini stñáni áwanf re urininigini, “Rasaraso rixa piyfrini. ¹⁵ E neri aí soyfné stñwt winipfrtpi nani yayf ninarini. O simixf yarfná nioni xfo tñni mñweáá enagti nani soyfné nioni emfápi stñwt nñnaniróná dñt nkwíropfri nani yayf ninarini. O tñt e nani owaneyi.” urtagti ¹⁶ Tomaso —O xegt yoí ámi bí Didimasoyt rarigtarinini. O xfo tñni wiepсарinñt wlamti re urininigini, “O tñni nawini peanwá nani none eni owaneyi.” urininigini.

¹⁷ Jisaso Rasarasoyá añt tñt e nani añwi e nibirfná arfa re winiginini, “O rixa niperi xwárpáyo tigtámi enána stá wiyáú wiyáú pwéfrini.” arfa e winiginini. ¹⁸ Añt Rasarasoyá Betaniyt rinñe Jerusalem dani aíwimimanti. Sa kiromita waú wo imoninñerini. ¹⁹ Ayinani Judia pitropenisfo dñt

obaxí wí xexírímeáo Rasaraso péf nání Mataími t́fni Mariaími t́fni ípaúmi oganj́ wianíro nání ńb́iro ípaú t́fni ɣweañána ²⁰ Mataí “Jisaso baríni.” ŕnaríɣaǵta arf́a ńwiri óf e wirímiaumíní nuri x́naníɣí Mariaí śni ɣɣyo ɣweañána ²¹ í Jisasomi re urémeanínigíni, “Ámínáoxíni, joxí re ńɣwearí śɣwíríyí, ǵf ńŕx́meáo ńpémíníni enj́maní. ²² E nerí aí niíni re nípímónaríni, ‘Goríxomi pí pí nání yaríɣf wíyí agwi aí ananí x́xeni siiníɣoi.’ nípímónaríni.” urfagi ²³ Jisaso re uríɣínigíni, “Díxí ŕŕx́meáo ámi ńwiáṕnimeaníɣoi.” urfagi ²⁴ Mataí re uríɣínigíni, “O śfá yoparf́yi áma ńfni ńwiáṕnimearóna o ení wiáṕnimeanf́api nání niíni ńj́fáríni.” urfagi ²⁵ Jisaso re uríɣínigíni, “Áma píyí egf́áyí ámi ńwiáṕnimearo śɣf eṕŕi nání d́ɣf śx́f umímoaríɣáyí, ayí nioníríni. Nioní d́ɣf ńkẃrófá ǵyí ǵyí ńpero aí ámi śɣf uṕŕfáríni. ²⁶ Áma śɣf nero d́ɣf ńkẃrófá ǵyí ǵyí wí ańníṕŕfá meníni. Jíxí d́ɣf ńńkẃrorí ‘O nepa ŕfa ńraríni?’ ŕniaiwiaríɣíni?” urfagi ²⁷ í re uríɣínigíni, “Oyí, Ámínáoxíni, niíni joxí d́ɣf ńŕkẃrorí re siaiwiaríɣíni, ‘Kiraísoxi, niaíwí Goríxoyáoxír_fani? Enína dání re rígfóxír_fani, ‘Arfówayá xẃfá piax́yo dání áma wo yeáyí neayimíxemeanf́a nání iwiaronf́aríni.’ rígfóxír_fani?’ siaiwiaríɣíni.” uríɣínigíni.

²⁸ E nuri mí nuri x́naníɣí Mariaími “Eíni.” nuri ŕ yumf́i re uríɣínigíni, “Nearéwapíyaríɣo ńrémónapírí jíxí nání ‘Obíni.’ raríni.” urfagi ²⁹ í arf́a e ńwirf́na ɣɣfni ńwiáṕnimeámi Jisaso t́ɣf e nání uɣínigíni. ³⁰ Jisaso śni ɣɣf e ḿrémónapf́ śni Mataí t́fni órór_f iníe ɣweañána ³¹ Judayf ɣɣyo Mariaí t́fni nawíni ńɣweámána oganj́ wiarígfáyí í ɣɣfni ńwiáṕnimeámi peyeáagí ńwíníro xexírímeáo_yá xwárípáyo ámíx_fá

eminiiri nani wariniiri numi uagfa ³² Mariai Jisaso roje niremori niwiniirina xfoya sikwi tñj e nipfkinimeari re urinjigini, “Aminaoxini, joxi re niñweari sñwiriyi, gí nriximeáo péminiiri enjmani.” uragi ³³ Jisaso í amixfa yarinjagi niwiniiri Judayí í tñi barigfayí eni amixfa yarinjagfa niwiniiri wá niwuniri xwioxfo dani dñj rfa uxearinjagi ³⁴ re urinjigini, “Seyne omi ge tigfawixini?” uragi re urigfawixini, “Aminaoxini, nibiri sñwí wínei.” uragfa ³⁵ Jisaso eni ñwí eanjigini. ³⁶ Ñwí eáagi Judayí sñwí e niwiniro re rigfawixini, “Omi aga dñj sixí uyio enagi nani rfa eearini?” rarina ³⁷ wí re rigfawixini, “Áma royí sñwí suparinjomi sñwí m+woxoapa enjrani? Rasaraso sini sñj enjmi nibiri sñwiriyi, piyi mepa oeniri sñj imiximiniiri mepa epaxrfani?” rigfawixini.

Jisaso Rasaraso piyomi sñj imixinj naniirini.

³⁸ Jisaso ami wá bi niwunirina oya xwaripa —Awá sñjá óyi enagi nani sñjá wo pfoarinjwariiri. Awá tñj e niremori ³⁹ re rinjigini, “Sñjá ro riwómopoyi.” urana penjomi xexirimeái Mataí re urinjigini, “Aminaoxini, nene omi tñwaé dani stá wiyá wiyá rixa órij enagi nani rixa piyanj neaeanjoi.” uragi ⁴⁰ Jisaso re urinjigini, “Nioni re miriripa réanigini, ‘Jixi dñj ninkwírorináyi, enj eániñj Gorixoyápi sñwí winirini.’ miriripa réanigini?” uragi ⁴¹ wa sñjá emi riwómóána Jisaso anjnami sñwí nananiri re rinjigini, “Ápoxini, Rasaraso nani rixinj wuriyápi arfa níagi nani yayí siarinjini. ⁴² Nioni rixinj riránayi, joxi ínina arfa niarinjagi nani nioni njfá aiwi oxí apixí re rogfa tñ dñj ninkwíroro ‘Gorixo uowárenapinjorani?’ oniai-wipoyiniiri rirarinjini.” nirimána re enjigini. ⁴³ Enj

tíni níriri ríaiwá re riñinigiñi, “Rasarase, íwiapeti.” ráná ⁴⁴ re enñinigiñi. Peño íwiapinñinigiñi. Peño íwiapáná íríkwí wí wéyo tíni síkwíyo tíni xopíxopí róniri rapirapí wú tíni miñíyo xopíxopí róniri enagi nání Jisaso re urinñinigiñi, “Xopíxopí róninñiyí íkwíkwéamí níwiro wárípoiyí.” urinñinigiñi.

Judayí ámináowa “Jisasomí opíkianeyí.” rinárígfá nániriñi.

⁴⁵ Judayí obaxí wí Mariaí tíñí e nání bíáyí Jisaso e éagi níwiniro omí diñí wíkwíróagía aiwí ⁴⁶ wí Parisiowa tíñí e nání nuro Jisaso éfpi nání áwaní uríagía nání ⁴⁷ Apaxípaninñí imónígfá xwéowa tíni Parisiowa tíni Jisaso nání xwíyíá imíxanro nání Judayí mebaowamí awí neaáriro re níriaga ugíawixiní, “Ámá oyí emimí ayá wí yarinñagi nání aríre yaníwáriní?” níra nuríná ⁴⁸ re rinígfawixiní, “None o xegí yarinñipi xe aninñí néra ouniri síñwí níwínáriníáyí, ámá níni omí diñí níwíkwíroro neróná Romí dáníyo — Ámá Romíyí rinígfáyí Judayí símanñiyóninñí ínimi wurínígfáyíriní. ‘Ámá ayo míxí oxídwáraneyí.’ raríná ayí níbiri negí anñí ridíyowá yarinñáiwá pípinamí ero negí ámáyo ení xwíríá ikíxero epíríxiniri nání arí yaníwáriní?” rináriná ⁴⁹ wigíyí wo, Kaiapasoyí rininño — O xwiogwí omí dání apaxípaninñí imónígfáwamí seáyí e wimóninñoriñi. O níwiápinímearí míxí nuriri re urinñinigiñi, “Soyíné aga níjía bí mimónígfóyínériní. ⁵⁰ Rípi nání ení diñí nerwípero mímoarinñoi, ‘Negí ámá níni pepíríxiniri ayí ríninñí meaaniri éfapi nání ámá ná woní ríninñí api nímearí níperínáyí, negí diñíyo dání nanñiriñi.’ mímoarinñoi.” urinñinigiñi. ⁵¹ O rinñipi xegí diñíyo dání mirinñinigiñi. O xwiogwí omí dání apaxípaninñí imónígfáwamí seáyí e wimóninño enagi

náni wíá nírókiamori réniḡ rḡḡnigini, “Jisaso negí Judayo arírá nḡwiríná upeiniḡoi. ⁵² Negí Judayí nánini maríái, Goríxoyá niaíwí imónigíá ami ḡimi ḡweagíáyí eni áamá axíyíniḡ imónipírta náni upeiniḡoi.” éniḡ ríagí náni ⁵³ sía ayimi dáni xíomi pikianiro náni mekaxí nira ugíawixini.

⁵⁴ Jisaso xíomi pikianiro mekaxí nira warḡḡagíá náni Judayí tíḡ e ámi sḡḡániḡe memepa nerí áamá dḡḡí meari tíḡmíni omiḡ tíḡ e náni nuri aḡ onimiá bí Ipiremiḡ riniḡpimi xegí wiepísariḡowa tíni nawíni ḡweaḡána ⁵⁵ sía Aḡnajo Neamúroagoi riniḡíyi aḡwí e imóniḡagí náni áamá obaxí sía ayi sḡni mimónipa eḡána Judayí wigí yaríḡíápa Goríxo oneamímíniḡi igíá eánaniro náni wigí omiḡ tíḡmíni píni níwiárimi Jerusaremiyo náni nuro ⁵⁶ e dáni Jisaso náni pía nemo aḡ rídiyowá yaríḡíwáyá ákiḡáyo íniríwámíni éf níromeróná re níriḡa ugíawixini, “ ‘O aiwá rípi náni wí mibípa epaxíriḡi.’ ríseaimónariḡi?” níriḡa ugíawixini. ⁵⁷ Apaxípaniḡ imónigíá xwéowa tíni Parisiowa tíni Jisasomi íá oxíraneyiniróná re rinárigíá eḡagí náni “Jisaso ge ge ḡweaḡagí áamá go go níwiniḡíná níbīro áwaḡí nearíriḡini.” rinárigíá eḡagí náni e níriḡa ugíawixini.

12

Mariaí werixí naḡ bí Jisasomi síkwíyo iwayimongí nánirini.

¹ Jisaso sía Aḡnajo Neamúroagoi riniḡíyi imóninífa náni sía wé wíúmí dání wo sḡni eḡána o aḡ Betaniḡ riniḡe Rasaraso, ámi sḡí imíxḡo ḡweaḡpimi náni nuri ḡweaḡána ² áamá aḡ apimi dání wí aiwá Jisaso náni ría níyearo Mataí aiwá níxerí yaḡ níwia waríná

Rasaraso áamá Jisaso t́nńi aiwá narı́gǵáyı́ t́nńi nawı́nı́ nı́ŋweámáná aiwá narǵná re eŋı́nı́gı́nı́. ³ Mariaı́ werı́xı́ awıaxı́ nı́gıwı́ xwé roŋı́ wá —Sı́xı́ wı́xaú eŋáná xegı́ saŋı́ kiro wo imónı́paxı́wárı́nı́. Awá nı́mearı́ Jisasomı́ sı́kwı́ sosı́áyo niwayı́mómáná xegı́ dǵá t́nńi kwı́kwı́rımı́ yarǵná xegı́ sinadıŋı́ ámá aŋiwámı́ ŋweagı́áyo nı́yonı́ weaárǵagı́ aí ⁴ Isı́kariotı́ dǵı́ Judaso —O wiepı́sarı́ŋowa enı́ worı́nı́. Jisaso nánı́ mı́yı́ wurı́mǵánı́rı́ imónı́ŋo, ayı́ orı́nı́. O nı́wiápı́nı́mearı́ re rı́ŋı́nı́gı́nı́, ⁵ “Pı́ nánı́ werı́xı́ dı́ŋı́ naŋı́ eaarı́ŋı́ awá ámáyo K300.00 nánı́ bı́ nerane nı́gıwı́ meáwápi ámá uyı́peayı́yo arı́rá wıanı́ nánı́ mı́nı́ mı́wıpa réwı́nı́?” rı́ŋı́nı́gı́nı́. ⁶ O uyı́peayı́yo dı́ŋı́ sı́pı́ nı́wı́rı́ nánı́ e murı́ ı́wı́ meaarı́ŋorı́nı́. Ayı́nánı́ nı́gıwı́ wowı́yı́ o ǵá nı́xı́rı́rı́ nánı́ nı́gıwı́ wa tǵápi bı́ ı́wı́ meaarı́ŋo eŋagı́ nánı́ e rǵagı́ ⁷ Jisaso re rı́ŋı́nı́gı́nı́, “Í nı́arı́ŋı́pı́ xe owı́nı́rı́ sı́ŋwı́ wı́nı́poyı́. Sǵá nı́onı́ nı́tı́pı́rǵáyımı́ e nánı́ xe oxı́rı́nı́. ⁸ Ámá uyı́peayı́ sı́nı́ seyı́né t́nńi anı́ŋı́ ŋweapı́rǵá eŋagı́ nánı́ ayo gı́nı́ gı́ná ‘Arı́rá owı́aneyı́.’ nı́seaimónı́rı́náyı́, ananı́ arı́rá wı́paxı́rı́nı́. E nerı́ aiwı́ nı́onı́ seyı́né t́nńi nawı́nı́ anı́ŋı́ re ŋweámǵá meŋagı́ nánı́ seararı́ŋı́nı́.” urı́ŋı́nı́gı́nı́.

Apaxı́pánı́ŋı́ imónı́gǵá xwéowa “Rasarasomı́ enı́ pı́kı́wanı́gı́nı́.” rı́nı́gǵá nánı́rı́nı́.

⁹ Judayı́ obaxı́ “Jisaso aŋı́ apımı́ ŋweanı́.” rı́narı́ŋagı́a arǵá nı́wıro Jisasomı́nı́ sı́ŋwı́ wı́nanı́ro marǵáı́, Rasaraso, sı́ŋı́ imı́xı́ŋomı́ enı́ wı́nanı́ro bı́agı́a aiwı́ ¹⁰ *Apaxı́pánı́ŋı́* imónı́gǵá xwéowa xwı́yǵá nı́mı́xı́ro “Rasarasomı́ enı́ pı́kı́wanı́gı́nı́.” rı́nı́gǵawı́xı́nı́. ¹¹ Jisaso Rasaraso pı́yomı́ sı́ŋı́ imı́xı́ŋı́ eŋagı́ nánı́ Judayı́ obaxı́ wı́gı́ ámı́náowa tǵámı́nı́ pı́nı́ nı́wiárı́mı́ nuro Jisasomı́ dı́ŋı́ wı́kwı́roarı́ŋagı́a sı́ŋwı́ nı́wı́nı́ro nánı́ e nı́rı́nı́ro mekaxı́ meǵǵawı́xı́nı́.

*Jisaso Jerusarem*yo niremorina mixt inayt re moarigtapa re mojt nanirini.

¹² Ama obaxt aiwa sta Anfnajo Neamuroagoi rinijtyi nani imixarigtapi nani Jerusaremio eptroyt egtayt sa wegta wftapi ttni arta re wigfawixini, "Jisaso Jerusaremio re nani barini." arta e niwiro ¹³ irimijt eaarigtayt wi nidoro o ttni of e orort inanro nani nimeami nurona apt re nira ugfawixini, "Gorixomi seayt e oumeaneyt. Ama Gorixo urowarenapijt royf oyá dñjt ttni seayt e oimónini. O mixt inayt Isirerene negorini." O ttni of e orort inanro apt e nira warina ¹⁴⁻¹⁵ Jisaso Bikwtyo re niriniri eanijtpi ttni xixeni enijnigini, "Saioni —Jerusarem nani dfwt yof bi Saionirini. Apimi nweaytne stjwft winfpoyt. Segt mixt inayo dogi stpikttyo ni nweamaná iwo barinjagi nani amipi wi nani wayt mepanti." niriniri eanijtpi ttni xixeni o dogi stpikt wo nimeari seayt e nixenweari nimeami binijnigini. E eagi aiwi ¹⁶ axinayt wiepsarinjowa xfo yarijtpi nani "Ayt nani rfa yarini?" miyaiwi majta nera nutasana Jisaso rixa nikiniri niwiapnimeami anfnami nani ni peyimaná enána xfo nani e niriniri eanijtpi nani dñjt winiri ama ayt xfomi seayt e numero wigfapt nani eni dñjt winiri egfawixini.

¹⁷ Ama Jisaso Rasaraso xwaripayo wenána "fiwapei." nuriri stjft imixarina xfo ttni e ni nwearo stjwft winarogtayt o epti nani repyt niwiéra emearinjagta nani ¹⁸ ama eptroyt egtayt emimt xfo eni apt nani repyt nera warinjagta arta wifa enagi nani o ttni of e orort inanro nani ugfawixini.

¹⁹ Ayinani Parisiowa re rinigtawixini, "Stjwft winfpoyt. Ama obaxt ttni barinjagta nani none o

nání rínárfwápi arige yanfwiní? Sijwí winífpoyí. Oxf apíxf sfwí niaíwí níní omí ríxa númí baríjoi.” rínigfawixíní.

*Émá*yí wí Jisasomí sijwí winaníro egfá náníriní.

²⁰ Ámá sfá aiwá apí imíxarigfápimí Goríxomí seáyí e umeaníro nání úfáyí wí ámá Gírikíyí ríníjfyfíní. ²¹ Ayí Piripomí —O wiepísaríjowa wo anj Betísaida ríníj Gárirí pítropenístíyo ikwíróníjfpimí dánjoríní. Ayí omí nítwímearo ríxíj re urígfawixíní, “Rároxíní, ‘Jisasomí sijwí owínaneyí.’ neaimónaríní.” urfagfa ²² Piripo nuri xexírfmeáo Adíruomí áwanj nuri mí awaú nuri Jisasomí áwanj urfagfi ²³ Jisaso ámá ayo re uríníjínigíní, “Ámá imóníjáo ní seáyí e nimóníri ikfínímfa nání ríxa anjwí ayoríní.” nuri ní ²⁴ ewayí xwíyfa bí xfo penfápi nání re uríjínigíní, “Aga nepa seararíjíní. Wít síyí wo urf neri xwfáyo mípíeropa nerfnáyí, xegfpi ropaxfíní. Urf neri xwfáyo nípíerorfnyí, ná obaxf wepaxfíní. ²⁵ Ámá xewaníj náníní ayá rímíxíníff go go anfínímíxínínfáriní. Ámá xewaníj náníní ayá mírímíxíníf ámá wíyo nání ení ayá urímíxíníff go go manfínímíxíníf díj níyímíj ímóníjfpí tíj imónínfáriní. ²⁶ Ámá ‘Jisaso wimónaríjfpí éímíginí.’ yaiwíaríj go go nioní níxfdfwíníginí. Nioní amí gímí jweáámí ‘Jisaso wimónaríjfpí éímíginí.’ yaiwí go go xfo ení e jweanfáriní. Ámá nioní e éíríxíníri nimónaríjfpí yaríj gomí gomí ápo wé íkwíarjwíyo ujwírárinfáriní.

Jisaso xfomí píkípfáfápi nání uríj náníriní.

²⁷ “Agwí ríná ríxa díj rfa níxearíjagi ápomí píoi urímííní? ‘Ápoxíní, xeaníj nioní nímeanfpi “Mítwímeapa oeni.” osimóníní.’ urímíníréíní? Oweoi,

ríná apí onímeaníri nání bñá enagi nání wí e urímíméini. ²⁸ ‘Ápoxini, dixí yoí seáyí e imixiri ení sixí eáníñí joxiyápi ámayo síwá wirí éirixini.’ rírarini.” ráná re eniniginí. Anínamí dání xwiyá bí re rinénapini, “Nioni emimí joxi niwíwapiyirini dání gí yoí ríxa seáyí e nimixiri gí ení sixí eáníñipi síwá niwirí aiwí ámí bí tñi síwá wimíini.” rinénapini. ²⁹ Xwiyá e rinénapíagi ámá e epíroyí nero rówapígtáyí arfá e niwiro nání wí “Sa akiríwí rari.” rari nání wí “Aní nají wo xíomi uríñoi.” rari nání ³⁰ Jisaso ayí e rinariñagí arfá niwirí re uriniginí, “Maní apá nioni nání míriniénapiñoi. Seyíne dñí mopíri nání rinénapiñoi. ³¹ Goríxo ámá xwíá tñyo dáníyo xwiyá umeáriní ríxa anwi ayorini. Xwíá rírimí meñweño —O oborini. Omí xopírari wini ení anwi ayorini. ³² Niwaníñoni xwíamí dání seáyí e nímíeyoáaná nioniyá dñíyo dání ámá nñi nioni tñamini bipírari.” nuriri ³³ xewaniñomi íktáyo niyekwiroáriní penfápi nání dñí omópoyiniri e urfagi ³⁴ ámá e epíroyí egtáyí re urígtawixini, “Negí ñwí ikaxí eáníñíyo dání ‘Kiraíso, ámá yeáyí neayimíxemeanfá nání aríwayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáo, aníñí íníná ñweanfáriní.’ riniñagi arfá wiñwá enagi nání joxi aríge nerí ‘Ámá imóniñomi nipi kiro íktáyo niñwiráriní seáyí e umíeyoapírari.’ nearinini? Ámá imóniñoyí gorini?” urfagí ³⁵ Jisaso xewaniño wíaniñí enagi nání ewayí xwiyá bí nuriri re uriniginí, “Wíápi sfá árñí wíyo seyíne tñí e óniniñoi. Sfá seaóriniñiniri siní wíá óniñaná aní époyi. Ámá sfá yiniñimí yarígtáyí ‘Amí iyí riwarini?’ miyaiwariñgí enagi nání seararini. ³⁶ Wíápi siní seyíne tñi niñweari

seaóniḡáná wíápiyá niaíwíyífnéniḡ wimóniḡpírfá nání wíápiḡiḡ dḡḡ wíkwírópoyí.” urḡḡniḡiḡi.

O xwíyíá apí nuráḡiḡiḡ pḡniḡ niwíáḡiḡiḡ nuriḡ pḡniḡ ḡweaḡniḡiḡi.

Judayí obaxí Jisasomí dḡḡ mḡwíkwíróḡfá nániriḡi.

³⁷ Judayí Jisaso wigí sḡḡwí tḡḡ e dání emiḡiḡ ayá wí wíwapiyáḡi aí sḡniḡ dḡḡ mḡwíkwíró nero “Ayí orfáni?” mḡyaiwigíawixiḡi. ³⁸ Ayí rḡpiḡ nání e egíawixiḡi. Xwíyíá wíá rókiamoagí Aisaiaoyí rḡniḡo xegí Judayí nání niriḡi eaḡí rḡpiḡ, “Ámináoxiḡi, negí repiyí wiarḡḡwápiḡ ḡiyí ‘Neparíni.’ niyaiwiro dḡḡ neaíkwíróḡfáḡiḡi? Oweoi. Ámináoxiḡiḡi yá eḡí sḡxí eániḡíḡpiḡ ḡiyó siwá wíáná mí nómiḡḡiḡo niḡíá imóniḡfáḡiḡi? Oweoi.” niriḡi eaḡíḡi xixeni imóniḡfá nání Judayí Jisasomí dḡḡ mḡwíkwíróḡfawixiḡi.

³⁹⁻⁴⁰ Xwíyíá ámiḡ bi Aisaiao niriḡi eaḡí rḡpiḡ, “Ámá ayí pírániḡí sḡḡwí winiḡo dḡḡ pírániḡí moro neróná sanḡíḡ niḡóniḡo wigí íwí yaríḡfápiḡ emí niḡimamoro ámiḡ Goríxo tífámiḡiḡ upíḡḡxiḡiḡiḡi sḡḡwí upíḡrorí dḡḡ sḡḡánḡíḡ wimixiḡiḡ eḡíḡiḡi.” Aisaiao e niriḡi eaḡíḡi xixeni imóniḡfá nání Judayí Jisasomí dḡḡ mḡwíkwírópaxí imóniḡfáḡiḡi. ⁴¹ Aisaiao oriḡá niwiniḡíḡfá Goríxo uowárenapiḡniḡo níḡíḡiḡiḡi ḡweaḡḡiḡi niwiniḡiḡi nání o nání e rḡḡíḡiḡi. ⁴² Judayí nḡniḡ Jisasomí dḡḡ mḡwíkwíróarḡḡḡfá aiwi Judayí ámiḡná obaxí wí aí omí dḡḡ mḡwíkwíróro aiwiḡ Parisiowa negí rotú aḡíyo dání yoí emí neakwíḡiḡmopíḡḡxiḡiḡiḡi wáyí nero nání waropáḡí niḡiḡo “Jisasomí xídarḡḡḡáoniriḡiḡi.” mḡriḡniḡíawixiḡi. ⁴³ Weyí Goríxo umearḡḡḡpiḡ nání mḡwimóniḡpa nerí weyí ámá umearíḡfápiḡ nání niwimóniḡiḡi nání waropáḡí niḡiḡo “Jisasomí xídarḡḡḡáoniriḡiḡi.” mḡriḡniḡíawixiḡi.

“*Nioni* rariñápmi dání áamá níní epayónipírfárini.”
urinjí nánirini.

⁴⁴ Jisaso enj tñí ríaiwá níriri re riñinigiñí,
“*Nioni* diñj níkwíroarigá gíy gíy nionini diñj
miníkwíroarinoi. Nírowárenapiñomi eni diñj
wíkwíroarinoi. ⁴⁵ *Nioni* siñwí nanarigá gíy gíy
nírowárenapiñomi eni siñwí winarinoi. ⁴⁶ Áamá
nioni diñj níkwírófáy aninj sá yinñe miñweapa
éfrixiniri xwíá tño wíñinj wókímiximniri biñáriní.
⁴⁷ *Nioni* áamá xwíá tño ñweagfáyo xwíyá umeárimniri
míbí áamá ñiyoni yeáy uyimixemeámániri biñáriní.
Ayínáni áamá xwíyá nioni rariñápi arfá niniro aí
minixídfá gíy gíyo nioni wí xwíyá umeárarinámanti.
⁴⁸ Áamá nioni ríwí nínimoro xwíyá nioni rariñápi peayí
níwianro éfáy woni woni xwíyá meárinipaxpí ríxa
wení. Xwíyá nioni uráná arfá minigfáyo dání sá
yoparfými xwíyá meárinipaxí enagi nání rariñini.
⁴⁹ *Nioni* gí diñño dání wí mtrí ápo, xewanño
nírowárenapiño amipí nioni urimfápi nání sekaxí
nirinj enagi nání gí diñño dání rariñámanti. ⁵⁰ Ápo
sekaxí riñpimi áamá diñj níkwírorinjípimi dání diñj
niyiminj tígá aninj ínina ñweapírfá nání imónipaxí
enagi nání nioni niñfáriní. Ayínáni amipí nioni
searariñápi, ápo nirinjipini searariñáriní.” urinjínigiñí.

13

Jisaso wiepísarinowami síkwí sosfáyo igfá weanj
nánirini.

¹ Aiwá sá Anñnajo Neamúroagoi rininjíyi nání siní
mimixípa enána Jisaso xwíá tño pñí níwiárimí xano
tfe nání yini añwi ayo enagi nání o niñfáriní.
Áamá xfo xegí imónigfáyo diñj sixí nuya nibfísána

xfo pene nani ai nuya uniginini. ² Sapi tni xfo tni wipisarijowa tni aiwa api naniro nani awi neanimana Obo re eniginini. Saimoni xewaxo Isikarioti daji Judaso nuri Jisaso nani miyfouriniri daji niwikwiromana enana ³ Jisaso xeg xano amipi tni fanij wipixniasinj enagi nani nijfa imoniri Gorixo tamin bijipi nani nijfa imoniri ami xfo tamin unapi nani eni nijfa imoniri neri nani ⁴ aiwa narigte dani niwiapnimeari xeg rapirapir e panijiy nipirarimana roarix wu nimeari irijiyoni kikiyini mana ⁵ iniigt piterixt winami niwayimori wipisarijowamit skwt sostiyo igfa niweaa nuri roarixt kikiyiniju tni niwitra nuri ⁶ rixa Saimoni Pitaomi wiminiri yarina re uriginini, "Ami na oxini, joxi gt skwtiyo igfa neaminiri riyarini?" uragi ⁷ Jisaso re uriginini, "Nioni simipi nani agwi joxi majfa nimoniri aiwi rwenana 'E niwapiyiminiri rfa eniginini?' niyaiwiri nijfa imonirarinini." uragi ⁸ Pitao re uriginini, "Na rwiyo aiwi joxi gt skwtiyo wi igfa nearfa menini." uragi Jisaso re uriginini, "Nioni dixt skwtiyo igfa mireapa nerfnayt, joxi nioni tni nawini kumixinipaxt mimonijini." uragi ⁹ Saimoni Pitao re uriginini, "Ami na oxini, skwtiyoni igfa mineapani. Gt weyo tni mijiyoni tni ai igfa neat." uragi ¹⁰ Jisaso re uriginini, "Igf eanij go go kiyt bi menjagi nani sa skwtiyoni igfa eanipaxt imonini. Soyfne kiyt bi menjagi aiwi noyfneni marfa." uriginini. ¹¹ Xfo nani miyfur wurino nani nijfa nimoniri nani "Noyfneni kiyt mayofnemanini." uriginini.

¹² Rixa skwtiyo igfa niweaa nuišana xeg rapirapir nimeari niyiniri aiwa narigte ami ef nijweari re uriginini, "Nioni seaipi nani daji 'Ayt nani rfa

neaiarini?’ rimorjoi? ¹³ Soyíne ‘Nearéwapiyarijoxini níriro ‘Ámináoxini níriro yariǵfáriní. E imóniǵaoni enǵaǵi nání e níriro náná xixeni nírarǵfáriní. ¹⁴ Nioni Ámináoni imóniri searéwapiyariǵaoni imóniri enǵaǵi aiwí segí síkwí sosíayo ǵǵá seaeáini. Ayináni soyíne ení segí síkwíyo xixe ǵǵá eánírixiini. ¹⁵ Nioni ríxa síjwepǵí seáiwapiyáǵi nání nioni seáíapa soyíne ení axípi e niga úrixiini. ¹⁶ Aga nepa searariǵini. Ámá xináiniǵi nimóniri omiǵi wiariǵiyí go xegí bosomi seáyí e wimónariǵirini? Xwiyá yaǵi wiowáriǵo ení uowáriǵomi seáyí e wimónariǵirani?’ nuriri ¹⁷ re uriǵinigiini, “Soyíne nioni síjwepǵí seáiwapiyá api nání níǵá nimóniro xixeni nerínayí, yayí seainípaǵi seáimeanfáriní. ¹⁸ Nioni noyínéni nání mísearariǵini. Searípeariǵaoyíne imónǵǵápi nání nioni níǵá aiwí Bíkwiyo re níriiri eániǵi rípi, ‘Ámá nioni tni aiwá nawíni narǵwíio nioni xopírari nímini síkwí nímfeyoari sosíá neanfáriní.’ níriiri eániǵi xixeni imóníwiniǵini noyínéni searípeariǵini. ¹⁹ Soyíne amípi ríwíyo imóninípi imónariǵaǵi níwiniro náná ‘Ayí orfani?’ níaiwipíri nání agwí re dání amípi síni mimónipa éfmi áwaní searariǵini. ²⁰ Aga nepa searariǵini. Ámá nioni uowáriǵayo umíminípi ríǵá ǵiyí ǵiyí nioni ení nímíminariǵoi. Nioni nímíminípi ríǵáyí nírowárenapiǵomi ení umíminariǵoi.” uriǵinigiini.

“Miyí nurino Judasorini.” ínmi uriǵi nánirini.

²¹ Jisaso e nuríísaná dǵi ríá uxéǵi síǵáni áwaní nuriri re uriǵinigiini, “Aga nepa searariǵini. Soyíne woxi miyí nuriníoi.” uríǵi ²² xegí wiepísaríǵowa o ríio nání majíǵa enǵaǵa nání kǵkǵmí nimóniro síjwí

nainega nuróná ²³ wiep̄sar̄iṅowa wo —O Jisaso x̄fo d̄iṅf̄ six̄f̄ uyiṅor̄ini. O x̄fo t̄iṅf̄ e aṅwi e éf̄ ṅweaṅagi nán̄i ²⁴ Saimon̄i Pitao om̄i s̄m̄imaj̄f̄ó n̄iwir̄f̄n̄á r̄en̄iṅf̄ ur̄iṅiṅiḡini, “Jox̄i yar̄iṅf̄ n̄iwiri ámá x̄fo r̄fo nán̄i áwaṅf̄ rei.” Éniṅf̄ ur̄f̄agi ²⁵ wiep̄sar̄iṅo x̄fo t̄f̄ám̄ini n̄ik̄in̄imónaumaná yar̄iṅf̄ re wiṅiṅiḡini ‘Ámin̄áox̄ini, jox̄i r̄fo, aȳf̄ gor̄ini?’ ur̄f̄agi ²⁶ Jisaso re ur̄iṅiṅiḡini, “Aiwápi m̄úyo neagwiri wimo, aȳf̄ or̄ini.” nur̄imáná aiwápi m̄úyo neagwiri Is̄ikarioti d̄án̄f̄ Saimonom̄i x̄ewaxo Judasom̄i m̄ni wiṅiṅiḡini. ²⁷ M̄ni wíáná Seteno Judasom̄i d̄iṅf̄ x̄ix̄er̄óagi Jisaso re ur̄iṅiṅiḡini, “Jox̄i er̄f̄pi aṅf̄ni ei.” ur̄f̄agi aí ²⁸ x̄fo t̄f̄ni aiwá nar̄iḡf̄áwa o Judaso e oen̄ri ur̄f̄f̄pi nán̄i maj̄f̄á nero ²⁹ wí d̄iṅf̄ re yaiwiḡf̄awix̄ini, “Judaso n̄igw̄f̄ wow̄f̄ x̄iriṅo eṅagi nán̄i re r̄f̄a ur̄iṅoi, ‘Aiwá Aṅf̄n̄aj̄f̄ Neamúroaḡf̄ r̄f̄pi nán̄i nan̄f̄pi jox̄i b̄f̄ neai.’ r̄f̄a ur̄iṅoi? ‘Uyípeaȳfo ar̄ir̄á wim̄in̄ri nán̄i am̄ip̄i b̄i m̄ni wi.’ r̄f̄a ur̄iṅoi?’ yaiwiar̄f̄n̄á ³⁰ Judaso, m̄úyo neagwiri wíf̄pi nur̄apan̄imo ár̄fw̄iyim̄i peyeaṅiṅiḡini.

Jisaso ṅw̄f̄ ikax̄f̄ siṅf̄pi ur̄iṅf̄ nán̄ir̄ini.

³¹ O r̄ixa peyeááná Jisaso re r̄iṅiṅiḡini, “Ámá imón̄iṅáoni r̄ixa seáyi e imón̄f̄agi ámaȳf̄ siṅw̄f̄ nan̄ip̄r̄ri r̄ixa r̄ínar̄ini. Nioni e éagi n̄inan̄ir̄f̄n̄á Gor̄ixoyá eṅf̄ six̄f̄ eán̄iṅf̄pi nán̄i en̄i n̄ij̄f̄á imón̄ip̄f̄ráoi. ³² Nioni e nimón̄ir̄iṅf̄pimi d̄áni Gor̄ixoyá eṅf̄ eán̄iṅf̄ siṅán̄i nimón̄ir̄n̄áȳf̄, nioni en̄i seáyi e n̄inim̄ix̄iri n̄iniṅiṅoi. ³³ Ḡf̄ n̄iaíwoȳf̄né, siṅi soȳf̄né t̄f̄ni b̄i on̄imiápi ṅweám̄f̄ini. Soȳf̄né nioni nán̄i p̄f̄á nip̄f̄r̄f̄a eṅagi aiwi neḡf̄ Judayo re ur̄iṅápa, ‘Nioni um̄f̄ae soȳf̄né en̄i wí upax̄f̄ men̄ini.’ ur̄iṅápa agwi soȳf̄né en̄i ax̄f̄pi sear̄ariṅini.” nur̄iri ³⁴ re ur̄iṅiṅiḡini,

“Nioní ḡwí ikaxí sḡḡ bī osearimíní. Nioní dḡḡ síxí seayarḡápa soyíné ení axípi xixe dḡḡ síxí yinífríxíní.
³⁵ Sewanḡḡoyíné dḡḡ síxí xixe nḡyinírnáyí, áamá sḡḡwí nḡseaníro re seaiaiwipírfáríní, ‘Oyá wiepísḡḡowaríaní?’ seaiaiwipírfáríní.” urḡḡnḡḡíní.

“*Pitaoxíní, joxí ríwí nḡmoríní.*” urḡḡḡ náníníní.

³⁶ Saimoní Pítao re urḡḡḡnḡḡíní, “Ámínáoxíní, joxí ḡmíní umínírní nání neararḡḡíní?” urḡḡḡ Jísašo re urḡḡḡnḡḡíní, “Agwí nioní ume agwí joxí wí mḡnḡxídípaxí eḡḡḡ aí ríwéná joxí ananí nḡxídirfáríní.” urḡḡḡ ³⁷ Pítao re urḡḡḡnḡḡíní, “Ámínáoxíní, pí nání ‘Agwí joxí mḡnḡxídípaxírní.’ nḡrarḡḡíní? Joxí éf rímínímínírní nání yaríná nioní nḡpíkírínáyí, ananíníní.” urḡḡḡ ³⁸ Jísašo re urḡḡḡnḡḡíní, “Joxí nepa nioní éf nḡmínírní nání rḡpíkípaxoxíraní? Aga nepa rḡrarḡḡíní, ‘Karíkarí sḡnḡ ríaiwá mḡrḡpa eḡáná joxí biau bī nioní nání “O nání nioní majfáríní.” rḡrḡíní.’ rḡrarḡḡíní.” urḡḡḡnḡḡíní.

14

“*Goríxo tḡḡḡ e nání ótyínḡḡ imónḡḡáoníníní.*” urḡḡḡ náníníní.

¹ Wiepísarḡḡḡyo “Soyíné dḡḡ ríá mḡseaxepaní.” nuríní re urḡḡḡnḡḡíní, “Goríxomḡ dḡḡ wíkroro nioní ení dḡḡ nḡkwíroro éfríxíní. ² Anḡḡ ḡḡ ápoyáyo awawá obaxí ikwíróníní. Nioní soyíné nání anḡḡ wé searoárimfá eḡḡḡ nání anḡḡ awawá ayí mikwírónḡpa nerí sḡḡwḡrḡyí, ananí áwanḡḡ searimínírní eḡáríní. ³ Nioní nurí anḡḡ wé nḡsearoárimí ámí nḡbírí soyíné ení nioní ḡweámfaé nioní tḡnḡ nawíní ḡweapírfá nání nḡseairíménapímí umfáríní. ⁴ Óf nioní anḡḡ apimí nání umfáyi nání soyíné nḡjfáríní.” urḡḡḡ ⁵ Tomaso re urḡḡḡnḡḡíní,

“Ámináoxini, joxi urfe nani none majfa nerane nani arige of urfayi nani nijfa imonijwini?” urfagi ⁶ Jisaso re urijinigini, “Áma ‘Gorixo tñj e nani útmigini.’ wimónarijtyo nani niwanijoni ótyinij imonijáonirini. Amipi Gorixo nani nepa imonijtpi áma ayo stwa wirit dijf niyimij imonijtpi stx umimor yarijáonirini. Áma wo of wiyimi dani apo tñj e nani wimeapaxmani. Nionini of apo tfe nanyinij imonijáonirini. ⁷ Soyne nioni nani ‘Orfani?’ niniaiwiro piranijf nijfa nimoniro stjwiriyf, gf apo nani eni piranijf nijfa imonanro egfarini. E niseariri aiw agw rina dani soyne o nani nijfa nimoniro stjwf winigfarini.” urfagi ⁸ Piripo re urijinigini, “Ámináoxini, joxi apo stwa neafana ‘Ayf apanirini.’ neaimonarini.” urfagi ⁹ Jisaso re urijinigini, “Piripe, nioni soyne tñi enina dani emenja aiw joxi nioni nani stni piranijf nijfa mimonipa rejini? Áma nioni stjwf nanfa giyf giyf apomi eni winfayf enagi nani joxi pi nani ‘Apo eni stwa neai.’ nrarijini? ¹⁰ Apo xewaxoni tñi nawini imonirai xewaxoni apo tñi nawini imonirai enagwi nani joxi stni ‘O xano tñi axowaurfani?’ niniaiwirit dijf mnikwroarijf rejini? Xwiyfa nioni seararijapi gf dijtyo dani seararijamani. Amipi nioni yarijapi eni apo, nioni tñi nawini imonigwifloya dijtyo dani yarijarini. ¹¹ Xwiyfa nioni re searapi, ‘Apo nioni tñi nawini imonirai nioni apo tñi nawini imonirai enwi.’ searapi nani ‘Neparini.’ niyaiwiro dijf nikwropoyi. ‘E oyaneyi.’ miseaimonipa nerfnayf, emimf amipi nioni niseawapiya barfa soyne stjwf winigfapi nani ‘Neparini.’ niyaiwiro dijf nikwropoyi. ¹² Aga nepa seararijini. Nioni dijf mnikwroarigfa giyf giyf amipi nioni seawapiyarijapi eni eptfarini. Oyi, nioni apo

tfe umfá enagi nání amípi nioní seaíwapiyaríñápi mí wiárí seáyí e imóníñípi aí epíríáríni. ¹³ Xewaxoní ení eáníñí ápo yá á máyo síwá níwiríñípi mí dání ‘Ápo seáyí e imóníñoríani?’ wíaiwíríxíni ní sóyíne pí pí nání ápomí ríxíñí nurírí ná xegí xewaxonímí dání nurírí ríxíñí uránáyí, nioní ananí xíxeni níseaiimíáríni. ¹⁴ Amípi ápomí ríxíñí nurírí ná nionímí dání nurírí ríxíñí uríápi nioní ananí níseaiimíáríni.

“*Nioní Kwíyí Goríxoyápi urowárímíáríni.*” uríñí náníríni.

¹⁵ “Soyíne nioní díñí síxí níniyírínáyí, nioní sekaxí searíñápi xíxeni xídípíríáríni. ¹⁶ Nioní ápomí ríxíñí uráná arírá seaipaxí imóníñí ámí wo sóyíne tñí nawíní aníñí íníná ñweáwínígnírí segí tífámíni urowárénapíníáríni. ¹⁷ Kwíyí xfo nání nepa imóníñípi ní seaíwapiyaríñípi nání raríñíni. Ámá xfómí díñí míwíkwíroarígíáyí kwíyí xfoyápi mí níwómíxíro níjía mímonípaxí enagi nání arírá wímínírí eníápi umímínípaxí meníní. E nerí aí kwíyípi ríxa sóyíne tñí nawíní imóníñagi nání api nání níjía imóníñoi. Idána sóyíne ení níseaimearí xwioxíyo seanweaníáríni. ¹⁸ Nioní wimiáoyíneníñí segípi níseawárímí umfámani. Ámí sóyíne tñí e nání bímíáríni. ¹⁹ Ámá nioní díñí míníkwíroarígíáyí síñwí mínanípa epírí nání añwí ayoríní. E nerí aí sóyíne ámí síñwí nanípíríáríni. Nioní ámí síñí emía enagi nání sóyíne ení síñí epíríáríni. ²⁰ Síá sóyíne nioní ámí síñí eáná nanípíríáyími re níyaiwiro níjía imónípíríáríni, ‘O xano tñí imónírí enáná none xfo tñí imónírane xfo none tñí imónírí enagwí nání xfo tñí axoneríní.’ níyaiwiro níjía imónípíríáríni. ²¹ Ámá go go gí sekaxí raríñápi fá níxírírí níxídírínáyí, nioní

dijí sixí niyarĩjorĩni. Nioni dijí sixí niyarĩjĩ gomi gomi gĩ ápo dijí sixí uyiri nioni uyiri neri niwanijoni nání yumí bi mĩwĩ xixeni síwá winimfárinĩ.” urfagi ²² Judaso —Isikarioti dájĩ Judaso marfái, wiepi sarĩjowa Judasoyi rinĩjĩ worĩni. O re urĩjĩnigĩni, “Ámináoxini, pí éagi nání áamá nĩni xwíá tĩyo ŋweagfáyo síwá mĩwinĩpa neri newanijonenĩ síwá neainĩrfárinĩ?” urfagi ²³ Jisaso re urĩjĩnigĩni, “Ámá go go nioni dijí sixí ninĩyirĩnáyĩ, xwĩyíá nioni rariĩjápĩ xĩdinĩfárinĩ. Omi gĩ ápo dijí sixí nuyiri yawawi o tĩámĩni nĩbirai o tĩni nawĩni anĩjĩ ŋweanĩwárinĩ. ²⁴ Ámá nioni dijí sixí mĩniyarĩgĩfáyĩ nioni rariĩjápĩ xĩdarĩgĩfámanĩ. Xwĩyíá nioni seararĩná soyĩné arfá niarĩgĩfápi, ayĩ nioni gĩ dijí tĩni rariĩjápĩmanĩ. Ápo nirowárenapiĩjoyá dijí tĩni rariĩjápĩrinĩ.” nuriri ²⁵ re urĩjĩnigĩni, “Nioni sĩni soyĩné tĩni niĩjwearĩná amĩpĩ api nání searĩĩni. ²⁶ E neri ai rĩwéná arirá seainfo —O kwĩyĩ Gorĩxoyápiĩni. Xfo ámá nioni nĩxĩdarĩgĩfáyo nání urowárenapiĩfápiĩni. Api amĩpĩ nĩni nání seafwapiyĩáná nioni nĩseara warĩjá nĩpĩni nání dijí seainĩfárinĩ. ²⁷ Nioni soyĩné pĩni nĩseawiárimĩ nurĩ aiwi soyĩné nioniyá dijí tĩni niwayĩronĩro ŋweapĩrfárinĩ. Nioniyá dijí tĩni niwayĩronĩro ŋweapĩrfápi nání nĩrĩrĩná ámá xwíá tĩyo dájĩ wigĩ dijí tĩni yarĩgĩfápi nání mĩrarĩjĩni. Nioniyá dijí tĩni aga niwayĩronĩro ŋweapĩrfá nání imónĩpĩrfárinĩ. Ayinání dijí rfá nĩseaxeri wáyĩ bi minĩpa éfĩxĩni. ²⁸ Xwĩyíá nioni searfá rĩpi, ‘Nioni pĩni nĩseawiárimĩ nurĩ ámĩ seyĩné tĩjĩ e nání bĩmfárinĩ.’ searfápi soyĩné rĩxa arfá nioĩ. Nioni ápo tĩjĩ e nání umĩ enagi nání soyĩné nepa dijí sixí ninĩyirĩnáyĩ, yayĩ seáyĩmĩ dánĩ seainĩmĩnĩri éfĩrinĩ. Ápo seáyĩ e nĩmũroĩjo enagi nání rariĩjĩni. ²⁹ Soyĩné nioni searfápi

xixeni imónfagi n̄winiṛfná diṅf̄ n̄ikw̄roro ‘Ayf̄ o neariṅf̄pirf̄ani?’ yaiwiro oépoiṅriṅi s̄ini mimónipa éf̄mi searariṅiṅi.” nuriri ³⁰ re uriṅinigiṅi, “Xw̄f̄á t̄f̄yo meṅweṅo —O oboriṅi. O r̄ixa bar̄iṅagi n̄ani nioni soyf̄né t̄f̄ni niṅweari ámi ayá wí searim̄méni. O nioni eṅf̄ m̄neániṅo eṅagi aiwi ³¹ áma xw̄f̄á t̄f̄yo dánf̄yf̄ n̄f̄ni re niawiṛrixiṅri, ‘O xanomi diṅf̄ s̄ixf̄ uyinor̄f̄ani?’ niawiṛrixiṅri ápo sekaxf̄ n̄riṅf̄pi t̄f̄ni xixeni oem̄ni.” nuriri re uriṅinigiṅi, “Re d̄ani n̄wiáp̄ni meámi r̄ixa owaneyi.” uriṅinigiṅi.

15

“Wainf̄ uraxf̄ nepaxiṅf̄ imóniṅf̄p̄niṅf̄ imóniṅáoniriṅi.” uriṅf̄ n̄aniriṅi.

¹ Jisaso ewayf̄ xw̄yf̄á nuriri re uriṅinigiṅi, “Wainf̄ uraxf̄ nepaxiṅf̄ imóniṅf̄pi, ayf̄ nioniṅriṅi. Wainf̄ om̄iṅf̄ xiáwo ḡf̄ áporiṅi. ² Wireṅf̄ nioniṅi d̄ani neániṅi ná m̄iwéyf̄f̄ n̄f̄ni ápo emi wixiṅmoariṅriṅi. Wireṅf̄ ná wear̄iṅf̄yf̄f̄ n̄f̄ni xwiogw̄f̄ w̄f̄omi ná xwé wéwiniṅriṅri o emi w̄wákwiṅf̄ niyárim̄aná m̄f̄á im̄ixárar̄iṅriṅi. ³ Xw̄yf̄á nioni searariṅap̄im̄i d̄ani soyf̄né r̄ixa m̄f̄ániṅf̄ in̄iṅo. ⁴ Soyf̄né uraxf̄ wireṅf̄ eániṅf̄pa ax̄f̄pi nioni neánif̄rixiṅi. E nerf̄náyf̄, nioni wireṅf̄niṅf̄ ax̄f̄pi soyf̄né seaéniṅf̄riṅi. Wainf̄ m̄f̄komi wireṅf̄ meániṅpa nerf̄náyf̄, ná m̄iwepaxf̄ imóniṅf̄pa soyf̄né eni nioni wireṅf̄niṅf̄ m̄neániṅpa nerf̄náyf̄, ná wepaxf̄ men̄ni. ⁵ Nioni uraxf̄ wainf̄ m̄f̄k̄niṅf̄ imóniṅáoniriṅi. Soyf̄né uraxf̄ wainf̄ wireṅf̄niṅf̄ imóniṅf̄oyf̄nériṅi. Áma nioni wireṅf̄niṅf̄ neániṅf̄ go go nioni x̄f̄oyá m̄f̄k̄f̄ imóniṅáon̄i eṅagi n̄ani ná xwéniṅf̄ wear̄iṅf̄riṅi. Ayf̄ r̄ipi n̄aniriṅi. Soyf̄né nioni p̄f̄ni n̄niwiáriṅi nurf̄náyf̄, am̄ipi wí epaxf̄ men̄ni. ⁶ Wireṅf̄ emi móf̄yf̄ yeáyf̄ yárar̄iṅf̄pa

ámá niont wíreñtññt mĩneántpa éf gomt gomt emt móáná yeáyf yárarñtñt. Wíreñt axtptnt e eñtyf awí neaártñt rfa ikeaáráná rfa nowárarñtñt.” nurñt 7 re urñtññt, “Soytne niont wíreñtññt neántñt xwiyfa niontyápt xfdñt nerfnáyf, soytne pí pí seaimónarñtyf nánt ápomt rixñt uráná anant seainfárñt. 8 Soytné e nero ná xwénñt nerñtñpimt dánt eñt sixf eánñt gñ ápoyápt ámáyo swá wáná ‘O seáyf e imónñorñant?’ wíaiwítrfárñt. Soytné e nerñtñpimt dánt ent ‘Xegf wíepññtyf wírfant?’ wípmónñfárñt. 9 Ápo dñt sixf nñyñtñpa niont ent dñt sixf seayñtñt. Ayñnánt niont dñt sixf seayñápt anñt neayíwñññtñt éfrñtñt. 10 Soytné niont sekaxf searfáyo xixent nñxfdrónáyf, niont gñ ápo sekaxf nñtñtñt píranñtñt xfdarñtagt nánt dñt sixf nñyarñtñpa niont ent axtpt anñt soytne dñt sixf seayimfárñt. 11 Dñt nífá bt onñmiápt seairt yayf bt onñmiápt seainñt oenñt nánt mĩseararñtñt. Dñt nífá nññtñt yayf ninarñtñpa soytne ent dñt nífá ayá wí seairt yayf seainñt oenñt seararñtñt. 12 Sekaxf niont rarñtñt rñtñtñt. Niont dñt sixf seayarñtñpa soytne ent axtpt xixe dñt sixf yñtñtñtñt. 13 Ámá wo xegf ámáyo dñt sixf nuyirfná arñt wimñtñt nánt upeñtñt dñt sixf uyarñtñtñt bt tñt xixent mímónñt. Aga seáyf e múróñtñt. 14 Soytné niont sekaxf seararñtñt xixent axtpt nerónáyf, gñ ámáytné imónñt. 15 Xñnáfánñtñt nímónñt omñt wíarñtñtñt wígn boso ‘E emfántñt nánt rfa neararñtñt?’ mñyáwí majfá imónarñtñt eñtagt nánt sñt ‘Inókiwayñtñtñt imónñtñtñt searñtñtñt. Amñtñt ápo nñrarfná arfá wñtñt nñtñt áwanñt nñsearñtñt nánt ‘Gñ ámáoyñtñt seararñtñt. 16 Soytné niont fá nñyamñtñtñt. Ayf niont soytne nuro ámáyo nuréwapñtñtñtñt dánt aiwá nñymñtñtñt wéfrñtñtñtñt

fá yiyamiximf niseairi searípeanjarini. Ayinani pí pí nani apomi rixinjf nurirfná nionimi dani nuriri uranáyf, anani xixeni seaiinfariní. ¹⁷ Sekaxf nioni rariñapi ripirini. Aga xixe dijf sixf yinfrixini.

“Gf seaiepsariñaoyfné enagi nani áma sfmf tñi seaiprfariní.” urinjf nanirini.

¹⁸ “Áma xwía tfo enjpi nanini moarigfáyf soyfné sfmf tñi seaiarñagfa niwinirfná dijf re mofrixini, ‘None sini sfmf tñi mineaipa nerfná xami Jisasomi wigfaraní?’ mofrixini. ¹⁹ Soyfné áma xwía tfo wenjpi nanini moarigfáyf tñi nawini nimoniri siñwriyf, soyfné wigyf imonaniri éfa enagi nani dijf sixf seayipaxirini. E neri ai soyfné áma xwía tfo wenjpi nanini moarigfáyf tñi nawini mimonipa ero ayf tñi axpi mimonipa éfrixiniri fá yiyamiximf seairi ena enagi nani ayf sfmf tñi seaiarño. ²⁰ Ewayf xwiyfá nioni searfá rípi, ‘Áma xináinijf nimoniri omijf wiariñf go go xegf bosomi seáy e wimonarñfmani.’ searfapi nani dijf mofrixini. Nioni xeanijf ninikaríronáyf, soyfné eni xeanijf seikariprfariní. Xwiyfá nioniyapi arfá niniro ninixfdíronáyf, soyfnéyapi eni arfá niseairo seaxfdiprfariní. ²¹ E neri ai nioni nirowárenapiño nani nijfá píranijf mimonipa nero nani soyfné nioni ninixfdíro ‘Jisasoyáonerini.’ rariñagfa nani xeanijf rípi nipini seikariprfariní.” nuriri ²² re urinjiginini, “Nioni nibiri xwiyfá muripa neri siñwriyf, wigf íwf nero nioni rfwf nimofápi nani xwiyfá mearinipaxf imonaniri éfamani. Nioni ríxa biña enagi nani ayf re wí rífaxf menini, ‘Negf enwápi nerfná íwf miyarñgwiniñf enwáriní.’ rífaxf menini. ²³ Áma nioni sfmf tñi niarigfáyf gf apomi eni sfmf tñi wariño. ²⁴ Nioni

emimf amipí amá eníná dání aiwí mīwīwapiyigfá bī mīwīwapiyipa nerī sījwīriyí, wigí fíwí nero nioní ríwí nīmófápi nání xwiyfá meárīnipaxí menīnī. E nerī aiwí nioní emimf wīwapiyiñapi sījwí nīnanīro aí nioní tīnī gí ápo tīnī enī nīwawinī sīmí tīnī yeaiarīñot. ²⁵ Ríwamīñf nioní nání wigí ñwí ikaxí eánīñfyo dání eánīñf rīpi, ‘Míkf meñagi aiwí sīmí tīnī nigfárīnī.’ nīrīnīrī eánīñfpi xīxenī imónīnī nání niarīñot.” urīñīnigīnī.

²⁶ Amí re urīñīnigīnī, “Arírā seainfo —O Gorīxoyá kwíyípirīnī. Api nioní ápo tīñf e dání soyíné tīñf e nání uowárēnapīmíapīrīnī. Api kwíyí Gorīxoyápi xfo tīñf e dání nībirī xfo nání nepa imónīñpīnī seaiwāpiyarīñfpi nání rarīñīnī. Api nībiríná nioní nání áwanf searīnfárīnī. ²⁷ Soyíné nioní amáyo iwamfo nurēwāpiya uñae dání nioní tīnī emeagfoyíné enagi nání seaimēanf mīkoyíné enī amáyo nioní nání áwanf urīpírfárīnī.

16

¹ Soyíné axínání dīñf nīnikwíroero nemáná óreámioapfrixīnīrī apī nīpīnī seararīñīnī. ² Ayí re seaipírfárīnī. Rotú añfyo dání segí yof emī nīseakwírimoro aiwí ríwéná xe nīmónīríná amá seapíkífáyí Gorīxo wimónarīñfpiñf yarīñwīnīrī seapíkīpírfárīnī. ³ Ápo nání nījfá píranīñf mimónīpa ero nioní nání enī axípi e mimónīpa ero nero nání apī seaipírfárīnī. ⁴ Xwiyfá nioní searfápi, ayí rīpi nání searfīnī. Xeanīñf apī rīxa nīmónaríná nioní nīseara úapi nání dīñf mopírfá nání searfīnī. Api nání iwamfo soyíné tīnī emeñwae dání áwanf mīsearīñanigīnī. Sīnī soyíné tīnī nēmerī nání áwanf mīsearīñanigīnī.

Kwíyíþi en fáþi nání uríþf nániríni.

⁵ “Ríxa nírowárenapíþo tþíþf e nání waríþagi aí soyíné woxí ‘Joxí gími nání uríþni?’ míniraríþoí. ⁶ Níoni ‘Ríxa numíþni.’ searíþagi nání soyíné íkíþíþf síþí seiaríni. ⁷ E nerí aí aga nepa seararíþíni, ‘Níoni soyíné tíni aníþf re níþwearíþná aríþrá níseaipaxí aiwí þíni níseawiárími nuríþná aríþrá aga seáyí e imóníþíþi seaipaxíþni.’ seararíþíni. Ayí ríþi nániríni. Níoni þíni níseawiárími mupa neríþnýf, aríþrá seainíomi —Kwíyíþi nání raríþíni. Omí murowárenapíþa epaxíþni. Níoni nuríþnýf, omí soyíné tífámi ní urowárenapíþmíþa eþagi nání raríþíni. ⁸ Kwíyíþi níþíríþná ámá xwíþa tíþo dáníþf re yaiwíþríxíni, ‘Nene “íwíþi, ayí aþíríþni?” moaríþwáþi tíni “Wé róníþíþi, ayí aþíríþni?” moaríþwáþi tíni “Goríxo ámáþo xwíþa numeáríþná e winíþáríþni?” moaríþwáþi tíni aþiaú aþi xerwíni moaríþwáríþni?” yaiwíþríxíni ní wíwapiþiníþáríni. ⁹ Ayí níoni díþf míníkwíþropa yaríþagíþa nání kwíyíþi ‘íwíþi, ayí aþíríþni?’ oyaiwíþoyíni ní wíwapiþiri ¹⁰ níoni áþo tþíþf e nání yíþná o níni mímiþniþmáþa soyíné síni síþwíþf ámi wí máníþa eþagi nání kwíyíþi ‘Wé róníþíþi, ayí aþíríþni?’ ení oyaiwíþoyíni ní wíwapiþiri ¹¹ Goríxo oþo, ámá xwíþa tíþo meþweaþomi ríxa xwíþa umeáríþf eþagi nání kwíyíþi ‘Goríxo xwíþa numeáríþná e winíþáríni.’ ení oyaiwíþoyíni ní wíwapiþiri eníþáríni.” uríþnigíni.

¹² Ámi re uríþnigíni, “Níoni xwíþa xwáþf ámi bí tíni ‘Osearíþni.’ nímonaríþagi aiwí agwí soyíné aríþa níþaxí mímoníþoí. ¹³ E nerí aiwí kwíyíþf amíþi nepaxíþf imóníþíþi nání raríþíþi níþíríþná Goríxo nání nepáni imóníþíþi níni seaíwapiþiníþáríni. Aþi xegí díþf tíni wí mísearíþa nerí áþomi ní aríþa wiaríþíþíni

rínfá eɟagɪ nánɪ amɪpí Gorɪxo nánɪ imónɪɲɪpɪ xɪxeni searéwapɪyɪnɪfárɪnɪ. Amɪpí rɪfwɪyo imónɪnɪfápɪ nánɪ enɪ wɪfá searókiamonɪfárɪnɪ. ¹⁴ Kwíyɪpɪ xwíyɪfá nionɪ rarɪɲápɪ wɪfá nɪsearókiamorɪ nionɪ nánɪ nɪsearɪrɪ nánɪ nionɪ seáyɪ e nimɪxɪnɪfárɪnɪ. ¹⁵ Ápo nionɪ fánɪɲɪ niepɪxɪnɪasiɲɪ eɟagɪ nánɪ amɪpí nɪnɪ oyá imónɪɲɪpɪ nionɪyárɪnɪ. Ayɪnánɪ nionɪ re searɪnɪ, ‘Kwíyɪpɪ nionɪ rarɪɲápɪ arɪfá nɪnɪrɪ wɪfá searókiamonɪfárɪnɪ.’ searɪnɪ.” urɪɲɪnɪgɪnɪ.

“Íkɪnɪɲɪ sɪpí nɪsealɪsáná yayɪ seainɪnɪfárɪnɪ.” urɪɲɪ nánɪrɪnɪ.

¹⁶ Jisaso ámɪ re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Nionɪ bɪ onɪmiápɪ soyɪné tɪnɪ nɪɲweámáná eɲáná sɪɲwɪ nanɪpɪrɪméoɪ. Soyɪné segɪpɪ ámɪ bɪ onɪmiápɪ nɪɲweámáná sɪɲwɪ nanɪpɪrɪfárɪnɪ.” urɪfagɪ ¹⁷ wiepɪsarɪɲɪyɪfá wa re rɪnɪgɪfawixɪnɪ, “O pí enɪpɪ nánɪ rɪfá re áwanɪf neararɪnɪ, ‘Nionɪ bɪ onɪmiápɪ nɪɲweámáná eɲáná sɪɲwɪ nanɪpɪrɪméoɪ. Soyɪné segɪpɪ ámɪ bɪ onɪmiápɪ nɪɲweámáná sɪɲwɪ nanɪpɪrɪfárɪnɪ.’ Rɪpɪ enɪ ‘Ápo tɪɲɪ e umɪnɪrɪ rarɪɲɪnɪ.’ neararɪɲɪpɪ pí enɪpɪ nánɪ rɪfá neararɪnɪ?” nɪrɪnɪro ¹⁸ re rɪnɪgɪfawixɪnɪ, “‘Bɪ onɪmiápɪyɪfá rarɪɲɪyɪfá pí nánɪ rɪfá neararɪnɪ? None xɪo rarɪɲɪpɪ nánɪ nɪɲfá mimónɪɲwɪnɪ.’ rɪnarɪɲagɪfá ¹⁹ Jisaso awa yarɪɲɪ owianeyɪnɪro wimónarɪɲagɪ nánɪ nɪɲfá nimónɪrɪ nánɪ re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Nionɪ ‘Bɪ onɪmiápɪ nɪɲweámáná eɲáná sɪɲwɪ nanɪpɪrɪméoɪ. Segɪpɪ ámɪ bɪ onɪmiápɪ nɪɲweámáná sɪɲwɪ nanɪpɪrɪfárɪnɪ.’ searɪfápɪ nánɪ yarɪɲɪ nɪnɪro rɪrɪnarɪɲoɪ? ²⁰ Aga nepa seararɪɲɪnɪ. Soyɪné ámɪxɪfá nero ɲwɪ pɪyɪfá wɪrɪnɪpɪrɪrɪ aiwɪ ámá xwɪfá tɪyo dánɪyɪfá —Ayɪ Gorɪxo tɪnɪ xepɪxepá rónɪgɪfáyɪrɪnɪ. Ayɪ yayɪ seáyɪmɪ dánɪ winɪnɪɲoɪ. Ríná soyɪné íkɪnɪɲɪ sɪpí nɪseairɪ aiwɪ rɪwéná dɪɲɪfá nɪfá seainɪnɪfárɪnɪ.”

nuriri²¹ ewayí xwiyíá bi rípi uriniginini, “Apixíwa niaíwí nixiriríná yarigfápi nání dñjé mópoyi. Apixí niaíwí síñwí wanaríná ‘Rinñjé nininiri niaíwí xirimi nání ríxa rínárfani?’ niyaiwiri nání ikññjé sípi wiarñjériní. E neri aí ríwéná niaíwí ríxa nixirimáná niaíwí xiríto nání dñjé nífá winarñjagi nání rññjé winífpí nání arfá ikeamoarñjériní. ²² Soyíné ení axípnñjé seaimónini. Agwí soyíné ikññjé sípi níseairí aiwí nioní ámi síñwí seanáná xwioxíyo dñjé nífá seainínfáriní. Yayí apí ámá wí amípi wí níseaikáiro aí pírf searakipaxí mimónñjépi nání rarñjéini. ²³ Dñjé yayí seainfé dání nioní ámi amípi bi nání yarñjé nipírfámani. Aga nepa seararñjéini. Ápomí amípi bi nání rixñjé nuriríná nioními dání uránáyí, ananí níseaiapínfáriní. ²⁴ Íníná dání ápomí nioními dání rixñjé murípa néra níbtásáná aí dñjé nífá seainínfápi bi onímiápi míseainípa éwinígniniri omí ananí rixñjé urífríxiní. Rixñjé uráná seaiapínfáriní.” uriniginini.

“*Nioní* ámá Goríxo tñí xepíxepá rónígfáyo ríxa xopírárfí winjériní.” urñjé nánirini.

²⁵ Ámi re uriniginini, “Xwiyíá nioní níseara úápi ewayí xwiyíá tñí níseariri aiwí ríwéná ewayí xwiyíá tñí ámi bi mísearfí ápo nání síñjéni áwanjé searimfáíná nimónínfáriní. ²⁶ Íná Goríxomí rixñjé nuriríná nioními dání urípfárfáriní. Sewanñjéoyíné rixñjé uráná ananí arfá seainfá enjé nání ‘Íná nioní soyíné nání ápomí rixñjé seauriyimfáriní.’ míseararñjéini. ²⁷ Xewanñjé dñjé síxí níseayiri nání arfá seainfáriní. Soyíné nioní dñjé síxí niyiro ‘Ápo tñjé e dání bíñjorfani?’ niawiro yarñjagfá nání xewanñjé dñjé síxí níseayiri nání arfá seainfáriní.” nuriri²⁸ re uriniginini, “Enjíná nioní

ápo tñni ñweaagáoni aí o tññf e dání pñni nñwiárimí xwíá tñyo nání bñjárini. Re ññweañsáná xwíá tñyo pñni nñwiárimí ámi o tññf e nání umñini.” urfagi²⁹ xegí wiepñsariniowa re urigñawixini, “Ayí apñrini. Agwi joxi ewayí xwiyíá tñni mñneararini. Ríxa sññáni áwaní neararini.”³⁰ Agwi none dññf re ññsaiwirane ñññfá imóniñwini, ‘Amípi ññni nání ñññorñani? Ámá yarññf mñwipa éñmi aiwi wigí xwioxíyo “Yarññf apí owimini.” yaiwiarígnípi nání ñññfá imóniñorñani?’ ññsaiwirane ñññfá imóniñwini. Ayínáni dññf re ññsaiwirane dññf ríkwíroarini, ‘Joxi Goríxo tññf e dání bñjoxirini.’ ríkwíroarini.” urfagí³¹ Jisaso re urñññigini, “Agwi soyñné dññf rññkwíroarini?³² Soyñné xídxíxdowarí seaíáná nioni ññgnípi pñni ñññwiárimí segí aññmi nání xixegñni umipñríná ríxa añwi e nerí ríxa imónini. Soyñné nioni pñni ñññwiárimí núagíá aí ápo dññf ñññkayonagi nání nioni ññgnípi ññweapaxímani.”³³ Soyñné ayá sñwí mñsearó ‘O tñni ikáñññwáonerñani?’ ññyaiwiníro kikiíá éññixiniññ xwiyíá nioni ññseara bññpi searññrini. Soyñné xwíá tñyo ññweañáná ámá Goríxo tñni xepíxepá rónígníyí xeanññf seaikáññpññfá enagi aiwi nioni ayo ríxa xopññrññf wíá enagi nání dññf sixí ñññiro ññweáññixini.” urñññigini.

17

Wiepñsariniyó nání ríxññf wurññññpi nánírini.

¹ Jisaso xwiyíá apí nura núñsáná añññami nání sññwí nanáññrññ re rñññigini, “Ápoxini, ññmónini nání ríxa rínáññni. Dññf riwaxoní enñf sixí eáñññf joxiyápi ámáyo sñwá wimí nání joxi ‘O ámá ññyoní seáyí e imóniñorñani?’ oniaiwípoyññrñññ ñññññññni.”² Ámá joxiyá dñññyo dání nioni ññññdarígníyó dññf ññññññññf

imóniñpí sixt umímopaxo imóníwiniñiniri ‘Ámá níni nání néní tñoxi imónet.’ niriñf enagi nání rirariñini. ³ Ámá rípiñi neríñpimi dání dñf niyimñf imóniñpí tñgáyf imónaríñfáriní. Joxi nání ‘ñwá imóniño, ayf Goríxorini. Ámi wo miñweanini.’ dñf rímoro Jisasi Kiraisoni, joxi nrowárenapiñoni nání ‘Nepa ayf orini.’ dñf nímoro yaríñgáyf, ayf dñf niyimñpí imónaríñfáriní. ⁴ Joxi o e éwiniñiniri niriñpí xixeni nipiñi niyáriná ení sixt eániñf joxiyápi niwíwapiyiríñpimi dání seáyí e joxi imóniñpí ámá xwá tño dánño síanñf wáriní. ⁵ Ápoxini nioni e eá enagi nání xámi xwá ríri sini mimónipa eními joxi tñni niñwearná níñiniri ñweagápi ‘Ámi nioni tñni niñwearná nioni tñni nawíní seáyí e nimóniri axípi oikíñini.’ osimónini.” nuriri ⁶ re uríñinigiñi, “Ámá xwá tño dání joxiyá dñf tñni nioni níxídaríñgáyf joxi imóniñpí nání xixeni niñfá oimónipoyiniri wíwapiyinarini. Ayf ámá díxíyf nioni niapiñfá nání rirariñini. Díxí xwíyá nioni niriñpimi píranñf níxída níbiro ⁷ ríxa niñfá re imóniño, ‘Ámípi joxi fánñf niepíxíniasiñf nioni niriñf yaríñapi nipiñi joxi niapiñfáriní.’ Niñfá e imóniño. ⁸ Xwíyá joxi niriñpí xewaniñoni ríxa urfá enagi nání niñfá e imóniño. Xwíyá nioniyápi arfá niniñóná dñf niniñkwíroro xixeni re nisaiwiro niñfá imóniño, ‘Goríxo tñamini biñorini.’ nisaiwiro ‘Goríxo urowárenapiñoríani?’ niáiwiáríño.” nuriri ⁹ re uríñinigiñi, “Ámá xwá tño dání ápoxi tñni xepíxepá róníñgáyo aríra owiniri yaríñf misiaríñini. Ámá joxiyá dñf tñni dñf níkwíroaríñgáyf díxí imóniñagi nání yaríñf siaríñini. ¹⁰ Ámípi ámá aí nioniyáyf ayf joxiyá imónini. Ámípi ámá aí joxiyáyf eni ayf nioniyá imónini. Ayf dñf niniñkwíroríñpimi

dáni ámáyo réniḡḡ urariḡoḡ, ‘Seáyi e imóniḡo, ayf orini.’ urariḡoḡ. ¹¹ Nioni joxi tḡámniḡ bimḡ enagi náni xwḡáyo re bi tḡniḡ sḡniḡ ḡweámiméniḡ. E neri aí ámá rowa sḡniḡ xwḡá tḡyo re ḡweapḡrḡá enagi náni ápoxiḡniḡ, —Joxi sḡyikwḡ mḡniḡḡ imóniḡoxiriḡniḡ. Joxi dḡxḡ enḡ eániḡḡḡḡ —Enḡ eániḡḡḡ joxi neámixowáriḡḡḡḡ náni rariḡḡniḡ. Api tḡniḡ pírániḡḡ umétriḡḡniḡ. Yawawi nawíni imóniḡwḡḡpa ayf enḡ axḡḡḡ nawíni imóniḡḡḡḡ náni pírániḡḡ umétriḡḡniḡri ririḡḡniḡ. ¹² Nioni awa tḡniḡ emearḡná enḡ sḡxḡ eániḡḡḡ joxi neámixowáriḡḡḡḡ tḡniḡ niméra niḡiriḡ awíniḡḡ numearóa barḡná awa wo miyorḡriḡniḡpa nemána aiwḡ Biḡkwḡyo dáni rḡwamiḡḡ eániḡḡḡḡ xixeni imóniḡniḡ náni awa woniḡniḡ xewaniḡo neriḡḡḡḡḡḡ dáni yoriḡriḡniḡniḡri yarini. ¹³ Agwi nioni joxi tḡḡḡ e náni bimḡniḡ. E neri aí diḡḡ niḡá nioni ninariḡḡḡpa awa enḡ bi oniḡmiáḡḡ miḡwinḡ xwé wíwiniḡḡniḡriḡ sḡniḡ xwḡá tḡyo niḡwearḡná nioni nḡra warḡḡḡḡḡ ririḡḡniḡ.” nuriri ¹⁴ re uriḡḡniḡniḡ, “Nioni ámá ápoxi diḡḡ riḡkwḡroariḡḡyo xwḡyḡá joxiyáḡḡ uriḡḡ enagi náni ámá xwḡá tḡyo dánḡyḡḡ ayo sḡmḡ tḡniḡ wiarḡḡoḡ. Nioni xwḡá tḡyo dánḡniḡ mimóniḡpa enápa awa enḡ xwḡá tḡyo dánḡniḡḡḡ mimóniḡḡḡ náni sḡmḡ tḡniḡ wiarḡḡoḡ. ¹⁵ Awami joxi xwḡá tḡyo dani owiriḡmeaniriḡ miririḡḡniḡ. Siḡi wikáranḡo xwḡrḡá miḡwikixepa enḡa náni joxi pírániḡḡ méwiniḡḡniḡriḡ ririḡḡniḡ. ¹⁶ Nioni xwḡá tḡyo dánḡniḡ mimóniḡpa enápa awa enḡ xwḡá tḡyo dánḡniḡḡḡ mimóniḡpa enagḡá náni ámá xwḡá tḡyo dánḡyḡḡ tḡniḡ axḡyḡ mimóniḡoḡ. ¹⁷ Xwḡyḡá joxiyáḡḡ aga nepáni imóniḡḡḡ náni ámá rowa joxi simónariḡḡḡḡ náni xixeni kumiḡḡniḡḡḡ náni xwḡyḡá api nuréwapiyiriḡḡḡḡḡ dani pírániḡḡ imiḡḡriḡḡniḡ. ¹⁸ Joxi xwḡáyo náni úwiniḡḡniḡriḡ niḡrowárenapiḡḡpa xamiḡḡniḡ enḡ awami

uowárɨjárɨnɨ. ¹⁹ Joxɨ ámayɨ nánɨ wíwɨnɨgɨnɨrɨ nɨrowárɨnapɨɨpɨ tɨnɨ xɨxenɨ nɨwanɨɨjonɨ owiimɨnɨrɨ nánɨ okumɨxɨnɨmɨnɨ. Ámá rowa enɨ joxɨ e éfrɨxɨnɨrɨ simónarɨɨpɨ nánɨ okumɨxɨnɨpoyɨnɨrɨ nánɨ joxɨ wíwɨnɨgɨnɨrɨ nɨrowárɨnapɨɨpɨ tɨnɨ xɨxenɨ owiimɨnɨ.” nurɨrɨ ²⁰ re urɨɨɨnɨgɨnɨ, “Nionɨ awa nánɨnɨ rɨxɨɨɨ mɨrɨrarɨɨnɨ. Awa uréwapɨyɨáná dɨɨɨ nɨkwɨrófáyɨ nánɨ enɨ ápoxɨnɨ rɨrarɨɨnɨ. ²¹ Ayɨ nɨnɨ axɨyɨnɨɨɨ imónɨpɨrɨfá nánɨ yarɨɨɨ siarɨɨnɨ. ‘Ápoxɨ nionɨ tɨnɨ imónɨrɨ nionɨ joxɨ tɨnɨ imónɨrɨ egwɨfá ayɨ enɨ yawawi tɨnɨ nawɨnɨ oimónɨpoyɨ.’ nimónarɨnɨ. Ámá nɨnɨ dɨɨɨ nɨnɨkwɨroro ‘Gorɨxo uowárɨnapɨɨɨgɨ weapɨɨɨɨɨnɨ?’ nɨaiwɨrɨxɨnɨrɨ ‘Ámá tɨyɨ axɨyɨnɨɨɨ oimónɨpoyɨ.’ nimónarɨnɨ. ²² Eɨɨ sɨxɨ éánɨɨɨ joxɨ neámɨxowárɨɨpɨ awa enɨ yawawi axowawi imónɨgɨwɨfá axowánɨɨɨ oimónɨpoyɨnɨrɨ nánɨ weámɨxowárɨɨɨnɨ. ²³ Awa aga xɨxenɨ axowánɨɨɨ oimónɨpoyɨnɨrɨ nionɨ awa tɨnɨ nawɨnɨ imónɨrɨ joxɨ nionɨ tɨnɨ nawɨnɨ imónɨrɨ eɨwɨnɨ. Ámá nɨnɨ re nɨyaiwɨro nɨjɨfá imónɨpɨrɨfá nánɨ e imónɨɨwɨnɨ, ‘Gorɨxo omɨ uowárɨnapɨɨɨrɨnɨ. Omɨ dɨɨɨ sɨxɨ uyɨɨɨɨ awamɨ enɨ dɨɨɨ sɨxɨ uyɨnɨ.’ nɨyaiwɨro nɨjɨfá imónɨpɨrɨfá nánɨ e imónɨɨwɨnɨ.” nurɨrɨ ²⁴ re urɨɨɨnɨgɨnɨ, “Ápoxɨnɨ, ámá joxɨyá dɨɨɨ tɨnɨ nɨxɨdarɨgɨfá rowa nionɨ xámɨ joxɨ tɨnɨ nɨɨwearɨná nɨkɨnɨrɨ ɨweaagápa ámɨ nɨkɨnɨrɨ ɨwearɨnáná sɨɨwɨ nanɨpɨrɨfá nánɨ nionɨ ɨweámɨfáé awa enɨ nionɨ tɨnɨ ɨweáfrɨxɨnɨrɨ nánɨ nimónarɨnɨ. Ápoxɨnɨyá dɨɨɨ tɨnɨ nɨkɨnɨrɨ ɨweaagápɨ nánɨ rɨrarɨɨnɨ. Ayɨ rɨpɨ nánɨrɨnɨ. Xwɨfá rɨrɨ sɨnɨ mimónɨɨáná dɨɨɨ sɨxɨ nɨyɨɨoxɨ eɨagɨ nánɨ rarɨɨnɨ. ²⁵ Ápoxɨnɨ, joxɨ wé rónɨɨoxɨrɨnɨ. Joxɨ nánɨ ámá xwɨfá tɨyo dánɨyɨ nɨjɨfá xɨxenɨ mimónɨpa eɨagɨfá aiwɨ nionɨ joxɨ nánɨ nɨjɨfá xɨxenɨ imónɨɨnɨ. Rowa enɨ joxɨ nánɨ ‘O omɨ uowárɨnapɨɨɨɨɨnɨ?’

nĩsiaiwiro nijfá imónĩñoĩ. ²⁶ Joxĩ imónĩñĩpĩ nánĩ awamĩ rĩxa nĩwĩwapiyirĩ wfá urókiamojárĩnĩ. Dĩñf joxĩ sixf nĩyarĩñĩpa awa enĩ wĩniyo axfpi uyipĩrfá nánĩ ámĩ bĩ tĩnĩ wĩwapiyimfĩnĩ. Nionĩ enĩ awa tĩnĩ nawĩnĩ imónĩmfá nánĩ ámĩ bĩ tĩnĩ wĩwapiyimfĩnĩ.” urĩñĩnigĩnĩ.

18

Jisasomĩ fá xĩrĩgĩfá nánĩrĩnĩ.

¹ Gorĩxomĩ rĩxĩñf e nurárĩmo xegf wiepĩsarĩñowa tĩnĩ nuro írĩrenf xegf yof Kidĩronĩyĩ rĩnĩñĩpámĩ nĩxemoro omĩñf ojĩkwfĩ bĩ orĩwámĩ dání inĩñĩpĩ tfe rémogfawixĩnĩ. ² Judaso, Jisaso nánĩ miyf urĩno enĩ Jisaso tĩnĩ xegf wiepĩsarĩñowa tĩnĩ íníná e awĩ eánayarĩgĩfá enagĩ nánĩ omĩñf ojĩkwfĩ apĩ nánĩ nijfárĩnĩ. ³ O émayf porisf wamĩ awĩ earĩ añf rĩdĩyowá yarĩgĩwámĩ awĩ mearoarĩgĩfawamĩ enĩ Parisiowa tĩnĩ apaxfpanĩñf imónĩgĩfá xwéowa tĩñf e dání awĩ earĩ nemáná awa ramixf tĩnĩ uyfwf tĩnĩ mĩxĩnápĩ tĩnĩ nĩxĩrĩmáná ojĩkwfĩpimĩ nánĩ nuro rémóáná ⁴ Jisaso xfomĩ wikárĩpĩrĩpĩ nĩpĩnĩ nánĩ rĩxa nijfá nimónĩrĩ nánĩ añwĩ e nurĩ re urĩñĩnigĩnĩ, “Soyfne go nánĩ páfá yarĩñoĩ?” urfagĩ ⁵ awa re urĩgĩfawixĩnĩ, “Nasaretĩ dñf Jisaso nánĩ páfá yarĩñwĩnĩ.” urfagfá Judaso xfo nánĩ pasánĩñf umearĩño awa tĩnĩ roñáná Jisaso “Ayf nionĩrĩnĩ.” urĩñĩnigĩnĩ. ⁶ “Ayf nionĩrĩnĩ.” uráná awa re egfawixĩnĩ. Óf nero rfwĩminañf úfáyf xwfáyo pĩkĩnĩmeagfawixĩnĩ. ⁷ Xwfáyo pĩkĩnĩmeágfá o ámĩ re urĩñĩnigĩnĩ, “Go nánĩ páfá yarĩñoĩ?” urfagĩ awa “Nasaretĩ dñf Jisaso nánĩ páfá yarĩñwĩnĩ.” urfagfá ⁸ Jisaso “ ‘Ayf nionĩrĩnĩ.’ rĩxa searĩanigĩnĩ. Ayĩnání nionĩ nánĩ páfá nĩnirfínáyf, ámá rowayf xe oúpoyĩnĩrĩ

sijwí winípoi.” uríjínigíni. ⁹ Xámi Goríxomi re uríípi, “Ámá joxiyá díní tñi xídíírixiniri niapijítíyí womi mîwiorírinjáriní.” uríípi xixeni imónini nání e uríjínigíni. ¹⁰ E uraríná Saimoni Pitao kirá bá nîmîxeari re eníjínigíni. Mírí nuri apaxípaníjít imónigíawami seáyí e wimóníjyó omíjít wiiríjomi —O xegí yoí Maríkasoyí ríníjoríni. Omí mîjít rómíniri étyí pírtí noyíkiri arfá mîjít wirípieanjínigíni. ¹¹ Pírí noyíkiri arfá mîjít wirípieáagi Jisaso Pitaomi mîxí re uríjínigíni, “Kirápá xegí aníyo ámi upíroí. Xeaníjít kapíxíníjít ápo o oníniri niaparíjítí ‘Mínípa oent.’ rísimónariní?” uríjínigíni.

Jisasomi Anaso tíjít e nání nîméra nuro wárigíá nániríni.

¹² Émáyt porisowa tñi wigí seáyí e wimóníjyó tñi Judayí aní rídíyowá yarígíiwámi awí mearoarígíáwa tñi Jisasomi fá nîxero gwí níjoro ¹³ xámi Anaso tíjít e nání nîméra ugíawixíni. Anasomi xîneagwo Kaiapasoríni. Xwiogwí omí o apaxípaníjít imónigíáwa seáyí e wimóníjoríni. ¹⁴ Xámi xegí Judayo re uríjyó, ayí oríni, “‘Negí ámá níní pepírixiniri ayí ríníjít meanirí éfápi nání ámá ná woní ríníjít api nîmeari níperínáyí, ananiríni.’ nímónariní.” uríjoríni.

Pitao “Oyá niepísaríjít wonímani.” ríjít nániríni.

¹⁵ Omí xîneagwo, Anasoyí ríníjyó tíjít e nání Jisasomi nîméra waríná Saimoni Pitao tñi wiepísaríjítíyí ámi wo tñi awaú Jisasomi ríwíyo nîxída nuri apaxípaníjít imónigíáwami seáyí e wimóníjyó aní tíjít e níremómáná wiepísaríjít wíomí apaxípaníjít imónigíáwami seáyí e wimóníjyó símímaníjít oyá níjítá enagi nání o Jisaso tñi aní ákíjáyó ínímí nípáwiri

¹⁶ Pitao siní b̄aríwámíní íwí e roṅagí nání nurí apíxí ákíná íwíyímí awí roarínímí Pitao nání nurímo nípeyearí níwirímeámí íwiaparíná ¹⁷ apíxí ákíná íwíyímí awí roaríní Pitaomí re uríníniginí, “Joxí ení ámá royá wiep̄saríní woxí menírání?” uríagí o “Nionímaní.” nurímí nípáwirí ¹⁸ xínáíwáníní nímoníro omíní yarıgíáyí t̄níní aṅí rídíyowá yarıgíwámí awí mearoarígíáwa t̄níní e nírówapíro imíní rarínagí nání ríá níkeámáná ríá imónaríná Pitao ení ríá oimónímíní aṅwí e nurí awa t̄níní nawíní nírorí ríá imónarínagíní.

Anaso Jisasomí yaríní níwia uṅí náníríní.

¹⁹ Apaxípáníní imónígíáwamí seáyí e wimónínjo Jisasoyá wiep̄saríníyí nání yaríní wirí xwíyíá amáyo uréwapíyarínípí nání yaríní wirí éagí ²⁰ Jisaso re uríníniginí, “Nioní ámá níyoní sínánínje dání uréwapíyarínáríní. Nioní gíní gíná nuréwapíyiríná rotú aṅíyo dánírání, aṅí rídíyowá yarıgíwámí dánírání, sa negí Judayí awí eánarígíe dání uréwapíyaríná enagí nání ²¹ joxí pí nání nioní yaríní niaríníní. Nioní xwíyíá uraríná aríá niarígíáyo yaríní wí. Pí pí urarínápí nání ayí ananí níjíríní.” uráná ²² aṅí rídíyowá yarıgíwámí awí mearoarígíáyí wo aṅwí e éf nírómáná Jisasomí wé t̄níní nupíkákwirí re uríníniginí, “Apaxípáníní imónígíáwamí seáyí e wimónínjomí e nuríríná ‘Apání uraríníní.’ rísimónaríní?” uríagí ²³ Jisaso re uríníniginí, “Nioní xerwíní nírírí sípíní rarínáyí, xerwí ríápí nání áwaní neareí. Nioní naṅí rarínáyí, pí nání iwaní neaaríníní?” uríagí ²⁴ Anaso Jisaso siní gwí jinínáná apaxípáníní imónígíáwamí seáyí e wimóníní amí wo, Kaiapasoyí rínínjo t̄níní e nání wíowaríníniginí.

Pitao “*Oyá niep̄sar̄iñf̄ won̄imani.*” ámi ur̄iñf̄ nán̄ir̄ini.

²⁵ Saimoni Pitao r̄fá ikeaar̄in̄ije éf̄ n̄irómáná r̄fá imónar̄iná e rówap̄iḡf̄áyf̄ wí re ur̄iḡf̄awix̄ini, “Joxi eni xeḡf̄ wiep̄sar̄iñf̄ȳf̄ woxi men̄irani?” ur̄faḡf̄a aí o “Oweoi.” nur̄iri “Nioni eni won̄imani.” ur̄fagi

²⁶ Apax̄fp̄ániñf̄ imóniḡf̄awami seáȳi e wimóniñoyá x̄ináwániñf̄ nimón̄iro omiñf̄ wiiar̄iḡf̄áyf̄ wo —O Pitao ar̄fá miñf̄ wir̄fp̄ieañomi xex̄ir̄f̄meá wor̄ini. O eni Pitaomi re ur̄iñin̄iḡini, “Nioni oj̄ikw̄f̄iyo Jisaso t̄ni nawini roñagi s̄iñw̄f̄ ran̄f̄áoxi men̄irani?” ur̄fagi

²⁷ Pitao ámi “Oweoi.” uráná re eñin̄iḡini. Kar̄fkar̄f̄ r̄faiwá r̄iñin̄iḡini.

Jisasomi Pairato t̄ñf̄ e nán̄i wiowár̄iḡf̄á nán̄ir̄ini.

²⁸ Wf̄fá móniñm̄i Kaiapaso t̄ñf̄ e dán̄i émáyf̄ gap̄imanowayá an̄iwámi nán̄i Jisasomi n̄iméra nuro aiwi Judayf̄ ámináowa none n̄ipáwir̄iñf̄p̄imi dán̄i xw̄ir̄f̄á ik̄ixenáná aiwá An̄fn̄ajo Neamúroagoi r̄in̄iñȳi nán̄i min̄ipax̄f̄ imónan̄iḡin̄iri m̄ipáwi yar̄iñaḡf̄a ²⁹ gap̄imanf̄ p̄irimiá imóniño —O émáyf̄ wo xeḡf̄ yoñ Pairatoyi r̄in̄iñor̄ini. O awa t̄ñf̄ e nán̄i n̄f̄wiap̄iri re ur̄iñin̄iḡini,

“Om̄i pí xw̄iyf̄f̄á nán̄i xw̄iyf̄f̄á mearan̄iro n̄imeámi bar̄iñoi?” ur̄fagi ³⁰ awa re ur̄iḡf̄awix̄ini, “Ámá ro f̄wf̄ miyar̄iño eñánáyf̄, joxi t̄fe nán̄i n̄imeámi ban̄iri éwámani.” ur̄faḡf̄a ³¹ Pairato re ur̄iñin̄iḡini, “Se-

wan̄iñoȳf̄né n̄imeámi nuro seḡf̄ ñw̄f̄ ikax̄f̄ rar̄iñf̄pi t̄ni xixeni xw̄iyf̄f̄á umear̄f̄poȳi.” ur̄fagi Judayowa re ur̄iḡf̄awix̄ini, “Émáoȳf̄né f̄wf̄ yar̄iḡf̄áyo op̄ik̄ipoȳin̄iri s̄iñw̄f̄ neanar̄iḡf̄amani.” ur̄iḡf̄awix̄ini. ³² Xw̄iyf̄f̄á

Jisaso xámi re ur̄iñf̄pi, “Nioni n̄in̄ip̄ik̄ir̄fn̄a e n̄in̄iro n̄ip̄ik̄ip̄ir̄f̄ar̄ini.” ur̄iñf̄pi xixeni imónini nán̄i Judayowa Pairatomi xw̄iyf̄f̄á e ur̄iḡf̄awix̄ini. ³³ Pairato

ámí gapímanowa wigí añí iwámí nípáwímáná “Jisaso obíní.” nírírí re uríñínigíní, “Joxí míxí ináyí Judayíyáoxírání?” uríagí ³⁴ Jisaso re uríñínigíní, “Díxí díñí tñí ríníraríñíní? Wa ríríagí ríníraríñíní?” uríagí ³⁵ Pairato re uríñínigíní, “Nioní díxí Judayí wonírání? Díxí gwí axírí imónígtáyí tñí apaxípáníñí imónígtá xwéowa tñí joxí nírímeámi níbíro nioní tñí re ríwáráoi. Joxí pí éagí nírímeámi ríbáoi?” uríagí ³⁶ Jisaso re uríñínigíní, “Ámá míxí ináyí nimóníro xwíá tñyo meñwearígtáyí yapí mimóníñíní. Nioní xwíá tñyo dáníyí míxí ináyí imóníwínígnírí mínírípeagí enagí nání xwíá tñyo meñwearígtáyíñíñí mimóníñíní. Míxí ináyí xwíá tñyo dání woní nimónírí síñwíríyí, gí Judayowa íá míníxírípa oépyínírí gí símíñí nínarígtáyí míxí níríwípaxíríní. E nírírírí aí míxí ináyí nioní imóníñápi xwíá tñyo dánímaní.” uríagí ³⁷ Pairato re uríñínigíní, “Ayínání ‘Joxí míxí ináyí woxíríní.’ nimónaríní.” uríagí Jisaso re uríñínigíní, “‘Míxí ináyíoxíríní.’ joxí xíxeni níríríñíní. Nioní nepaxíñí imóníñípi ámáyo áwaní uríímtígínírí gí ókí nírírírí xwíá tñyo nání bírí enáríní. Ámá nepaxíñí imóníñípi xídarígtá gíyí gíyí níní nioní aríá niarígtáríní.” uríagí ³⁸ Pairato re uríñínigíní, “Nepaxíñí imóníñípi píriní?” uríñínigíní.

Pairato “Ananí yekwíroárfípyí.” ríñí náníríní.

E nurímo Judayí níní tñí e nání nírípyearí re uríñínigíní, “O xwíyíá meárínípxí bí raríñagí aríá míríwíní. ³⁹ E nerí aí xwíogwí ayí ayo stá Aníñajo Neamúroagoí rarígtáyi nání aiwá imíxaríná ámá gwí ñwearí wo seawáriríñáríní. ‘Judayenyá míxí ináyí imóníño oneawáriní.’ ríseaimónaríní?” uríagí ⁴⁰ ayí

xwamiání nīwiéra nuro “Omī mīneawáripáni. Barabasomī —O áamáyá amīpí pīkioráparīñí worīnī. Omī neawáritī.” nura ugíawixīnī.

19

¹ Ayí Pairatomi e urarīñagífa nánī porisowa Jisasomī nīmeámī nuro síkwífa nearo ragí pírí nuyīkiárimáná ² ópīyá enīññí imónñí wírī níkkíyimáná mīxí ináyí amīnañwññí imónñí mīñño dīkīnarīgífa mīñño udīkiáritro rapīrapí ayí rīñí mīxí ináyí yīnarīgífa wú nīmearo omī uyírīro nīyárimáná ³ xfo tīñí e añwi e uro “Ámīnáoxīnī, Judayíyá mīxí ináyoxīrīnī.” urīro wé upīkákwiro nīyayimáná enáná ⁴ Pairato ámī nīpeyearī re urīññīnī, “Arífa nīpoyí. ‘Xwīyífa meárīnīpaxí bī mīrarīñagī arífa nīwirī nīmeámī rīwiaparīnī?’ onīaiwīpoyīnī nīmeámī fīwiaparīññī.” nurīrī ⁵ Jisaso, ópīyá enīññí imónñírī udīkiáritro rapīrapí ayí rīñū uyírīro éfo fīwiapáná Pairato áamá e awī neaarīmáná rogíayo re urīññīnī, “Ámá royoi. Sīñwí wīnīpoyí.” uríagī ⁶ Apaxípánñí imónñí xwéowa tīnī añí rīdiyowá yarīgíwámī awī mearoarīgífa tīnī omī sīñwí nīwīnīróná xwamiání nīwiro “Íkíayo yekwīroárīpoyí. Íkíayo yekwīroárīpoyí.” uríagífa Pairato re urīññīnī, “Nionī o xwīyífa meárīnīpaxí bī mīrarīñagī arífa nīwirī nánī sewanīññī nīmeáa nuro yekwīroárīpoyí.” uríagī ⁷ Judayowa re urīgíawixīnī, “O nánī negí ñwí ikaxí eánñño dánī bī rīnīnī. Ayo dánī ‘Xe sīñí ounī.’ rīpaxí mimónñī. O ‘Nīaíwí Gorīxoyáonīrīnī.’ rīññí enagī nánī xe sīñí ounīrī sīñwí wīnīpaxí menīnī. Xe pīkoi.” uríagífa ⁸ Pairato xwīyífa apī arífa nīwirīná wáyí ámī bī tīnī nīwīnīrī ⁹ ámī gapīmanowayá añiwámī nīpáwirī

Jisasomi yariŋŋ re wiŋŋnigini, “Joxi gimidi dajoxirini?” urŋagi aŋ Jisaso xwiyŋa bi murŋŋnigini. ¹⁰ Xwiyŋa bi murarŋagi niwiniŋi nani re urŋŋnigini, “Joxi xwiyŋa bi miniri riyarŋini? ‘O ikŋayo niyekwiroariri nikweawariri mepa epaxorini.’ riniaiwarŋini? Gi diŋŋ tŋni nriyekwiroaririna nriyekwiroaripaxirini. Niriwaririna niriwaripaxirini.” urŋagi ¹¹ Jisaso re urŋŋnigini, “Erami ŋweajo api xe oimoniŋi siŋwŋ miranipa neri siŋwiriŋi, joxiya diŋŋ tŋni wi e ripaxŋ imoniminiŋi efmani. Ayinani sipi joxi niripi xwe neri aiwi nioni joxi tŋe nani niwiowarfoyapi aga seayŋ e imoniniŋi.” urŋagi ¹² Pairato arŋa e niwiri nani omi wariminiŋi efŋi Judayŋ xwamiantŋ niwiyiro re urigŋawixini, “Joxi ama romi nikweari niwaririnaŋi, emayŋeyaya mixŋ inayŋ Sisao tŋni nikumixiniŋi emearŋŋ woxi mimoniniŋi. Ama go go xewanŋo nani ‘Mixŋ inayonirini.’ niriŋirinaŋi, Siasomi mamowariminiŋi yariŋŋ enagi nani rarŋini.” urarŋagŋa ¹³ Pairato xwiyŋa api arŋa e niwiri nani Jisasomi niŋeami waf e nipeyari siŋa tŋni waf imixiniŋe —Ayŋ Xibiruyŋ pŋne tŋni Gabataŋ rinŋerini. E ikwianwŋ xwirixŋ numerina ef ŋweearigŋanami ef niŋweari ¹⁴ —Sŋa ayi Judayŋ Anŋnajo Muroŋŋyi nani aiwa imixararigŋayirini. Ayimi sogwŋ rixa awiniŋi ŋweaminiri enana Pairato re urŋŋnigini, “Siŋwŋ winipoyi. Segŋ mixŋ inayo riworiniŋi.” urŋagi ¹⁵ Judayŋ xwamiantŋ re wigŋawixini “Xe niŋeaa xe niŋeaa oupoyi. Niŋeaa nuro ikŋayo yekwiroarŋipoyi.” urarŋagŋa Pairato re urŋŋnigini, “Segŋ mixŋ inayo ‘Ikŋayo oyekwiroarini.’ riŋeaimonarini?” urŋagi apaxŋpaniŋŋ imonigŋa xweowa re urigŋawixini, “Negŋ mixŋ inayŋ ami wo meniniŋi. Emayŋeyaya mixŋ inayŋ Sisao eni negoriniŋi.” urŋagŋa

¹⁶ Pairato Jisasomi oyekwiroáripoyiniri porisowami tfini wiowáriniginini.

Jisasomi yekwiroárigtá nánirini.

¹⁷ Jisasomi anj apimi dani nimera nuróna xewanjo íktá yoxátpá xwanwí níkwónimí nurí wí e xwítá yoí bí Mijí Gixweái rinije —Xibiruyí píné Gorigotai rinijerini. E nírémoro ¹⁸ e Jisasomi yekwiroárigtawixini. Niyekwiroáriróna Jisaso áwini e enáná áma waú eni midmidáni yekwiroárigtawixini.

¹⁹ Pairato rfwamijí bí re niri neari yoxátpami seáyí e pfrauniginini, “Nasaretí dánj Jisaso, Judayí mixí ináyorini.” rfwamijí e neari pfrauagi ²⁰ Jisasomi yekwiroárite anj apimi ná jfami mimónijagi nani Judayí obaxí nipuróna rfwamijípi —Api nearina Xibiruyí píné tñi eari Romiyí píné tñi eari Girikiyí píné tñi eari enjpirini. Api ía roarinjagta nani ²¹ Apaxtpánijí imónigtá seáyí e imónigtáwa Pairatomí re urigtawixini, “Joxí rfwamijí re niri meapani, ‘Judayí mixí ináyorini.’ niri meapani. Sa re niri eat, ‘Xewanjo “Judayí mixí ináyonirini.” rinijorini.’ niri eat.” uríagta aí ²² Pairato re uriniginini, “Nioni eáapí xe oeánini.” uriniginini.

²³ Porisowa Jisasomi rixa niyekwiroárimána rapirapí amipí o yinijípi yanj número biaú biaú nitiro nowani xixení nimearo aí xegí sorfá gwí bí mikiwénijú —Ú nimixirtná axúni imixárigtúrinini. ²⁴ Ú nani re rinigtawixini, “None maxepa oyaneyí. Áwini e nitimána go go meanirfenijoiniri sárú oyaneyí.” rinigtawixini. Bkwíyo xwiytá niriniri eánijí rípi, “Rapirapí nioni seáyí e yinarináyí yanj niniro gí sorfá meapiri nani go go meanirfenijoiniri sárú

egfawixini.” ²⁵ niriñiri eániñipi xixeni imónini nání porisowa e egfawixini.

Jisasomi xínái tñi xinisimái tñi Kiriopasomi xiepi Mariaí tñi Magidara dánj Mariaí tñi íwa íkfá yoxáf Jisasomi yekwiroárinñipami añwi e roñána ²⁶ Jiaso xegf xínái e roñagi niwiniñi wiepñisariñj xfo dñj sixf uyiño eni añwi e roñagi niwiniñi xínáim re urinñigini, “Ineyi, dixf íwo iworini.” niriñimána ²⁷ wiepñisariñjomi re urinñigini, “Dixf rínái iyirini.” urfagi wiepñisariño sfá ayimi dání xegf añfyo nání píranñj numéra uññigini.

Jiaso peyí naniñini.

²⁸ E nurárimo niñfá re nimóniríná “Xano e éwiniñiniñi niriñipi rixa niñini yáñini.” niñfá e nimóniríná Bikwíyo xfo nání niriñiri eániñj niñini xixeni oimóniri re rinñigini, “Iniñgí nání ninarini.” rána ²⁹ sixf wainf mixf yariñipi magwf inñj wá wenjagi nání wa írkwf bi niñmearo iniñgí wainf apimi igfá neámána xisopfyi rinñj wegwfánñj imóniñfwami nikwiroárimána xegf mañj tñj e wimixfagi ³⁰ Jiaso wainf mixf yariñipi ninimána “Rixa piñwñigoi.” niriñi miñj warf niniri dñj niyámiga uññigini.

Porisowa Jisasomi miwíyo ayiñwf ikñrogfá naniñini.

³¹ Sfá Jisasomi yekwiroárigfáyi —Ayi aññajo Judayo múroñj nání aiwá amipi píranñj nimixro tariñfáyirini. Ayi rixa sfá órání Sabarfá aga seáyi e imóniñfyi nimónini enjagi nání porisowa Jisasomi tñi awaúmi tñi awí meñweañána sabarfá imóniñginiñi Judayf ámnáowa nuro Pairatomí re urígfawixini, “Apaxf mé dñj simiñgfá niyiniñi opépoiñiriñi síkwíyo enj pírf jeápoi. Niñéána wigf warapi oyoaneyiniñi enj pírf jeápoi.” urfagfá ³² porisowa nuro miñimídáni

yekwiroárigííwaúmi síkwíyo pírí nįjearo aí ³³ Jisaso yekwiroárinņe wenņí éfáyí winigfawixini. O rixa nįpéagi nįwintiro nání xegí síkwí pírí mįjeapa nero aí ³⁴ porisí wo wákwirixá tńi ayiņwí ikiróáná axíná iniigí tńi ragí tńi fwiapiņiniginí. ³⁵ Ámá Porisowa e yarńná sįwí winaroháoni áwaní nįrńńná xixeni aga nepa riņárini. Nioni rariņápi nįńá xixeni e nimóniri nání seyńé “Neparini.” yaiwiro diņí ikwńro éfrixiniri áwaní searariņini. ³⁶ Bįkwíyo re nįriniri eániņpi xixeni imónini nání porisowa omi e wigfawixini, “Xegí eņí bi pírí jeapńńamaní.” ³⁷ Bįkwíyo ámi bi re nįriniri eániņpi, “Ayiņwí ikiroárigíomi sįwí winiņńńarini.” riņiņpi eni xixeni e imóniņiniginí.

Jisasomi xwíáyo weyárigíá nánirini.

³⁸ E nįyáńńmána eņána ámá wo —O Arimatia dání Josepoyi riņiņorini. O Jisaso yá wiewisariņíyí wo aí Judayí ámińáowami wáyí nįwiri nání inimi xńdarriņorini. O Pairato tńí e nání nuri “Jisaso piyo omeámni.” urána Pairato xe omeaniri sįwí winńagi o nuri piyomi xwíá weyáńńiniri nání nįmeámni úána ³⁹ ámá ámi wo —Xegí yoń Nikodimasoyi riņiņorini. O xámi árńwiyimi Jisaso tńi xwíyńa riņigńiorini. O eni nįbiri íkńa dńa biaú —Bi muríyí riņiņpi tńi bi earosíyí riņiņpi tńi apiaúrini. Apiaú xámi nawini nińa megńapiaú xegí sańí 30 kiro imóniņpiřini. Api tńi piyomi xópe oemiri nįmeámni nįbiri ⁴⁰ awaú piyomi nįmeari Judayí wigí ámá piyí nįńńńa yarigńapa rapirapíyo rńgwińgwi nįrorina íkńa dńa diņí nańí eariņpi tńi xópe nįyáńńmána ⁴¹ nįmeámni omiņí aņwí e iniņpimi nání —Omiņí api Jisasomi yekwiroáńe dání aņwí e eņiřiri. Sńa óf sini ámá mįtarigíayı tńiřiri. Omiņí apimi nání nįmeáa nuri ⁴² sńa ayi Sabarńa nání

Judayí amípi píraníñí nimixiro tarígfáyi imóníñagi nání sñá óf anwi e iníñíyimi nání nimeámí nuri e tígfísixíni.

20

Jisaso wiápnímeaní náníriní.

¹ Sadéyo wíá móníñímí sñí sñá yiníñaná Magídara dání Mariaí sñá ófíyimi Jisaso weñe nání nuri weníñí éfíyí winíñínigíni. Sñá xwé ófíyimi éfí ráráríñño sñí mípíróní ríxa wí e weñagi níwíními ² aníni nuri Saimoní Pitaomí tñí wiepísiñí wó, xó dñí s+xí uyiñomi tñí níwímeari re uríñínigíni, “Ámínáomí ríxa nexwearo gími ríá tñawixíni? Newané majfáríni.” urfági ³ Pitaó tñí wiepísiñí wó tñí aní e pñí níwiárimí xwárípáyo nání nuri ⁴ anañíni nuri wó Pitaomí nímurorí xwárípáyo xámí níremorí ⁵ nírkwíníni íními weníñí yánfíyí winíñínigíni. Rapírapí Jisasomí xopíxopí róníñúní weñagi níwíníri aiwí íními mípáwí weníñí yaríñá ⁶ Saimoní Pitaó ení rífwíyo níbirí bfaríwámíni éfí nírómáná weníñí mé xwárípáyo íními nípáwiri weníñí éfíyí winíñínigíni. Rapírapí xopíxopí róníñúní weñagi níwíníri ⁷ rapírapí míñíyo xopíxopí rogíú wíú tñí nawíni míwé xegí wí e níkróníri weñagi winaríñá ⁸ wiepísiñí wó, xámí xwárípáyo rémóo ení nípáwiri rapírapí e imóníñagi níwíníri “Neparíni.” níyaiwiri dñí wíkwíroníñigíni. ⁹ Íná awaú Bíkwyó Jisaso ámi xwárípáyo dání níwiápnímeanípi nání níriníri eáníñípi nání sñí píraníñí dñí mímopa neri majfá neri nání ¹⁰ ámi egí aní e nání ugísixíni.

*Mag*idara dánǵ Mariaí Jisasomi sǵwǵ wǵnǵnǵ nánǵrǵnǵ.

¹¹ Mariaí xwárǵpá tǵǵ e aǵwǵ e nǵrómáná ǵwǵ nearǵ e nerǵná xwárǵpáyo ínǵmǵ nǵrǵkwǵnǵrǵ wenǵǵ yánǵǵyǵ wǵnǵǵnǵnǵnǵ. ¹² Jisaso tǵǵǵe aǵǵnǵǵ wáu rapǵrapǵ apǵá wenǵǵ nǵyǵnǵmáná wǵo mǵǵǵ tǵǵǵámǵnǵ ǵweari wǵo sǵkwǵ tǵǵǵámǵnǵ ǵweari enǵǵǵi wǵnáná ¹³ awáu Mariaímǵ re urǵǵǵisǵxǵnǵ, “Ineyǵ, jǵxǵ pǵ nánǵ ǵwǵ eaarǵǵnǵ?” urǵǵǵǵǵ í re urǵǵǵnǵnǵnǵ, “ǵǵ Ámǵnáo nexweari tǵe nánǵ níǵnǵ majǵá enǵǵǵ nánǵ ǵwǵ eaarǵǵnǵ.” nurǵmáná ¹⁴ nǵkǵnǵmónǵrǵ wenǵǵ éyǵ wǵnǵǵnǵnǵnǵ. Jisaso daiwo ronǵǵǵ nǵwǵnǵrǵ aiwǵ mǵ mǵwómǵxǵǵnǵnǵnǵ. ¹⁵ Mǵ mǵwómǵxǵǵǵ Jisaso re urǵǵǵnǵnǵnǵ, “Ineyǵ, pǵ nánǵ jǵxǵ ǵwǵ eaarǵǵnǵ? Go nánǵ pǵá yarǵǵnǵ?” urǵǵǵǵǵ Mariaí omǵǵǵ xǵáwo nǵrarǵnǵrǵ re urǵǵǵnǵnǵnǵ, “Ápoxǵnǵ, joxǵ pǵyomǵ nǵmeámǵ nurǵ wǵ e tǵǵrǵ oenǵwǵrǵyǵ áwanǵ nǵreǵ. Níǵnǵ nurǵ nǵmeari nǵmeámǵ umǵǵnǵ.” urǵǵǵǵǵ ¹⁶ Jisaso “Mariaǵxǵnǵ!” urǵǵǵǵǵ í nǵkǵnǵmónǵrǵ Xibǵruyǵ pǵné tǵnǵ Rabonaiyǵ —Apǵ “Nearéwapǵyarǵǵoxǵnǵ.” nǵrǵrǵnǵ rarǵǵǵápǵrǵnǵ. E urǵǵǵǵǵ ¹⁷ Jisaso re urǵǵǵnǵnǵnǵ, “Nionǵ sǵnǵ ǵǵ ápo tǵe nánǵ mǵpeyǵá enǵǵǵ nánǵ jǵxǵ ǵá mǵnǵxepanǵ. Jǵxǵ nurǵ ámá nionǵ ǵǵ nǵrǵxǵmeá imónǵǵǵáyo re ureǵ, ‘O re rǵǵoǵ, “Nionǵ ǵǵ ápo Gorǵxo tǵe nánǵ peyarǵǵnǵ. O seyǵné enǵ segǵ ápo Gorǵxorǵnǵ.” rǵǵoǵ.’ urémeat.” urǵǵǵǵǵ ¹⁸ Magǵidara dánǵ Mariaí nurǵ xegǵ wiepǵsǵǵyo áwanǵ re urémeaǵǵnǵnǵnǵ, “Níǵnǵ Ámǵnáo mǵ rǵxa sǵǵwǵ wǵnǵǵnǵ. Xǵo nǵrǵǵpǵ, ayǵ apǵrǵnǵ. Ayǵ apǵrǵnǵ.” nura uǵǵnǵnǵnǵ.

*Xeg*ǵ wiepǵsǵǵowa xǵomǵ sǵǵwǵ wǵnǵǵǵá nánǵrǵnǵ.

¹⁹ Sadéyo sǵá axǵyimi sǵápǵ tǵnǵ wiepǵsǵǵowa Judayǵ ámǵnáoowa nánǵ wáyǵ nero nánǵ aǵǵ wigǵ ǵweagǵiwámǵ ówanǵ xaíwǵ nǵyárǵmáná ǵweaǵáná re enǵǵnǵnǵnǵ. Jisaso

awamí áwini e nironapiri re uriniginini, “ ‘Gorixoyá diñí tñi niwayironiro onweápoi.’ nimónarini.” nurimáná re eniginini. ²⁰ Wé niri ogúkaú síwá wiri miwí wákwirixá tñi ikirogíayi síwá wiri éagi wiepisiñowa Jisaso ámi sñí enagi sñwí niwiniro nani diñí nífá winaríná ²¹ ámi re uriniginini, “ ‘Soyíne Gorixoyá diñí tñi niwayironiro onweápoi.’ nimónarini. Ápo nioni xwíá tño nrowárenapinipa nioni eni soyíne searowáreninini.” nurimáná ²² awamí píramí imimí niwiowáriti re uriniginini, “Kwíyí Gorixoyápi numimniro apí tñi nawini emérixini. ²³ Soyíne ámá fwi yarigápi yokwarimí nerínáyí, ayí Gorixo eni yokwarimí wiiarini. Soyíne yokwarimí mwiipa nerínáyí, ayí Gorixo eni yokwarimí mwiarini.” uriniginini.

Tomaso Jisasomi sñwí wininí nánirini.

²⁴ Wiepisiñowa wo, Tomaso —O wiepisiñí wé wúkaú síkwí waú imónigíáwa worini. Xegí yoí ámi bí Didi-masorini. O mñweañána wía Jisaso wianinowamini wímeái enagi nani ²⁵ Tomasomi re urigíawixini, “None Ámináomi rixa sñwí winíwini.” uríagía aí o re uriniginini, “Nioni wéyo niri ogíayaú mwininipa eri niri ogíayaúmi wé mwiwímopa eri miwí wákwirixá tñi ikirogíayimi gí wé mwiwímopa eri nerínáyí, diñí wí ‘Nepa orini.’ niyaiwiri wíkwíromiméini.” uriniginini. ²⁶ Sífá wé wíumi dání waú wo nórimáná enána ámi xegí wiepisiñowa aníyo inimi ñweañána Tomaso eni wía tñi nerimeániro ñweañána Jisaso aní ówaní niyárininagi aiwi awamí áwini e nironapimáná re uriniginini, “ ‘Gorixoyá diñí tñi niwayironiro onweápoi.’ nimónarini.” nurimáná ²⁷ Tomasomi re uriniginini, “Dixí wé símí re ninimixénapiri gí

wéyo sɨŋwɨ́ naneti. Dixɨ́ wé re nɨnimixɨ́napɨ́ri gɨ́ miwɨ́yo nɨwɨ́xɨ́moi. Sɨni dɨŋɨ́ mɨnɨkwɨ́ró mepanti. Aga dɨŋɨ́ nɨkwɨ́roi.” urɨ́agi ²⁸ Tomaso re urɨ́ŋɨ́nigɨ́ni, “Joxɨ́ gɨ́ Ámináoxɨ́rɨ́ni. Gɨ́ Ŋwɨ́áoxɨ́rɨ́ni.” urɨ́agi ²⁹ Jisaso re urɨ́ŋɨ́nigɨ́ni, “Joxɨ́ sɨŋwɨ́ nɨnanɨ́ri nánɨ́ rɨ́xa ‘Neparɨ́ni.’ nɨyairɨ́ dɨŋɨ́ rɨ́nɨkwɨ́róni? Ámá nionɨ́ sɨŋwɨ́ mɨnanɨ́pa nero aí ‘Neparɨ́ni.’ nɨyairɨ́ dɨŋɨ́ nɨkwɨ́rófáyɨ́ yayɨ́ winɨ́ŋɨ́yɨ́rɨ́ni.” urɨ́ŋɨ́nigɨ́ni.

“Bɨkwɨ́ rɨ́pi ámayɨ́ dɨŋɨ́ wɨ́kwɨ́rófɨ́rɨ́xɨ́nɨ́ri eánɨ́ni.” urɨ́ŋɨ́ nánɨ́rɨ́ni.

³⁰ Jisaso emɨ́mɨ́ ámɨ́ ayá wí wiepɨ́sarɨ́ŋowa sɨŋwɨ́ anɨ́gɨ́e dánɨ́ enɨ́ aí apɨ́ nánɨ́ bɨkwɨ́ rɨ́pimɨ́ rɨ́wamɨ́ŋɨ́ bɨ meánɨ́ni. ³¹ E nerɨ́ aí seyɨ́né Jisasomɨ́ dɨŋɨ́ wɨ́kwɨ́roro “O Kiraiso, ámá yeáyɨ́ neayimɨ́xemeánɨ́fa nánɨ́ Gorɨ́xoyá dɨŋɨ́ tɨ́nɨ́ arɨ́owayá xwɨ́á piaxɨ́yo dánɨ́ iwiaronɨ́oyɨ́ rarɨ́ŋwáorɨ́ani?” wairɨ́wiro “Gorɨ́xoyá xewaxorɨ́ani?” wairɨ́wiro éfɨ́rɨ́xɨ́nɨ́ri rɨ́wamɨ́ŋɨ́ rɨ́pi nɨ́rɨ́nɨ́ri eánɨ́ni. Omɨ́ dɨŋɨ́ nɨ́wɨ́kwɨ́rorɨ́ŋɨ́pimɨ́ dánɨ́ dɨŋɨ́ nɨ́yɨ́mɨ́ŋɨ́ imónɨ́ŋɨ́pɨ́ tɨ́gɨ́fáyɨ́ imónɨ́fɨ́rɨ́xɨ́nɨ́ri nɨ́rɨ́nɨ́ri eánɨ́ni.

21

Wiepɨ́sɨ́ŋɨ́ wé wɨ́úmɨ́ dánɨ́ waú ámɨ́ Jisasomɨ́ sɨŋwɨ́ wɨ́nɨ́gɨ́fá nánɨ́rɨ́ni.

¹ Jisaso e né́sáná xegɨ́ wiepɨ́sɨ́ŋowamɨ́ ipɨ́ Taibiriasɨ́yɨ́ rɨ́nɨ́ŋɨ́wá —Xegɨ́ yoɨ́ bɨ Garirɨ́yɨ́ rɨ́nɨ́ŋɨ́wárɨ́ni. Awá rɨ́wone ámɨ́ sɨ́ŋánɨ́ sɨ́wá nɨ́winɨ́rɨ́ná rɨ́pi enɨ́nigɨ́ni.

² Saimonɨ́ Pitao tɨ́nɨ́ Tomaso, Didimasoyɨ́ rɨ́nɨ́ŋo tɨ́nɨ́ Gariri piropenɨ́sɨ́yo anɨ́ yoɨ́ Kena dánɨ́ Nataniero tɨ́nɨ́ Sebediomɨ́ xewaxowáú tɨ́nɨ́ wiepɨ́sɨ́ŋɨ́ ámɨ́ waú tɨ́nɨ́ awa nerɨ́meánɨ́ro nawínɨ́ nɨ́ŋwearóná ³ Saimonɨ́ Pitao re urɨ́ŋɨ́nigɨ́ni, “Nionɨ́ ubenɨ́ ipɨ́yo mamówarɨ́mɨ́ umɨ́nɨ́ni.”

urʼfagi awa re urigʼawixini, “None eni joxi tʼni wantwini.” nuriro nipeyaro eweyo nʼpʼixemoanro sʼa ayimi arʼwiyimi peyʼ nanʼ nera nuro aiwʼ simi egʼawixini.

⁴ Rixa sogwʼ xemonapiminitʼ yarinjʼ tʼni Jisaso nibiritʼ ipi imanʼpa tʼni ronagi aiwʼ xegʼ wiepʼsiɲowa omi mi mʼwomixʼ eagʼa ⁵ Jisaso re urinjʼnigini, “Niaiwʼyne, segʼ ubenʼ mamowararigʼayo peyʼ ta mʼmʼnʼpa renʼ?” urana awa “Oweoi.” urʼfagʼa ⁶ o re urinjʼnigini, “Ubenʼ ewe namini mamowarana peyʼ bi minʼnʼgoi.” urʼfagi o rʼʼpi tʼni xixeni yarʼna re eninjʼni. Peyʼ xwe obaxʼ ayʼa wi minʼtagi nanʼ mʼmʼxeapaxʼ wimonʼinjʼnigini. ⁷ Mʼmʼxeapaxʼ wimonʼtagi wiepʼsiɲʼ Jisaso dʼinjʼ sixʼ uy-ɲo Pitaomi re urinjʼnigini, “E nearʼo negʼ Aminʼaorini.” urʼfagi Saimoni Pitao arʼa e nʼwiri Jisasomi xami owimeaminiri xegʼ rapirapʼ seayi e yinarɲu —U nʼwirarimana yarɲurini. U nʼmeari niyininana ipiyo nʼmawiri xeamoninjʼni. ⁸ Ipiyo nʼmawiri xeamogʼi ai wiepʼsiɲʼ wʼa ipi imanʼpa tʼni e aɲwi e sa 100 mita imonʼtagi nanʼ ewepami peyʼ ubenʼ magwʼ minʼɲu u tʼni nʼmʼxeaa nibiro ⁹ imanʼpami niwiektʼnimearo weninjʼ eʼayʼ winigʼawixini. Rʼa nikeaninana peyʼ bi rʼkwaminɲyo weri bisʼkerʼa bi eni weri enagi winarʼna ¹⁰ Jisaso re urinjʼnigini, “Peyʼ soyʼneya ubenʼyo minʼʼpi bi nimeami yapʼpoyi.” urʼfagi ¹¹ Saimoni Pitao eweyo nʼpʼixemoanritʼ ubenʼ peyʼ magwʼ minʼɲu imanʼpa tʼe nanʼ nʼmʼxeaa bininjʼni. Peyʼ xwerʼxani 153 minʼɲagi aiwʼ ubenʼ u wi marʼkinʼtagi wininjʼnigini.

¹² Jisaso re urinjʼnigini, “Soyʼne aɲwi e nibiro aiwa nʼpoyi.” urʼfagi xegʼ wiepʼsiɲowa omi rixa mi nʼwomixiro “Negʼ Aminʼaorini.” nʼwaiwiro nanʼ wo yarinjʼ “Goxirini?” wipaxʼ mimonʼpa yarʼna ¹³ Jisaso rʼa

weariŋe aŋwi e nuri bisŋkerfá nimeari yaŋf niwia nuri peyf eni axŋpi e niwia uŋiniginŋi. ¹⁴ Jisaso xwariŋpáyo dáni niwiáŋfni meámáná wiepŋsinowami xámi biaú síwá niwinimáná ámi síwá winiŋf bi apiriŋi.

Pitaomi “Nioniyáyo píranŋf uméirixini.” urŋf nánirini.

¹⁵ Rixa aiwá niniŋi Jisaso niwiáŋfni meari Saimoni Pitaomi re urŋiniginŋi, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxi diŋf sixŋ niniyirina diŋf sixŋ áma rowa niyigŋáŋpimi wiáŋf nimirori riniyiniŋi?” urŋagi o re urŋiniginŋi, “Oyi, Ámináoxini, nioni diŋf sixŋ rŋsináŋf nánŋi joxi niŋfáŋf.” urŋagi o re urŋiniginŋi, “Sipiŋŋi miá nimerina aiwá wiarŋgŋáŋpa joxi áma nioni tŋámŋni bŋáyo axŋpi neri píranŋf uréwapiyirixini.” urŋiniginŋi. ¹⁶ Jisaso ámi bi nuriri re urŋiniginŋi, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxi diŋf sixŋ riniyiniŋi? Miniyiŋf reŋiniŋi?” urŋagi o “Oyi, Ámináoxini, nioni diŋf sixŋ rŋsináŋf nánŋi joxi niŋfáŋf.” urŋagi Jisaso “Áma sipiŋŋi awi mearoarŋgŋáŋpa joxi axŋpi neri áma nioni gŋf imónŋfyo píranŋf uméirixini.” urŋiniginŋi.

¹⁷ Jisaso ámi bi nuriri re urŋiniginŋi, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxi diŋf sixŋ riniyiniŋi? Miniyiŋf reŋiniŋi?” urŋagi Pitaomi Jisaso rixa biaú bi “Joxi diŋf sixŋ riniyiniŋi?” urŋfpi nánŋi diŋf sipi niwiniri re urŋiniginŋi, “Ámináoxini, amipi nŋni nánŋi joxi niŋfoxirini. Nioni diŋf sixŋ riyiŋáŋf nánŋi eni niŋfoxirini.” urŋagi Jisaso re urŋiniginŋi, “Sipiŋŋi aiwá wiarŋgŋáŋpa joxi eni áma nioni niŋdarŋgŋáŋpa axŋpi neri píranŋf uréwapiyirixini. ¹⁸ Aga nepa rirariŋini. Joxi sŋni íwŋf síkŋf nerfna jiwaniŋoxi arerixŋ niyiniŋi diŋf simónŋfmini wagirini. E neri ai joxi rixa xweyaŋf nerfna diŋf wé wúkaú wimixána áma wí gwŋf niriŋi joxi

‘Mupa oemini.’ yaiwiarinimni nimeáa rupirfáriní.” uriniginini. ¹⁹ Wiepisingowa re oyaiwipoyiniri, “Pitao penfápt nání rfa nearariní? O e nerí niperinipimi dání seáyí e Gorixo imóninipí nání síwá neainfáfaní? Oyi.” oyaiwipoyiniri e uriniginini. E nurimáná re uriniginini, “Joxi nixídei.” uriniginini.

Jisaso wiepisingí xfo diní sixí uyiño nání rinipí nánirini.

²⁰ Pitao nikinimóniri wiepisingí Jisaso diní sixí uyiño —O xámí nerimeánimáná aiwápi nínroná Jisaso táfaminí nikinimónauri yariní re winjorini, “Ámináoxini, miyí rurino gorini?” urinjinini. O awaúmi númi barinjagi niwiniri ²¹ Jisasomi re uriniginini, “Ámináoxini, áamá romi eni pí wipirfáfaní?” urfagi ²² Jisaso re uriniginini, “O nioni ámi arjnamí dání weapimfáiná nání xe nweáwiniginiri ninimónirínáyí, ayí diní joxiyá menjagi nání pí nání ninarinini? Jíwaninjoxiní sa nixídei.” uriniginini.

²³ Ayináni áamá Gorixoyá imónigfáyí rípi rinimegfáriní, “Wiepisingí o wí niperfámaní.” rinimegfá aiwí Jisaso “Joxi niperfámaní.” wí murí rípiní uriniginini, “O nioni ámi weapimfáiná nání xe nweáwiniginiri ninimónirínáyí, ayí diní joxiyá menjagi nání pí nání ninarinini?” uriniginini. ²⁴ O Jisaso wiepisingí Pitaomi e urinjinini. O amípi apí nání áwaní niri ríwaminí eanjinini. Nene o nání njífá re imóninwiní, “O áwaní rinipí nepáni rinini.” njífá e imóninwiní.

²⁵ Amípi Jisaso ení ámi obaxí ayá wí eni enjagi aiwí nioni re nimónariní, “O enípi nípiní nání bikwíyo

Jono 21:25

100

Jono 21:25

ríwamĩŋĩ píráníŋĩ nearínáyĩ, xwáá tĩyo bĩkwĩ apĩ
déropaxĩrĩnĩ.” nimónarĩnĩ.

Xwiyá Gorixoyá Siripirini

The New Testament in the Ankave language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini

copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

Updates

eBible.org

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 17 Nov 2018 from source files dated 20 Jul 2017

7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051